

การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”
สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
เกศกานดา ขำชัยภูมิ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
กรกฎาคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”
สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
เกศกานดา ขำชัยภูมิ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
กรกฎาคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของนางเกศกานดา ขำชัยภูมิ แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(รศ.ดร.นาริรัตน์ รักวิจิตรกุล)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

(อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ)

(อาจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล)

กรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษากายนอกภาควิชา)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

(รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รศ.ดร.ณฐนนท์ ตราชู)

ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 30 เดือน 5 พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นาวิรัตน์ รักวิจิตรกุล ประธานกรรมการสอบ และ อาจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้า ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์. นิรันดร์ กุลพานันท์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้อำนวยการ จินตนา ลวดลาย ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้อำนวยการสมพงษ์ รินไธสง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านดอนมนต์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้อำนวยการสมพร บุ่งทอง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 และคุณครูจริญญา จันทรแดง ครูโรงเรียนหนองกี่ประชาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้จนสำเร็จ

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ บันจง ขำชัยภูมิ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดยาง สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เด็กชายปภาวิชัย ขำชัยภูมิ และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารการศึกษา ศูนย์บุรีรัมย์ รุ่นที่ 7 ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าอิสระ ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จลงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้า ขอน้อมเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา ร.ต.ต.ประยูร พูลลาภ และมารดาผู้ให้กำเนิด นางอุบล ศรีประสาร ตลอดจนบูรพาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทุกท่าน ที่ให้การศึกษาอบรม สั่งสอน ให้แสงสว่างจุดประกายปณิธานแห่งชีวิต ให้ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้มีสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อันเป็นเครื่องชี้นำในการดำรงชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ และมีความสุขสืบไป

เกศกานดา ขำชัยภูมิ

ชื่อเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2
“อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ศึกษาค้นคว้า นางเกศกานดา ขำชัยภูมิ

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน

ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2555

บทคัดย่อ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดความสนใจ อยากรู้ อยากอ่าน จนสามารถนำความรู้เหล่านั้น ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย เพราะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง ให้สามารถ เรียนรู้ สื่อสาร และสร้างองค์ความรู้ได้ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่าน และรักการศึกษาค้นคว้า โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart จำนวน 2 วงรอบ (Spiral) โดยแต่ละวงรอบ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีจำนวน 5 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ตั้งแต่วันที่ 28 พฤศจิกายน 2554 ถึงวันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าก่อนการดำเนินการศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีนิสัยรักการอ่าน ไม่ชอบเข้าห้องสมุด ขาดความรู้ ใฝ่เรียน เนื่องจากไม่ได้รับการส่งเสริมการอ่านเท่าที่ควร ภายหลังจากการดำเนินการศึกษาค้นคว้าทั้ง 2 วงรอบ โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการศึกษาดูงาน พบว่าครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่านเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก ได้เข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการ และผ่านการศึกษาดูงาน โรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทำให้ครูมีความมั่นใจ และมีแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้น และเห็นความสำคัญของการอ่านมากขึ้น รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากขึ้น โดยสังเกตจากสถิติการเข้าใช้ห้องสมุดที่เพิ่มขึ้น และการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนได้จัดให้ จนสามารถพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุด

สรุปผลการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลาย จนสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดความสนใจ ในการพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ ให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน	6
การดำเนินงานของสมุดโรงเรียน	35
กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา	53
การวิจัยปฏิบัติการ	60
องค์กรปกครองท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา	66
บริบทของโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”	79
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	80
งานวิจัยในประเทศ	80
งานวิจัยต่างประเทศ	86
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	89
กลุ่มผู้รวมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	89
ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า	89
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	103
วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ	104
การเก็บรวบรวมข้อมูล	105
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	106
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	106
4 ผลการศึกษาค้นคว้า	108
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	108
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	108
การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1	108
การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1	120
การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2	121

บทที่	หน้า
การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2	104
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	126
สรุปผล	126
อภิปรายผล	127
ข้อเสนอแนะ	130
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	139
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	140
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	152
ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า	158

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แผนปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”	95
2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ วันที่ 3 – 4 ธันวาคม 2554 เรื่อง การพัฒนาการ ดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”	98
3 กำหนดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์	100
4 แผนปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” วงรอบที่ 2	102
5 กำหนดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วงรอบที่ 2	103
6 ตารางแสดงผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงาน ส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์	111
7 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมนักขาน้อย)	113
8 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก)	114
9 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมศิลปะปั้นหุ่นยา)	115
10 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมหุ่นน้อยเสียงทอง)	116
11 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมหุ่นน้อยยอดนักอ่าน)	117
12 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (เปิดพจนานุกรมชมความหมาย)	118
13 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน)	119
14 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	120
15 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน) วงรอบที่ 2	122
16 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก) วงรอบที่ 2	123

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงกระบวนการอ่าน	9
2 แผนภูมิแสดงกระบวนการสื่อสารของมนุษย์	10
3 การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การโดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา	54
4 แนวทางในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ	72
5 โครงสร้างการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา	72
6 การตรวจสอบข้อมูลของ Triangulation	106

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ข้อ 3 ได้กำหนดให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จึงจะทันต่อยุคข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่าในการดำรงชีวิตการทำงาน และการพัฒนาสติปัญญา การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ทางวิชาการด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านศึกษาค้นคว้า พัฒนาความคิด พัฒนาตน พัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 12)

การอ่าน เป็นพฤติกรรมการรับสารที่สำคัญ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์ได้รับความรู้ ความคิด และความบันเทิงใจ นักวิชาการและนักเขียน นำเสนอความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและงานสร้างสรรค์ต่างๆ ในรูปแบบของหนังสือ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ มากมาย โดยเฉพาะในปัจจุบัน มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น การอ่านมาก เรียนรู้มาก จะส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ของนานาประเทศ องค์การสหประชาชาติได้เสนอให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศ ช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนในโลกอ่านหนังสือออกให้หมดในปี 2543 เพราะตระหนัก ถึงความสำคัญของการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก จะกลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ (อัจฉรา ประดิษฐ์. 2550 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีสาระสำคัญ ได้แก่ การสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการศึกษแต่ละคนมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ เป็นผู้มีความสามารถในการคิด เป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถแสวงหาความรู้ที่มีคุณค่าในการดำรงชีวิต การทำงาน และการพัฒนาสติปัญญา ซึ่งการที่ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีทักษะในการอ่าน สามารถติดตามความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี สามารถใช้ความรู้ในการอ่าน การศึกษาค้นคว้า สามารถคาดหมายความเปลี่ยนแปลงในสังคมและสิ่งแวดล้อมและนำมาพัฒนาความคิดได้อย่างเหมาะสม มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 6)

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวถึงการอ่านว่า เป็นความรู้พื้นฐานสำคัญเพื่อใช้ในการศึกษาหาความรู้ การติดต่อสื่อสาร และใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องมุ่งให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ก่อน จึงจะสามารถเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ต่อไปได้ การอ่านจึงถือเป็นทักษะพื้นฐานที่สถานศึกษา

ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยครูจะต้องเลือกสรรเทคนิควิธีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ โดยเฉพาะครูที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เท่านั้น ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนให้สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยบูรณาการเรื่อง การอ่าน การเขียน ไปในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ รวมทั้งผู้ปกครอง และชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน เพื่อใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 1)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องสร้างนิสัยรักการอ่าน และเนื่องจากการอ่านเป็นทักษะที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ต้องมีการปลูกฝังและฝึกฝนจนเกิดเป็นนิสัย ดังนั้น การสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจึงเป็นหน้าที่ของทุกคน ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู โรงเรียนและชุมชน ที่จะช่วยกันส่งเสริม สนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นเครื่องจูงใจให้เยาวชนรักการอ่าน และจำเป็นต้องทำกันตั้งแต่ยังเด็กและเมื่อเจริญวัยขึ้นมาก็ยังพยายามรักษานิสัยที่ดีนี้ไว้เพื่อได้เป็นนักอ่านที่มีความสามารถต่อไป โดยการส่งเสริมการอ่านจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพราะจากการสำรวจพบว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการอ่านสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาอื่นๆ สูงตามไปด้วย ดังนั้นครูต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนให้ได้อ่านอยู่เสมอๆ แม้จะในชั้นเรียน นอกชั้นเรียนหรือการอ่านตามลำพัง กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นการกระทำต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนา การอ่านของตนเองให้ถึงระดับการอ่านเป็น และอ่านจนเป็นนิสัย มุ่งกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากอ่านอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเป็นนิสัยของนักเรียน เด็กจะมีนิสัยรักการอ่านต้องได้รับการหล่อหลอม และส่งเสริมจากบ้านและโรงเรียน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ เพราะการสอนในเวลาเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถสร้างนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียนได้เพียงพอ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2542 : 52)

โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เป็นโรงเรียนในสังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับ ชั้นอนุบาล ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีครูจำนวน 57 คน นักเรียน 1,675 คน ถึงแม้ทุกคนจะตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน แต่จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่านักเรียนไม่ได้รับการกระตุ้นให้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และไม่ได้รับการส่งเสริมการอ่านเท่าที่ควร นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีนิสัยรักการอ่าน นักเรียนไม่ชอบเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้า นักเรียนใช้เวลาว่างไม่เกิดประโยชน์ ส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้ความสามารถและขาดทักษะ ในการอ่านเอาเรื่อง คือ อ่านข้อความที่กำหนดให้แล้วยังไม่เข้าใจ จับใจความไม่ค่อยได้ การที่นักเรียนมีปัญหาทางด้านการอ่านนี้จะส่งผลไปถึงการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ อีกด้วย

ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะครูบรรณารักษ์ รับผิดชอบงานห้องสมุดโรงเรียนได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อยากให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในการใฝ่รู้ เป็นผู้ที่มุ่งมั่นต่อการอ่าน อ่านจนเคยชินและอ่านเป็นประจำ เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน และพยายามพัฒนาการอ่านของตนเอง จนกลายเป็นนิสัยรักการอ่านต่อไป จึงได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านขึ้นเพื่อให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ผู้มีนิสัยรักการอ่าน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย นักเรียนมีความสนใจ และเห็นความสำคัญของการอ่าน พัฒนาการอ่านของตนเองจนกลายเป็นนิสัยรักการอ่าน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้แนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนและมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีประสิทธิภาพ และหลากหลายยิ่งขึ้น
2. ได้ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาการดำเนินงานด้านส่งเสริมการอ่านต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาคนควา

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
 - 1.1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า (Research Participants) จำนวน 5 คน ที่สนใจและยินดีเข้าร่วม ประกอบด้วย
 - 1.1.1 ผู้ศึกษาค้นคว้า
 - 1.1.2 หัวหน้างานวิชาการ
 - 1.1.3 ครูเจ้าหน้าที่ห้องสมุด จำนวน 3 คน
 - 1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 21 คน ที่สนใจและสมัครใจในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย
 - 1.2.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา
 - 1.2.2 ครูประจำชั้น ป.1 – ม.4 จำนวน 10 คน
 - 1.2.3 นักเรียน จำนวน 8 คน
 - 1.2.4 วิทยากร จำนวน 2 คน
2. กรอบความคิดในการศึกษาคนควา
 - 2.1 กรอบเนื้อหา

การศึกษาค้นควาครั้งนี้ ดำเนินการพัฒนานักิจกรรมส่งเสริมการอ่านห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาค้นความุ่งเน้นพัฒนานักิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 12) ดังนี้

 - 2.1.1 ความสนใจในการอ่าน
 - 2.1.2 การเห็นความสำคัญของการอ่าน
 - 2.1.3 การพัฒนาการอ่าน

2.2 กรอบกลยุทธ์

2.2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

2.2.3 การศึกษาดูงาน

3. วิธีการศึกษาคนควา

การศึกษาคนควาครั้งนี้ ใชหลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิด ของ Kemmis และ McTaggart (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and McTaggart. 1988 : 11 - 15) เพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” มีลักษณะเป็นวงรอบ (Spiral) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาคนควา

การดำเนินการศึกษาค้นควา ผู้ศึกษาค้นควาได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการตลอดปีการศึกษา 2554 โดยดำเนินการเป็นวงรอบ 2 วงรอบ ดังนี้

วงรอบที่ 1 วันที่ 28 พฤศจิกายน 2554 ถึงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555

วงรอบที่ 2 วันที่ 14 พฤษภาคม 2555 ถึงวันที่ 25 พฤษภาคม 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อย่างจริงจัง ด้วยวิธีการและกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย

2. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หมายถึง กิจกรรมที่สนับสนุน ส่งเสริม ยั่วยุ ให้นักเรียนเกิด ความสนใจในการอ่าน ได้แก่ กิจกรรมนักข่าวน้อย กิจกรรมแข่งเล่านิทานมหาสนุก กิจกรรมศิลป์ รุ่งเยาว์ กิจกรรมหุ่นน้อยเสียงทอง กิจกรรมหุ่นน้อยยอดนักอ่าน กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย และ กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน

3. กิจกรรมนักข่าวน้อย หมายถึง การนำเสนอข่าว หรือเกร็ดความรู้ที่น่าสนใจในแต่ละวัน โดยวิธีอ่านหน้าเสาธงตอนเช้าและตอนพักกลางวัน พร้อมกับการประกวดนักข่าวน้อยในแต่ละสัปดาห์ ตั้งแต่ ชั้น ม. 1 – ม. 4 เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การคิด การอ่าน และการค้นคว้า

4. กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก หมายถึง การประกวดเล่านิทานประกอบสื่อ ที่ทางห้องสมุดจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด ของนักเรียน โดยให้เนื้อหาเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

5. กิจกรรมศิลป์รุ่งเยาว์ หมายถึง การวาดภาพระบายสีประกอบเรื่องที่ทางห้องสมุดกำหนดให้นักเรียนอ่าน โดยเนื้อหาจะมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนชั้น ป. 1 – ป.6

6. กิจกรรมหุ่นน้อยเสียงทอง หมายถึง การแข่งขันการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว และร้อยกรอง ของนักเรียน เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่อ่านคล่องในสัปดาห์ ป. 1 – ป.6 ผู้ชนะจะได้รับเกียรติบัตรและของรางวัล

7. กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน หมายถึง การแข่งขันการอ่านจับใจความของนักเรียนแล้วตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านของนักเรียนในแต่ละสายชั้น ตั้งแต่ชั้น ม.1 – ม. 4

8. กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน หมายถึง การอ่านและบันทึกความรู้จากเรื่องที่อ่านลงในสมุดบันทึกการอ่าน โดยกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนตั้งแต่ชั้น ป.4 – ม.4 ใช้เวลาในการทำกิจกรรมคือตอนเช้าหลังทำกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จ นักเรียนบันทึกการอ่านภายในเวลาที่ครูกำหนด และบันทึกครบถ้วนก็จะเป็นผู้ได้รับเกียรติบัตร

9. กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย หมายถึง การให้นักเรียนฝึกค้นหาคำศัพท์จากพจนานุกรมในห้องสมุด โดยจะแข่งขันเป็นประเภททีมๆ ละ 4 คน กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 4 เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของหนังสือ และมีนิสัยรักการอ่าน เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และภาคภูมิใจในตนเอง

10. การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ และทักษะ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ หรือลงมือปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรม

11. การศึกษาดูงาน หมายถึง การศึกษาดูงานห้องสมุดโรงเรียนอื่นหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่มี การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่นและประสบผลสำเร็จ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้า เรื่องการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาดำรง เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
2. การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
3. กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา
4. การวิจัยปฏิบัติการ
5. องค์ประกอบรองท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา
6. บริบทของโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

แนวความคิดทฤษฎีของการอ่าน ได้มีหน่วยงานและบุคคลได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

นัยนา อรรถนารถ (2544 : 73) สรุปว่า นักวิชาการด้านการอ่าน ได้คิดทฤษฎีกระบวนการอ่านไว้เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกฝนการอ่าน หากผู้อ่านสามารถปฏิบัติตามทฤษฎีกระบวนการอ่านเหล่านี้ได้ ก็จะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพดี กระบวนการอ่านที่นิยมกันมาให้อ่าน 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีของวิลเลียม เอส เกรย์ (William S.Gray) ซึ่งจัดกระบวนการอ่านออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ
 - 1.1 ขั้นการรู้จักคำ จำคำศัพท์ที่ได้ถ่ายทอดเสียงและความหมายของคำในเรื่องนั้นๆ ได้
 - 1.2 ขั้นเข้าใจความหมายของคำ วลีและประโยค โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยตีความหมาย และพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียน ตลอดจนความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน
 - 1.3 ขั้นปฏิกิริยา เป็นขั้นที่อ่านโดยมีสติปัญญาและความรู้สึกที่สามารถประเมินได้ว่าผู้เขียนหมายถึงอะไร
 - 1.4 ขั้นบูรณาการ เป็นขั้นที่ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดและความหมาย ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์
2. ทฤษฎี SQ3R แบ่งเป็น 5 ขั้น คือ
 - 2.1 ขั้นสำรวจ (Survey) หมายถึง การสำรวจผู้แต่ง ชื่อเรื่อง สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้า จุดมุ่งหมายและแนวคิดของหนังสือเล่มนั้น ๆ

2.2 ขั้นตั้งคำถาม (Question) คือตั้งคำถามว่าต้องการรู้อะไรจากหนังสือเล่มนั้น

2.3 ขั้นอ่าน (Read) คืออ่านเพื่ออะไรจะได้คำตอบที่ได้ตั้งคำถามไว้ แล้วในขั้นที่ 2 โดยพยายามมุ่งหารายละเอียด เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเจนในคำถามให้มากที่สุด

2.4 ขั้นจดจำ (Recity) เมื่อได้รับคำตอบจากการอ่านแล้วก็ต้องจดจำ และจดบันทึกเอาไว้ เพื่อเตือนความจำ หรือเพื่อตรวจสอบว่าได้ความคิดอะไรใหม่ ๆ จากการอ่านนั้น ๆ

2.5 ขั้นทบทวน (Review) เป็นขั้นการอ่าน เพื่อทบทวนว่าความรู้ ความคิดที่ได้จากการอ่านนั้นถูกต้องเพียงใด รวมทั้งการพยายามนำความรู้ความคิดที่ได้ออกมาใช้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 78) สรุปถึงทฤษฎีและหลักเกณฑ์บางอย่าง ซึ่งจะช่วยให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เป็นกิจกรรมที่จูงใจ สร้างความประทับใจให้แก่แก่นักเรียนให้เกิดความกระตือรือร้น เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้แก่

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ เช่น ระบบประสาท ระบบสมองสัมผัส ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจเกิดขึ้นได้อย่างไร แนวคิดที่ว่า การเรียนต้องประกอบด้วย ส จ บ ล คิด ถาม เขียน ให้ได้ยิน ได้ฟัง (รวมทั้งให้อ่าน) ให้รู้จักคิดและจำ รู้จักถามและรู้จักจดบันทึกและเขียน ขึ้นให้เห็นความสำคัญของการใช้หู (รวมทั้งตา) สมองและมือ กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องง่ายแก่การดู การฟัง เราให้เกิดความคิด สร้างความประทับใจให้จำ ก่อให้เกิดความสงสัยใคร่รู้อยากถามอยากรู้ต่อไป สิ่งที่ได้ยินได้เห็นนั้นน่าสนใจต้องจดจำแล้วนำไปเขียนเป็นเรื่องราวรวมได้ เป็นต้น

2. ทฤษฎีที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม คนเราต้องการอยู่ในหมู่เหล่า ความใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นอยู่เป็นหมู่เหล่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อยสองคนคือ ผู้จัดกิจกรรมและเป้าหมายบุคคล คนแรกต้องมีการพัฒนาตนเองของแต่ละคน การเน้นประโยชน์ที่แต่ละคนจะได้รับจากกิจกรรม มีส่วนทำให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จ

3. ทฤษฎีที่ว่ามนุษย์มีการเคลื่อนไหว มีวิวัฒนาการไปสู่สิ่งใหม่กว่า แปลกกว่าให้ผลดีกว่า การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องคำนึงว่ามีอะไรใหม่และแปลกกว่าคนทั่วไป หรือคนในชุมชนนั้น สถานศึกษานั้นเคยเห็นเคยได้ยินแล้วหรือไม่ การดัดแปลงแต่งเติมเปลี่ยนรูปแบบทำให้สิ่งที่คุ้นเคยแล้วมองดูแปลกและใหม่ได้เหมือนกัน

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับสุนทรียภาพ การจัดกิจกรรมเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องอาศัยความรู้และความงาม (ทั้งในด้านภาพ เสียง และความคิด) ช่วยทำให้น่าดู น่าฟัง เป็นที่ ประทับใจดึงดูดให้ชม ให้ฟังและจดจำไว้ได้นาน ก่อให้เกิดจินตนาการและจรรโลงใจที่จะอ่านจากทฤษฎีข้างต้นซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ มนุษย์ต้องการการเรียนรู้โดยการค้นคว้ามนุษย์สามารถใช้ภาษาคำพูดในการสื่อสารและสามารถสร้างสัญลักษณ์ทางภาษาในการสื่อสาร เพื่อค้นคว้าหาความรู้จากการถ่ายทอดของบุคคลอื่น ทั้งนี้ก่อน ที่จะจดจำสัญลักษณ์ได้อย่างแม่นยำ และรวดเร็วต้องมีการฝึกฝนอย่างบ่อยๆ

ความหมายของการอ่าน

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2539 : 5) สรุปว่า การอ่าน หมายถึง การแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด โดยการผสมเสียงเพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูดโดยการรับรู้ความหมายของถ้อยคำที่ตีพิมพ์ที่ผู้เขียนได้ส่งสารมายังผู้อ่าน ทั้งในด้านความคิด ความรู้ ความหมาย ความสัมพันธ์สิ่งอื่นๆ ด้วยเขาวนปัญญาอย่างรอบด้าน

ศิวกานต์ ประทุมสูตร (2540 : 13) สรุปว่า การอ่าน คือการออกเสียงตามตัวหนังสือ เพื่อให้ได้ความหรือเข้าใจความ เพื่อสื่อความหมายตามหนังสือนั้นประการหนึ่งหรือแม้ไม่ออกเสียงแต่ทำความเข้าใจความหมายต่างๆ ตามหนังสือนั้นประการหนึ่งและยังมีความหมายกว้างถึงการสังเกตพิจารณาต่างๆ ให้เข้าใจ

ศรีรัตน์ เจิงกลินจันทร์ (2542 : 2) สรุปว่า การอ่านเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง คือตัวอักษรและการตกลงรับรู้ร่วมกันเกี่ยวกับอักษรชุดนั้นๆ ว่าพบเครื่องหมายลักษณะนี้ให้อ่านออกเสียงอย่างนั้น เสียงที่ออกนั้นตรงกับเสียงที่ใช้เรียกกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ดังนั้นตัวอักษรกลุ่มหนึ่งจึงมีความหมายสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งหนึ่ง โดยตกลงร่วมกันบ่งชี้ การอ่านจึงประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้ ตัวอักษรหรือกลุ่มอักษร ความตกลงรับรู้ร่วมกัน ความเข้าใจที่ตรงกัน เสียงดังกล่าวนี้หมายถึงอะไร การอ่านเป็นการแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดและนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเครื่องหมายแทนคำพูดและคำพูดเป็นเสียงที่ใช้แทนของจริงอีกทีหนึ่งเพราะฉะนั้นหัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ

รัฐจวน อินทรกำแหง (2545 : 23) สรุปว่า การอ่าน คือการแปลสื่อความหมายจากตัวอักษรหรือภาพให้เป็นเรื่องราวที่เป็นแนวความคิด โดยให้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและชัดเจนการอ่านจึงเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆรับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

สุพรรณิ วราทร (2545 : 1 - 4) สรุปว่า การอ่าน คือ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ที่ดี โดยการนำความรู้และประสบการณ์มาทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือเพิ่มเติมสิ่งที่ขาดหายไป ด้วยการตีความหมาย คาดการณ์ หรือประเมินค่าสิ่งปรากฏในเนื้อหาที่อ่าน

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2545 : 15) สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านหมายถึงการแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดแล้วนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์ตัวอักษรที่ใช้ในการอ่านเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูดและคำพูดก็เป็นเพียงเสียง ซึ่งใช้เป็นเครื่องหมายแทนความคิดหรือของจริง

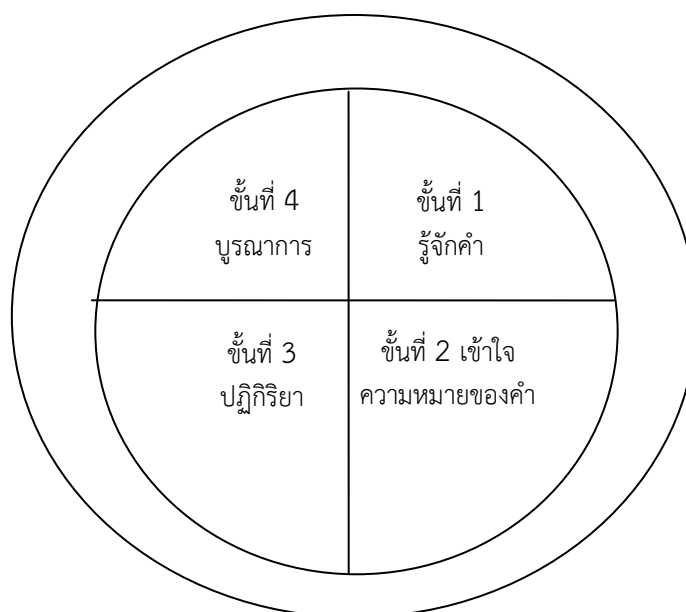
สนิท ตั้งทวี (2545 : 283) สรุปว่า การอ่านถือเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการใช้ภาษาไทย ซึ่งในวงจรการศึกษาจะพบว่า เด็กอนุบาลจะถูกฝึกให้อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นทันทีเดียว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาอนุบาลที่จะให้ประสบการณ์ที่ประทับใจแก่เด็ก จากนั้นเด็กจะเริ่มหัดอ่านเองและมีพัฒนาการในการอ่านเพิ่มขึ้นในทุกระดับการศึกษาแทบจะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันเลยทีเดียว ในการเรียนระดับอาชีวศึกษาหรือที่สูงขึ้นกว่านี้ทุกวิชาที่มีการเรียนการสอนจะมีตำราประกอบหรือไม่ก็ตามบุคลากรทางการศึกษาผู้สอนจะมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพราะยิ่งผู้เรียนอ่านมากเท่าใดย่อมจะได้ประสบการณ์ และจินตนาการแตกฉานมากขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ต้องขึ้นกับพื้นฐานความสนใจ และความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ของผู้อ่านด้วยอ่านอย่างไรให้เกิดประสิทธิผลพื้นฐานหรือทักษะการอ่านที่ดีประกอบด้วย

1. การเป็นผู้มีการอ่าน
2. มีความแม่นยำในการสะกดคำสระหรือพยัญชนะต่างๆ
3. มีความเร็วในการกวาดสายตาผ่านตัวอักษรบนเส้นบรรทัด

4. มีสมาธิในการอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 7) สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านหมายถึง การแปลความหมายตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียน เขียนผู้อ่านสามารถนำความรู้ความอ่านความคิด หรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดได้การอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 59) สามารถสรุปแผนภูมิแสดงกระบวนการอ่านตาม ทฤษฎี วิลเลียม เอสเกรย์ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกระบวนการอ่าน

จากภาพประกอบ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ข : 59) แสดงกระบวนการอ่านของ วิลเลียม เอส เกรย์ อธิบายความหมายและความสัมพันธ์ของกระบวนการอ่านได้ ดังนี้

1. การรู้จักคำ การรู้จักคำกับการสะกดคำได้ ไม่เหมือนกัน บางคนสะกดคำได้แต่ไม่รู้ความหมายก็มี เพราะจำเอา (ส่วนมากถูกบังคับ) การรู้จักคำนี้หมายถึง การตระหนักหรือระลึกรู้ประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์นั่นก็คือ ผู้อ่านต้องรู้สึกและรู้จักคำที่ปรากฏนั้นดีพอที่จะเข้าใจความหมายได้เมื่ออ่าน การรู้จักคำหรือเรียกว่าถอดความมีลำดับดังนี้

1.1 จำคำศัพท์ได้ (โดยการท่องจำเป็นส่วนใหญ่)

1.2 ถ่ายทอดเสียงได้ คือ โยงหน่วยเสียง (Phonemc) กับหน่วยคำ

(Graphemc)

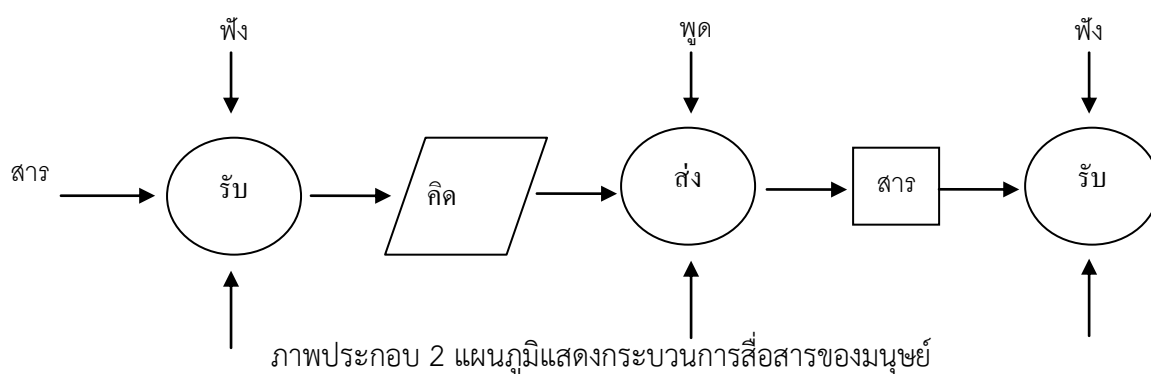
1.3 ถ่ายทอดความหมายของคำต่างๆในบริบทนี้ได้

2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค คือเมื่อเห็นคำต่างๆ ซึ่งประกอบเป็นข้อความแล้วเข้าใจความหมายไปตามลำดับ โดยเน้นว่าผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วย

ตีความหมายของคำในบริบทนั้น นอกจากนั้นผู้อ่านต้องพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียน อคติหรือความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้เข้าใจด้วย

3. ขั้นปฏิบัติการ คืออ่านไปคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไรแน่ ในกรณีที่ข้อเขียนหนึ่งอาจ มีนัยได้มากกว่าหนึ่งนัย ต้องอ่านโดยมีทั้งสติปัญญาและความรู้สึกประเมินได้ว่าข้อความนั้นผู้อ่านจะยอมรับหรือปฏิเสธด้วยเหตุผลใด ขั้นนี้ต้องอาศัยตั้งประสบการณ์เดิมมาช่วยประกอบการพิจารณา ดังนั้นนักอ่านที่รอบรู้จะเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่าอาจจะลำดับเรื่องราวใหม่ให้ตัวเองเข้าใจยิ่งขึ้นได้อาจจะเปรียบเทียบความคิดหรือเรื่องราวต่างๆ แยกแยะได้ว่าเรื่องนี้สำคัญกว่าเรื่องนั้น เรื่องใดเป็นความจริงหรือเป็นความคิดเห็น ไปจนถึงหาข้อสรุปเป็นแนวความคิดกว้างๆ และสรุปเนื้อหาทั้งหมดได้

4. บุรณาการขั้นนี้ผู้อ่านต้องนำความหมายจากข้อความที่อ่านไปสร้างความคิดใหม่ ได้อย่างที่เรียกว่าเกิด “ประจักษ์” ขึ้น อาจทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งๆ ไปเลยหรือ เกิดความสนใจใหม่ๆ ขึ้นมาแล้วศึกษาโดยละเอียดต่อไปการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ในชีวิตประจำวันที่ติดต่อกัน (ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2542 : 4) อันประกอบไปด้วยการส่งสารและการรับสาร ดังภาพประกอบ 2

จากแผนภูมิแสดงกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ดังกล่าวสามารถอธิบายในเรื่องการสื่อสารดังนี้ คือส่วนในของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แก่นเนื้อแท้ของความแข็งแรง กำลัง ของจำเป็น ของแท้ ส่วนสำคัญหลักใหญ่ใจความ ความหมายที่แท้ คำย่อ หนังสือ จดหมายและความหมายในทำนองเดียวกับสัญลักษณ์หรือลายลักษณ์ ซึ่งหมายถึงเครื่องหมาย เครื่องแสดงสิ่งหนึ่งให้เห็นว่าต่างจากสิ่งหนึ่ง คุณสมบัติคุณภาพ เครื่องประกอบ การสื่อสารต้องประกอบด้วยการรับการส่งสาร การรับสาร ทำได้โดยการฟังและการอ่าน ส่วนใหญ่การส่งสาร ทำได้โดยการพูดและการเขียนสัญลักษณ์โดยผู้อ่านและผู้เขียน ต้องมีความเข้าใจสัญลักษณ์ร่วมกันที่เรียกว่าตัวหนังสือ ที่ผู้เขียนได้เขียนถ่ายทอดความรู้สึกไว้ซึ่งการอ่านสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1. แปลความหมายออกมาเป็นคำพูดซึ่งเรียกว่าอ่านออกเสียง
2. แปลความหมายออกมาแต่ไม่ออกเสียงเรียกว่าอ่าน ในใจ การอ่านเมื่อ

อ่านบ่อยๆ การแปลความหมายจากตัวหนังสือก็จะแปลได้อย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า การอ่าน คือการแปลสื่อความหมายจากตัวอักษรหรือภาพให้เป็นเรื่องราว โดยให้มีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและชัดเจน การอ่านต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือ

สิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านแต่ละครั้งของบุคคล ย่อมมีจุดมุ่งหมายของการอ่านแตกต่างกันไป ซึ่งผู้อ่านจะเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์ของการอ่านเอง ได้มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

ประกาศรี สืออำไพ (2524 : 331) สรุปถึง จุดมุ่งหมายในการอ่านสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1 การอ่านเพราะอยากรู้เรื่องความอยากรู้เป็นธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ เช่นอยากรู้เรื่องของคนอื่น อยากรู้ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ทั้งในบ้านและนอกบ้าน และอยากรู้เรื่องต่างๆ ไป ด้วยความอยากรู้จึงจำเป็นต้องชวนหาอ่านจากหนังสือซึ่งอาจหยิบอ่านได้ทุกเวลา

2.2 การอ่านเพื่อความรู้ การอ่านเพื่อให้ได้ความรู้ที่แน่นอนอาจจะแบ่งวัตถุประสงค์ย่อยออกเป็น 5 ประเด็นคือ

2.2.1 เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ ได้แก่ การอ่านคำแนะนำการอ่านเพื่อตอบหาที่ยังข้องใจอยู่

2.2.2 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ต่างๆทั้งโดยละเอียดและโดยย่อ

2.2.3 การอ่านเพื่อการรับรู้ข่าวสารข้อเท็จจริง

2.2.4 การอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เรื่องหนึ่งหรือเพื่อเขียนตำราวิชาการ

2.2.5 อ่านเพื่อรวมข้อมูลเอามาทำรายงาน ทำวิจัย เผยแพร่ในหมู่นักวิชาการ ผู้สนใจทั่วไปอันประโยชน์ แก่ส่วนรวม

2.3 อ่านเพื่อต้องการพัฒนาอาชีพการงานการแข่งขันมิได้มีเฉพาะในการศึกษาเท่านั้นในอาชีพและการงานทุกชนิดก็ต้องแข่งขันกันอยู่ทุกวันคนที่ฉลาดจะยึดการอ่านหนังสือเป็นหลัก เพราะหนังสือจะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความสามารถในการปรับตัวให้ เข้ากับคนอื่น และปรับตัวให้มีความรู้ความสามารถในอาชีพการงาน

2.4 อ่านเพื่อต้องการพักผ่อนเพลิดเพลิน ความจริงมีกิจกรรมมากมายหลายอย่างที่จะเลือกสรรเพื่อความเพลิดเพลิน แต่การหาความเพลิดเพลินของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันและการหาความเพลิดเพลินที่ลงทุนประหยัดที่สุดแต่ได้ผลกำไรล้ำค่าก็เห็นจะมีแต่การหาความเพลิดเพลินจากหนังสือเท่านั้นและนอกจากนี้หนังสือยังสนองได้ทุกอารมณ์ตามปรารถนาอีกด้วย

2.5 อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านหนังสือเพื่อการพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์หลังงานประจำ ได้แก่การอ่านหนังสือประเภทเรื่องสั้นนิทาน นิยาย นวนิยาย บทละคร ทั้งระดับที่เป็นวรรณกรรมหรือวรรณคดี โดยมีจุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อความเพลิดเพลินเป็นสำคัญ

2.6 การอ่านคิดแปลกใหม่ในกระบวนการอ่านที่สำคัญนั้น ความรู้ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งแต่ความคิดยิ่งสำคัญกว่าโดยเฉพาะความคิดแปลกใหม่ซึ่งจะเป็นชนวนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้อ่านด้วย เช่น การอ่านทดสอบ การค้นคว้าวิจัย และการเสนอความคิดใหม่ในหนังสือต่างๆ ซึ่งอาจได้ทั้งหนังสือสารคดีและบันเทิงคดี

2.7 การอ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการอ่านเป็นการพัฒนาความรู้ความคิดทัศนคติได้ดียิ่ง ผู้รักการอ่านจึงเป็นคนทันสมัยสมารถที่จะเข้าร่วมวงสนทนาได้

กับทุกคนทุกชั้นเพราะรับข่าวสารที่จะแลกเปลี่ยนด้วยกันได้และการอ่านมาก รู้มาก ย่อมทำให้บุคคล เป็นที่ยอมรับของสังคม เนื้อหาข่าวสารบางประการในหนังสือ จะทำให้ผู้อ่านนำมาปรับปรุงบุคลิกภาพ ของตนได้เป็นอย่างดี

2.8 อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น อ่านฉลากยา อ่านคำโฆษณา อ่านป้าย เครื่องหมาย อ่านคำอธิบาย ฯลฯ

2.9 อ่านเพื่อสนองความต้องการด้านอื่นๆ มนุษย์เรามีความต้องการความมั่นคงใน ชีวิต ต้องการความยอมรับในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ฯลฯ

ศิริพร ลิ้มตระกูล (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. 2540 : 86 ; อ้างอิงมาจาก ศิริพร ลิ้มตระกูล. ม.ป.ป.) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อรู้ข่าวสาร เป็นการอ่านเพื่อศึกษาความเป็นไปของโลกและพัฒนาความรู้ ของตนเอง การอ่านเพื่อจุดประสงค์ข้อนี้ต้องอ่านทุกวัน เพื่อจะได้สะสมข้อมูลไว้ใช้ โดยจะใช้วิธีการอ่าน แบบกวาดสายตา และการอ่านแบบคร่าว ๆ เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น หากมีข้อมูลที่น่าสนใจจึงค่อยรับ เปลี่ยนวิธีการอ่านเป็นการอ่านอย่างละเอียดแทน ได้แก่ การอ่านข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร แผ่นพับและแผ่นปลิวต่าง ๆ

2. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นการอ่านเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ของ นักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป การอ่านชนิดนี้เป็นการอ่านอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับผู้อ่านจะต้อง เลือกใช้วิธีที่เหมาะสมตามความมุ่งหมายแต่ละตอน

3. การอ่านเพื่อใช้ในวิชาชีพ เป็นการอ่านเพื่อพัฒนาการทำงานตามอาชีพ ของแต่ละคน รวมทั้งเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ผู้อ่านจะต้องศึกษาความก้าวหน้า ของศาสตร์ในอาชีพของตนซึ่งปัจจุบันพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมากในรูปของบทความหรือบทความหรือบทความตามนิตยสารและวารสารต่าง ๆ

4. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านตามความพอใจของตนเองเพราะการอ่าน หนังสือจัดเป็นงานอดิเรกซึ่งเป็นที่นิยมมากชนิดหนึ่ง ผู้อ่านจะได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านสิ่งที่ ตนชอบและสนใจ เช่น การอ่านสารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น บทร้อยกรอง และการ์ตูน

5. อ่านเพื่อผ่อนคลายความทุกข์ใจ เป็นการอ่านเพื่อให้ตนเองมีความรู้สึกที่ดีขึ้น เพราะบางช่วงชีวิตของคนอาจจะพบปัญหาและอุปสรรค บางครั้งเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ด้วยสติปัญญาของ ตนเอง บางครั้งอาจต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น หนังสืออาจจะช่วยผ่อนคลายความทุกข์ได้ เช่น หนังสือเกี่ยวกับหลักคำสอนของศาสนา หนังสือเกี่ยวกับปรัชญาและหนังสือเกี่ยวกับจิตวิทยาหรือ หนังสือประเภทให้กำลังใจ

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2543 : 84) สรุปว่า การอ่านควรจะมีวัตถุประสงค์ของการ อ่าน เพราะจะทำให้อ่านได้เร็วและตรงตามความต้องการวัตถุประสงค์ของการอ่านมีดังนี้ คือ

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนงอกเงยขยายขอบเขตออกไป จากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่างๆ การอ่านจึงเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการ แขนงต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อให้เข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อรู้ความเป็นไปในโลกสถานที่ที่ห่างไกล คนที่แปลกเผ่าแปลกพันธุ์และวัฒนธรรมที่ต่างออกไป เพื่อเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์

จากสิ่งแวดล้อมเพื่อปรับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตนและเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่บทความบทวิจารณ์ ประเมินต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญการจัดลำดับขั้นแนวความคิดของผู้เขียนพิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้น เป็นการปลูกฝังการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

3. อ่านเพื่อความบันเทิง สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์ และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่เนื้อหาสาระไม่เป็นวิชาการ นัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดีบางอย่าง หรือแม้แต่สารคดีบางชนิดจะช่วยให้เกิดความบันเทิง ควบคู่ไปกับความรู้ ความคิด ได้มีความสุขกับความไพเราะของภาษา ได้หัวเราะ ได้สนุก เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียด นับได้ว่าการอ่านเพื่อความบันเทิงเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่นๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติคือต้องการความมั่นคงในชีวิตต้องการการยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อนฝูง การมีหน้าตาได้รับความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิตซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะไม่สมปรารถนาทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ได้ การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์นี้ เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชยวิธีอื่นผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตน เพื่อสร้างบุคลิกภาพ ขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่หางานอดิเรกใหม่ๆ เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิด หรือข้อ เสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล ที่มีน้ำหนัก เพื่อแสดงความคิดเห็น คัดค้านเพื่อสนองอารมณ์บางอย่างในขณะนั้นหรือสร้างสภาพอารมณ์ที่ต้องการ เช่น ขณะเกิดความกังวล เหนื่อยอ่อน เกียจคร้าน กลุ้มใจ ผู้อ่านมักไปหาเรื่องเบาๆ เรื่องที่เคยรู้จักหรือเคยอ่านสนุกมานานมาก่อนแล้วมาอ่านเป็นการอ่านตามสบาย ไม่ต้องคิดมาก บางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่ แนวทางใหม่ เพื่อเข้าใจตัวเองและปรับตัวให้เข้ากับวิถีการดำรงชีวิต

สนิท ตั้งทวี (2545 : 279) สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ โดยละเอียดหรือโดยย่อ
2. เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น
3. เพื่อต้องการทราบข่าวสารข้อเท็จจริง
4. เพื่อการศึกษาค้นคว้า
5. เพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับในวงสังคม
6. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 9) สรุปถึงจุดมุ่งหมายของการ การอ่านจากหนังสือ และสื่อ แต่ละครั้งของแต่ละคนโดยจำแนกกว้างๆ ดังนี้

1. การอ่านหาความรู้ การอ่านหาความรู้ได้แก่การอ่านหนังสือจากหนังสือประเภท ตำราทางวิชาการ สารคดีทางวิชาการ การประเมินประเภทต่างๆ หรือการอ่านผ่านอิเล็กทรอนิกส์ การอ่านจากหนังสือที่มีสาระเดียวกันควรอ่านจากผู้เขียนหลายๆคน เพื่อเป็นการตรวจสอบที่ถูกต้องแม่นยำของเนื้อหา ผู้อ่านจะได้มีมุมมองที่กว้างขึ้น มีความรอบรู้แนวความคิดที่หลากหลาย และไม่ควรอ่านเฉพาะในเนื้อหาวิชาที่ตนชอบเท่านั้น ควรอ่านอย่างหลากหลายเพราะความรู้ในวิชาหนึ่งอาจนำไปช่วยเสริมในอีกวิชาหนึ่งได้

2. การอ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านเพื่อความบันเทิงได้แก่การอ่านหนังสือประเภท สารคดีท่องเที่ยว นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล การ์ตูน บทประพันธ์ แม้จะเป็นการอ่านเพื่อความบันเทิง ผู้อ่านจะได้รับความรู้ที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องด้วย การอ่านประเภทนี้ มีข้อควรระวังว่า ปัจจุบันหนังสือ บางชนิดมีเนื้อหาสาระและรูปภาพที่ขัดต่อวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของไทยผู้อ่าน จึงควรพิจารณาเลือกให้ดี

3. การอ่านเพื่อทราบข่าวสารความคิด การอ่านเพื่อทราบข่าวสารความคิด ได้แก่ การอ่านประเภทบทความ บทความข่าวรายงานการประชุม ข้อควรระวังในการอ่านประเภทนี้คือผู้อ่านมักเลือกอ่านที่สอดคล้องกับความคิดและความชอบของตน เพราะจะทำให้มุมมองที่กว้างขึ้นช่วยให้เรามีเหตุผลอื่นๆมาประกอบการวิจารณ์วิเคราะห์หลายมุมมองมากขึ้น

4. การอ่านเพื่อจุดประสงค์เฉพาะแต่ละครั้ง ได้แก่การอ่านที่ไม่ได้เจาะจง แต่เป็นการอ่านเป็นครั้งคราวในเรื่องที่สนใจหรืออยากรู้ เช่น การอ่านประกาศต่าง การอ่านโฆษณาแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ ฉลากยา การอ่านสมุดโทรศัพท์หน้าเหลือง การอ่านข่าวสังคม ข่าวบันเทิงข่าวกีฬา การอ่านประเภทนี้มักใช้เวลาไม่นานและไม่กระทำทุกวัน ส่วนใหญ่เป็นการอ่านที่ให้ความรู้และนำไปใช้หรือนำไปเป็นหัวข้อสนทนาเชื่อมโยงการอ่านสู่การอ่านวิเคราะห์ บางครั้งก็อ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์การอ่านหนังสือใด ๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 (2550 : 5) จำแนกจุดมุ่งหมายของการอ่านเป็น 3 ลักษณะดังนี้ คือ

1. อ่านเพื่อค้น ได้แก่การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ต่างๆเพียงเพื่อหาเอกสารหรือหนังสือจำเพาะเรื่องบทความต่างๆ เช่น หนังสือบรรณานุกรม วรรณคดี สารสังเขป ฯลฯ เพื่อหาบทเฉพาะที่ต้องการ

2. อ่านเพื่อเอาเค้า ได้แก่การอ่านแต่เพียงคร่าว ๆ ในเวลาจำกัด เพื่อทราบว่ เนื้อหานั้นเหมาะสมกับความต้องการหรือไม่ ควรแก่การอ่านต่ออย่างละเอียดถี่ถ้วนหรือไม่ ลักษณะการอ่านชนิดนี้จะเลือกเฉพาะในส่วนต่างๆ ของหนังสือ เช่น หน้าคำนำ หน้าสารบัญ วรรณคดี บรรณานุกรม ตอนขึ้นต้นและสรุปท้ายในแต่ละบท

3. อ่านเพื่อคิดได้แก่ การอ่านอย่างถี่ถ้วนพิจารณาพิเคราะห์ไตร่ตรองตามเนื้อหาของเรื่อง เพื่อวิเคราะห์เพื่อบันทึกเก็บผลประโยชน์จากข้อความในหนังสือและวัสดุการอ่านนานาชนิดที่ได้รวบรวมคัดเลือกไว้

จากการศึกษาค้นคว้า สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านได้ว่า การอ่านมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่ตั้งเป้าหมายของผู้อ่านแต่ละครั้ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย 2 ลักษณะ คือ

1. อ่านแบบเป็นทางการ เป็นการอ่านที่มีเป้าหมายให้เกิดความรู้ เพื่อที่จะนำความรู้ที่อ่านนำไปสู่เป้าหมายขั้นตอนอื่นต่อ เช่น นำไปศึกษาและวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นอีก

2. อ่านแบบไม่เป็นทางการ เป็นการอ่านที่ผู้อ่านไม่ต้องจับประเด็นของการอ่านมากนัก โดยทั่วไปจะอ่านเพื่อให้เกิดความบันเทิง หรือข่าวสาร

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านถือว่ามีค่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน เพราะมนุษย์ทุกคนต้องใช้การอ่านในการยังชีพเพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่กับสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 11) สรุปว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนโตและจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร ทำให้ผู้อ่านมีความสุขมีความหวังและมีความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือพัฒนาการศึกษาพัฒนาอาชีพพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสนองความอยากรู้อยากเห็น นอกจากนั้นการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่างๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2543 : 83) สรุปว่า การอ่านเป็นการรับรู้เรื่องราวภาษาที่ปรากฏ อยู่ในวัสดุสิ่งพิมพ์ รับรู้เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมาถึงผู้อ่าน การอ่านเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านจะมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นพิเศษจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพและในชีวิตมากกว่าคนที่อ่านหนังสือได้น้อยและอ่านช้า โลกปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นโลกของการอ่าน เพราะการอ่านแทรกอยู่ในกิจกรรมทุกประเภททุกแห่ง ทั้งนี้ก็เพราะในการสื่อสารซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวันต้องอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของเรา สิ่งที่เราจะต้องอ่านในชีวิตประจำวันจึงมีมากมาย เราจะต้องรู้จักเลือกอ่านจับใจความให้ได้ในเวลารวดเร็ว จึงประหยัดเวลาได้ผลจากการอ่านคุ้มค่า มีบางคนกล่าวว่าอาหารหล่อเลี้ยงร่างกาย การอ่านหล่อเลี้ยงสมอง ถ้าต้องการให้สมองเจริญเติบโตก็ต้องอ่านมาก

สนธิ ตั้งทวี (2545 : 278) สรุปความสำคัญของการอ่าน ได้แก่

1. การอ่านช่วยสร้าง ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตของบุคคล
2. การอ่านเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการแสวงหาความรู้ของมนุษย์และ
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้วิชาการต่างๆ ได้รวดเร็ว

และกว้างขวาง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 7) สรุปว่า การอ่านทำให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดและสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์การอ่านจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านต่างๆ
2. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนเองและพัฒนางาน
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป

4. การอ่านเป็นวิธีส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ที่ได้จากการอ่าน เมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานเข้าก็จะทำให้เกิดความคิดเกิดสติปัญญาเป็นคนฉลาดรอบรู้ได้

5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองที่ง่ายที่สุดและได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เพราะเมื่ออ่านมาก ย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

7. การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครองศาสนา สังคมและประวัติศาสตร์

8. การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาระบบการสื่อสารและการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 (2549 : 3) สรุปว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการดำเนินชีวิต เพราะการอ่านจะมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ผู้ใดมีความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นพิเศษ มักจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพและในชีวิตมากกว่าคนที่อ่านหนังสือได้น้อยและเข้าใจช้า โลกปัจจุบันเรียกได้ว่า เป็นโลกของการอ่าน เพราะการอ่านแทรกอยู่ในกิจกรรม ทุกประเภททุกแห่ง ทั้งนี้เพราะในการสื่อสารซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวันต้องอาศัย การอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของเราสิ่งที่เราจะต้องอ่านในชีวิตประจำวัน จึงมีมากมาย เราจะต้องเลือกอ่านจับใจความให้ได้ในเวลารวดเร็วจึงประหยัดเวลา ได้ผลจากการอ่านคุ้มค่า มีบางคนกล่าวว่า อาหารหล่อเลี้ยงร่างกาย การอ่านหล่อเลี้ยงสมอง ถ้าต้องการให้สมองเจริญเติบโตก็ต้องอ่านมาก

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่าน สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญในการช่วยให้ผู้อ่านมีความคิดหลากหลาย เป็นผู้มีความรู้ลึกซึ้ง กว้างไกล มีความคิดสร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต การอ่านจะช่วยให้ทราบข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้อ่านนำองค์ความรู้ไปต่อยอดการพัฒนาองค์ความรู้ในแขนงวิชานั้นๆ ได้ การอ่านจะเกิดขึ้นตลอดเวลา ที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่

ประโยชน์ของการอ่าน

การอ่านย่อมมีประโยชน์มากมายต่อผู้อ่าน เพราะจะทำให้ทราบถึงเนื้อหาที่อ่าน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงประโยชน์จากการอ่านไว้ดังนี้

ถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล (2540 : 22) สรุปถึงประโยชน์ของการอ่านไว้

5 ประการ คือ

1. การอ่านสามารถช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหามากมายได้ เช่น รู้ว่าในผักและผลไม้ อาจมีสารพิษตกค้าง ก่อนกินควรทำอย่างไร
2. การอ่านช่วยพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงามขึ้น เช่น อ่านหนังสือธรรมะจะช่วยให้เกิดเมตตาจิต
3. การอ่านช่วยเกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น เด็ก ๆ จะรู้วิธีประดิษฐ์ของเล่นหรือเครื่องใช้ง่าย ๆ ได้เอง โดยใช้วัสดุเหลือใช้
4. การอ่านช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิต เช่น ก่อนจะไปหาซื้อของบางอย่างอาจตรวจหาแหล่งผลิต หรือจำหน่ายได้จากสมุดโทรศัพท์
5. การอ่านสามารถช่วยพัฒนาอาชีพ เสริมสร้างให้ตนเองเจริญก้าวหน้าพร้อมทั้งช่วยเหลือสังคมให้เจริญยิ่งขึ้น

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2540 : 30) สรุปประโยชน์ของการอ่านดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ ทันความคิด ความก้าวหน้าของโลกได้ เช่นเดียวกับการรับสารจากสื่อชนิดต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ
2. หนังสือเป็นสื่อที่ดีที่สุด ใช้ง่ายที่สุดและมีราคาถูกที่สุด ที่บุคคลทั่วไปใช้ เพื่อการศึกษาหาความรู้และความเพลิดเพลิน
3. การอ่านหนังสือเป็นการฝึกให้สมองได้คิดและเกิดสมาธิด้วย ฉะนั้นหากมีการฝึกอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทักษะด้านนี้พัฒนาและเกิดผลสัมฤทธิ์สูง
4. ผู้อ่านหนังสือสามารถสร้างความคิดและจินตนาการได้เอง ในขณะที่สื่ออย่างอื่น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ จะจำกัดความคิดของผู้อ่านมากกว่า ฉะนั้นการอ่านหนังสือจึงทำให้ผู้อ่าน มีอิสระทางความคิดได้ดีกว่าการใช้สื่อชนิดอื่น ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 7) สรุปถึงประโยชน์ของการอ่านไว้ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศติปัญญาให้เกิดความรู้ความฉลาดเกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในจิตใจ
2. ทำให้มีความรู้ในวิชาในด้านต่างๆ อาจเป็นความรู้ทั่วไปหรือความรู้เฉพาะด้านก็ได้ เช่น การอ่านตำราแขนงต่างๆ หนังสือคู่มือ หนังสืออ่านประกอบในแขนงวิชาต่างๆ เป็นต้น
3. ทำให้รอบรู้ทันโลกทันเหตุการณ์ การอ่านหนังสือพิมพ์ การอ่านจาก สื่อสารสนเทศต่างๆ ในสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศแล้วจะได้ทราบข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง บทความวิจารณ์ตลอดจนการโฆษณาสินค้าต่างๆ อีกด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปรับความเป็นอยู่ ให้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมของตนในขณะนั้น
4. ทำให้ค้นหาคำตอบที่ต้องการได้ การอ่านหนังสือ จะช่วยเราตอบคำถามที่เราข้องใจสงสัยต้องการรู้ได้ เช่น อ่านพจนานุกรม เพื่อหาความหมายของคำ อ่านหนังสือกฎหมายเมื่อต้องการรู้ข้อปฏิบัติ การอ่านหนังสือคู่มือแนะนำวิธีเรียนเพื่อต้องการประสบความสำเร็จในการเรียน เป็นต้น
5. ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน การอ่านหนังสือพิมพ์ ที่มีเนื้อหาดี น่าอ่าน น่าสนใจ ย่อมทำให้ผู้อ่านมีความสุข ความเพลิดเพลิน เกิดอารมณ์คล้อยตามของเรื่องนั้นๆ ผ่อนคลายความตึงเครียดได้ให้ข้อคิด และยังเป็นการยกระดับจิตใจผู้อ่านให้สูงขึ้นได้อีกด้วย เช่น อ่านนิทาน นวนิยาย การ์ตูน เรื่องสั้น เป็นต้น
6. ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาการในการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือสม่ำเสมอ ย่อมเกิดความชำนาญในการอ่าน สามารถอ่านได้เร็ว เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ง่าย จับใจความถูกต้อง เข้าใจประเด็นสำคัญของเรื่อง และสามารถประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้อย่างสมเหตุสมผล เช่น การอ่าน บทความ บทความวิจารณ์ สารคดี เอกสารทางวิชาการต่างๆ
7. ทำให้ชีวิตมีพัฒนาการเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ประพฤติดี ประพฤติชอบ ผู้อ่านมาก ย่อมรู้เรื่องราวต่างๆ มาก เกิดความรู้ความคิดที่หลากหลายกว้างไกล สามารถนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติตนปฏิบัติตนให้ชีวิตมีคุณค่าและมีระเบียบแบบแผนที่ดียิ่งขึ้น เช่น การอ่านหนังสือธรรมะ กฎแห่งกรรม มงคลชีวิต สู้แล้วรวย ชีวิตประวัติ และผลงานของบุคคลดีเด่น เป็นต้น

8. ทำให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและเสริมสร้างบุคลิกภาพ ผู้อ่านมากย่อมรู้มาก มีข้อมูลต่างๆ สะสมไว้มาก เมื่อสนทนากับผู้อื่น ย่อมมีความมั่นใจไม่ขัดเขินเพราะมีภูมิความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้รอบรู้จึงมักได้รับการยอมรับและเป็นที่เชื่อถือจากผู้อื่น เช่น การอ่านหนังสือสุขภาพเพื่อชีวิต นิตยสาร วารสารเพื่อสุขภาพ หมอชาวบ้าน หนังสือสร้างมนุษยสัมพันธ์เพื่อนที่ดีที่ต้องการ เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องประโยชน์ของการอ่าน สรุปได้ว่า การอ่านทำให้ผู้อ่านได้รับทราบข้อมูลความรู้ข่าวสารต่างๆ ที่มีผู้เขียนหรือบันทึกไว้ ทั้งในสื่อตีพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้อ่านย่อมได้รับประโยชน์จากการอ่านมากกว่าโทษจากการอ่าน ผู้ที่อ่านมากย่อมมีข้อมูลมาก ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์เรื่องราว และสามารถพยากรณ์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผลและถูกต้อง การอ่านทำให้เกิดภูมิความรู้ มีวิสัยทัศน์ มีความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

กระบวนการอ่าน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546 : 568 – 573) สรุป ถึงกระบวนการอ่านไว้ว่า การอ่านหนังสือ หรือวัสดุการอ่านอื่น ๆ เราจะมีพฤติกรรมการอ่านที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติคือ เราจะพยายามเข้าใจงานเขียนนั้นให้ความรู้อะไรแก่เราบ้าง ผู้เขียนให้ทรรศนะอะไรและเขามีความรู้สึกหรืออารมณ์อย่างไรขณะที่เขาแต่งเรื่องนั้น พฤติกรรมการอ่านที่เกิดขึ้นรวมเป็นกระบวนการอ่านเชิงวิเคราะห์ ซึ่งเกิดขึ้นในความคิดในขณะที่อ่านอย่างรวดเร็ว โดยที่เราไม่รู้สึกละเลยถ้าเปรียบเทียบกับ การอ่านที่ไม่เป็นกระบวนการอ่านเชิงวิเคราะห์ก็จะเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน ได้แก่ การอ่านหนังสือเพื่อฆ่าเวลารอรถไฟ การอ่านเพื่อประโยชน์ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง อาทิ อ่านป้ายรถประจำทาง อ่านสลากยา อ่านป้ายบอกทิศทาง เป็นต้น การอ่านให้มีประสิทธิภาพ มีกระบวนการอ่านตามลำดับ คือ

1) อ่านจับใจความ 2) อ่านวิเคราะห์ 3) อ่านวิเคราะห์ให้เห็นภาพ 4) อ่านสำรวจความหมายหลายนัย ทุกแง่มุมทุกมุม 5) อ่านวินิจฉัย ทวนหลายๆ เที้ยวและคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง 6) ตรวจสอบสารที่ตีความได้โดยวิเคราะห์วิจารณ์กับผู้อื่นว่าตรงกันหรือไม่ ดังนี้

1. อ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเรื่องราวของเรื่องที่อ่านด้วยวิธีการอ่าน 2 แบบคือ อ่านจับใจความรวม และอ่านจับใจความสำคัญ การอ่านจับใจความรวมเป็นการอ่านอย่างรวดเร็วเพื่อสำรวจว่า ใจความส่วนใหญ่ของเรื่องนั้นมีลักษณะหรือจุดมุ่งหมายอย่างไร รายละเอียดของเนื้อหามีความสัมพันธ์กันอย่างไร หนังสือเล่มนั้นคุณค่าที่จะเสียเวลาอ่านอย่างละเอียดหรือไม่และควรจะซื้อหรือยืมหนังสือเล่มนั้นหรือไม่ การอ่านจับใจความรวมเป็นขั้นการอ่านขั้นต้นที่จะเลือกอ่านหนังสือเล่มนั้นต่อไป วิธีการอ่านคือการดูและสังเกตรูปเล่มหนังสือส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือเพื่อดูว่าเป็นหนังสือแนวใดน่าสนใจเพียงใด ต่อจากนั้นก็ตรวจสอบสารบัญดูหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยอย่างคร่าวๆ เพื่อมองการลำดับเนื้อหาว่า จะดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างไรมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร และเรื่องใดน่าสนใจเป็นพิเศษการอ่านจับใจความรวมเป็นวิธีการอ่านที่เราใช้ในการเลือกอ่านหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นหนังสือวิชาการ หนังสือสารคดีต่างๆ อาทิ สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติ จดหมายเหตุหรือบันทึกความทรงจำ เป็นต้น การอ่านจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านแล้วสรุปใจความสำคัญหรือข้อความที่สำคัญด้วยการจดบันทึกย่อหรือจดจำไว้ในสมองหรือด้วยการขีดเส้นใต้ไว้ในหนังสือ นั้นใจความสำคัญที่ผู้อ่านได้รับ อาจมีหลายลักษณะตามแต่จะต้องการ เช่น เป็นสาระสำคัญของเนื้อเรื่องเป็นความรู้หรือข้อมูลที่ผู้อ่านสนใจเป็น

แนวคิดหรือทฤษฎีของผู้เขียนหรือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่องอย่างใดก็ตามการจับใจความสำคัญจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ หรือวิเคราะห์งานเขียนเป็นส่วนๆ ได้อย่างถี่ถ้วนรวมทั้งยังทำให้ผู้อ่านสนใจศึกษาเรื่องนั้นเป็นพิเศษถ้าผู้อ่านมีความสนใจในเรื่องทำนองนั้นมาก่อนแล้ว

2. อ่านวิเคราะห์รส

การอ่านวิเคราะห์รส ใช้ในการอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี กล่าวคือนอกจากอ่านเอาความแล้ว ผู้อ่านควรอ่านออกเสียงเพื่อฟังท่วงทำนอง ลำนำ และจังหวะของเสียงซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงรสเสียงและรสภาพ รวมทั้งได้รับสารที่ซ่อนอยู่ในเสียงที่อ่านออกเสียงดัง กวีนิพนธ์ หรืองานเขียนร้อยแก้วบางเรื่องมีถ้อยคำภาษาที่แสดงถึงความงามของคำทั้งเสียงและความหมายดังนั้นการเข้าถึงรสของภาษาในเรื่องที่อ่านจะช่วยให้เราเข้าใจและซาบซึ้งความหมายของคำสามารถตีความคำและข้อความเรื่องราวที่อ่านได้

3. อ่านวิเคราะห์ให้เห็นภาพ

การอ่านวิเคราะห์ให้เห็นภาพเป็นการอ่านที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับการอ่านวิเคราะห์รส นั่นคืออ่านแล้วเกิดภาพในใจซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงความหมายของงานเขียนได้ลึกซึ้ง และจะทำให้รู้จักใคร่ครวญเรื่องที่อ่าน เพราะสะดุดใจในภาพที่เห็น การอ่านสนุกสนานขึ้นรวมทั้งยังอาจทำให้มองเห็นสาระสำคัญหรือรายละเอียดที่น่าสนใจไม่มองข้ามคำหรือใจความสำคัญบางอย่างไป การอ่านวิเคราะห์ให้เห็นภาพ ยังเป็นประโยชน์ต่อการอ่านวินิจสารในด้านที่เกิดภาพในใจจากการใช้ถ้อยคำภาษาในเรื่องที่เราอ่านนั้น เป็นกลวิธีการแต่งที่แสดงถึงฝีมือการประพันธ์และยังทำให้เรารู้ได้ด้วยว่าผู้แต่งมีบุคลิกลักษณะมีอุปนิสัยใจคออย่างไร บุคลิกภาพของผู้อ่านจึงปรากฏได้ชัดเจนยิ่งกว่าการสังเกตตัวจริง ซึ่งเราสามารถศึกษาและวิเคราะห์จากกลวิธีการใช้ถ้อยคำภาษาสื่อเป็นภาพให้เกิดขึ้นในใจผู้อ่าน

4. อ่านสำรวจความหมายหลายนัยทุกแง่ทุกมุม

การอ่านสำรวจความหมาย เป็นการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณเพื่อพิจารณาความหมายของถ้อยคำภาษาที่ผู้แต่งใช้ในงานเขียน อันจะนำไปสู่การตีความสารได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง แม้ว่าจะเป็นเพียงคำเพียงคำเดียวก็ตามคำนั้นอาจมีความหมายสำคัญซึ่งไขไปสู่สารที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารคำธรรมดาสามัญที่มีความหมายเป็นที่รู้จักกันทั่วไปเมื่อนำมาใช้ในงานเขียนคำๆ นั้นอาจมีความหมายหลายนัยหรือความหมายนัยประหวัดที่แฝงสารไว้ในคำนั้นผู้อ่านจึงต้องตีความหมายของคำอย่างถี่ถ้วนแต่ควรระวังที่จะไม่เพ่งเล็งที่จะตีความสารจากคำเพียงคำเดียวซึ่งอาจจะผิดพลาดไปจากเจตนารมณ์หรือคลาดเคลื่อนจากความหมายที่แท้จริงของงานเขียนทั้งชิ้นได้

5. การอ่านวินิจสาร

การอ่านวินิจสารเป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องฝึกฝนตนเอง ให้อ่านหนังสือให้มากๆ อ่านหลายๆ เที้ยว พร้อมกับคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งทุกกระยะ ไม่มองข้ามความสำคัญของส่วนใดแม้แต่คำเพียงคำเดียว ก็ไม่ควรละเลย ในการอ่านทวน หลังจากผ่านกระบวนการอ่านจับใจความและอ่านวิเคราะห์แล้ว ก็คือการอ่านพิจารณาว่าตอนใดเป็นความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น อารมณ์และความรู้สึกของผู้เขียนที่แสดงออกมา จากนั้นก็พิจารณาถึงเจตนาของผู้เขียนว่า เขาต้องการสื่อสารอะไร ผู้เขียนให้แง่คิดอะไรบ้าง และสรุปความคิดเห็นของตนเองว่า สารสำคัญที่สุดของเรื่องคืออะไร สารที่สำคัญรองคืออะไร ขั้นตอนการพิจารณาสารดังกล่าว เราควรตรวจสอบหลายครั้งเพื่อจะได้สารตรงเจตนาผู้เขียน และเป็นสารที่สำคัญของเรื่องที่อ่าน อย่างใดก็ตาม ขั้นตอนการอ่านผู้อ่านควรสำรวจ

หนังสือที่อ่านควบคู่กับ “ชนบประเพณีการแต่ง” และภูมิหลังของเรื่องที่แต่งด้วยชนบประเพณีการแต่งที่ควรพิจารณา ได้แก่ รูปแบบการแต่ง กลวิธีการแต่ง เนื้อหา ความรู้สึกนึกคิด สำนวนภาษา ซึ่งผู้อ่านจะอ่านเรื่องราวได้อย่างเข้าใจและวินิจสารได้รวดเร็วขึ้น

6. ตรวจสอบสารที่ดีความได้โดยวิเคราะห์วิจารณ์กับผู้อื่น

ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการตรวจสอบการวินิจสารที่ได้โดยวิเคราะห์วิจารณ์กับผู้อื่น ว่าตรงกันหรือไม่ ใครรับสารได้มากกว่ากันและสารที่ดีความได้ของใครลึกซึ้งกว่ากัน การฝึกฝนขั้นตอนนี้ช่วยให้เราตรวจสอบว่า เรามีความสามารถในการอ่านวินิจสารหรือไม่ เรามีข้อบกพร่องในการตีความสารที่จุดใด และจะได้ปรับปรุงสมรรถภาพการอ่านให้มีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าการอ่านนับว่าเป็น สิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตในปัจจุบันและถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินชีวิต หรือเพื่อการศึกษา การอ่าน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญา ความคิดและเพิ่มพูนประสบการณ์ นอกเหนือจากความบันเทิงอารมณ์ที่ได้รับ ทั้งนี้ผู้อ่านมิใช่แต่เพียงอ่านออก อ่านได้ หากแต่จะต้องอ่านเป็น คือต้องรู้จักอ่านอย่างวิเคราะห์ วิวิจารณ์ จึงจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2542 : 268) สรุปถึงกระบวนการอ่านว่าต้องมีการพัฒนาตามลำดับหรือข้ามลำดับก็ได้ พอสรุปได้ดังนี้

1. อ่านออก อ่านได้ เขียนได้ (รวมฟังรู้เรื่อง) รู้จักพยัญชนะ สระ การผสมคำ รู้ความหมายของคำ อ่านออกแล้วต้องเขียนได้ ต้องทำงานบางอย่างได้ กระบวนการคิดเกิดขึ้นได้แล้ว
2. อ่านแตกฉาน อ่านเป็น อ่านโดยรู้ความหมายของคำ ความหมายของประโยค ความหมายที่แฝงอยู่ในคำและประโยคไม่ปรากฏชัดแต่มีลักษณะบ่งบอกความหมายที่ลึกซึ้งกว่าตัวอักษร เช่น น้ำขึ้นให้รีบตัก กระบวนการคิดจะพัฒนาตามไประหว่างการอ่าน
3. อ่านโดยพินิจวิเคราะห์ ใช้ความรู้จากการอ่านที่ผ่านมาอย่างหลากหลายและจากประสบการณ์ การสังเกตทั่วไป วินิจฉัยได้ว่าข้อความที่ปรากฏในสื่อเรื่องนั้น ถูกต้องตามข้อเท็จจริงตามหลักการ ตามทฤษฎี ตามหลักศีลธรรม ฯลฯ หรือไม่อย่างไร ไม่ใช่อ่านแล้วเชื่อทุกอย่างอ่านแล้วคิดตามในขณะที่อ่าน
4. อ่านให้ได้ประโยชน์ นำเนื้อหาที่มีสาระไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นความคิดใหม่ เป็นการประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะ และองค์วิชาความรู้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาตนและสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้
5. อ่านเป็นกิจนิสัย มีความตระหนักในคุณค่าของการอ่านและความจำเป็นที่ต้องอ่าน เพื่อนานาประโยชน์ รู้จักจัดเวลาในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ให้อ่านเรื่องที่ควรอ่าน และควรอ่านจนเกิดเป็นนิสัยที่จะต้องปฏิบัติโดยต่อเนื่อง
6. อ่านแล้วบันทึกการอ่าน การดู การฟัง โดยจดข้อมูลทางบรรณานุกรม จดเวลา การออกรายการทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์หรือที่สืบค้นได้จากระบบอินเทอร์เน็ตในคอมพิวเตอร์ จดคำสำคัญเนื้อหาสาระโดยย่อบันทึกไว้ในสมุดสำหรับบันทึกการอ่านโดยเฉพาะหรือบันทึกลงในบัตรสำหรับเรียงเข้าแฟ้มตามเนื้อเรื่องหรือจะบันทึกไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นฐานข้อมูลเฉพาะส่วนตัวสำหรับเรียกใช้เวลาต้องการ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร สรุปได้ว่า กระบวนการอ่านต้องมีการพัฒนาตามลำดับหรืออาจข้ามลำดับก็ได้ โดยเริ่มจาก การอ่านออก อ่านได้ อ่านแตกฉาน อ่านโดยพินิจพิเคราะห์ อ่านให้ได้ประโยชน์ อ่านเป็นกิจนิสัย และอ่านโดยการบันทึกการอ่าน

การส่งเสริมการอ่าน

การมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและอ่านจนเป็นอุปนิสัย คือเป้าหมายอันพึงพอใจของผู้ที่อยู่รอบข้างของนักเรียน เพราะการอ่านจะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความรอบรู้ ยิ่งอ่านมาก ย่อมมีความรู้มาก ได้มีผู้ที่กล่าวถึงการส่งเสริมการอ่านไว้หลายท่านดังนี้

ขวัญฤดี อัตวาวุฒิชัย และคณะ (2538 : 31) สรุปว่า การปลูกฝังการอ่าน จำเป็นต้องทำกันตั้งแต่ยังเด็ก โดยผู้ปกครองผู้ใหญ่ในบ้าน บุคลากรทางการศึกษา อาจารย์ ตลอดจนสื่อมวลชน ต่างๆ ช่วยกันส่งเสริม เมื่อเจริญวัยขึ้นมาก็ยังต้องพยายามรักษาที่ดีนี้ไว้ เพื่อจะได้เป็นนักอ่านที่มีความสามารถต่อไป ในวัยแรกเริ่มอ่าน ผู้ใหญ่อาจสร้างความสนใจเรื่องราวในหนังสือด้วยภาพ เล่าเรื่องประกอบภาพ อ่านนิทานแล้วนำมาเล่า ชวนสนทนาถึงหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใด สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กสนุกที่จะได้ชมภาพ ได้ฟังเรื่องเล่า ได้สนทนาถึงเรื่องที่ได้อ่านมาแล้ว และการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะอ่านหนังสือต่อไป นอกจากนั้นในระยะแรกควรอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและรสนิยมของตนเอง เพื่อจะได้เกิดความรู้สึกและพอใจที่จะอ่านหนังสือที่ชอบเสียก่อน แล้วค่อยขยายวงกว้างออกไปอ่านหนังสือประเภทอื่นๆ ด้วย ในระยะที่ศึกษาสูงขึ้นตามลำดับ นักศึกษาควรได้รับการปลูกฝังให้การอ่าน โดยตนเองต้องเป็นผู้พยายามปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น อ่านแล้วนำเรื่องมาเล่าต่อ ขณะที่อ่านควรบันทึกชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง แนวคิดสำคัญของเรื่องและคุณค่าลงบัตรทุกครั้ง
2. เข้าร่วมกิจกรรมอ่านออกเสียง อ่านบทร้อยกรอง ร้อยแก้ว ความเรียง เช่น อ่านข่าว เพื่อเพิ่มทักษะการอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเว้นวรรคตอน และการอ่านคำควบกล้ำ ขณะที่อ่านควรจะใช้น้ำเสียงมีชีวิตชีวา เป็นไปตามเนื้อหาที่อ่าน การอ่านหนังสือให้ผู้อ่านหนังสือไม่ออกและคนซำพัง เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ได้ทั้งความสุข ความรู้และทักษะการอ่าน
3. สะสมข้อความดีๆ ที่อ่านพบไว้ใช้ในโอกาสที่เหมาะสม สาระสำคัญของเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อ่าน
4. บันทึกผลการอ่านทุกครั้งทีอ่านนับตั้งแต่ที่มาของหนังสือ สาระสำคัญของเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อ่าน
5. อ่านหนังสือให้มากและรู้จักเลือกหนังสือที่มีคุณค่า เพิ่มพูนความรู้ และคุณธรรมของตนเองอยู่เสมอ
6. สร้างบรรยากาศการอ่านให้เป็นที่น่าพึงพอใจหาที่นั่งสบาย อากาศดี แสงสว่างพร้อมและไม่มีเสียงรบกวน
7. พยายามอ่านหนังสือทุกวัน ทั้งหนังสือประเภทที่ชอบ และข่าวสารต่างๆ ในหนังสือ พิมพ์ที่ช่วยให้ผู้อ่านทันโลก
8. ฝึกฟัง เพราะการฟังเป็นพื้นฐานของการอ่าน ถ้าฟังการถกเถียงวิจารณ์ เรื่องที่เรากำลังอ่าน ก็จะช่วยให้เข้าใจและมีทรรศนะต่อเรื่องที่กำลังอ่านกว้างขวางขึ้น

9. ประสบการณ์ในชีวิตการเป็นพหูสูตร คือ ได้ฟังมาก เห็นมาก ก็มีส่วยช่วยให้อ่านหนังสือได้เข้าใจและลึกซึ้ง นอกจากนี้ควรใช้หนังสือให้เป็นประโยชน์ คือ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการทำงานของแต่ละคนให้ดียิ่งขึ้น

10. เมื่อจิตใจซึมเซา ท้อแท้ เบื่อหน่าย สมองทำงานหนัก ควรอ่านหนังสือประเภทขยัน หนังสือประเภทที่ให้ความเพลิดเพลินทางปัญญาและอารมณ์ หนังสือที่ชี้ชวนดูโลกใน แนวใหม่ หรือให้สัจธรรม จะช่วยขจัดความรู้สึกอันไม่พึงปรารถนาเหล่านั้นได้ และช่วยให้จิตใจเข้มแข็ง กระปรี้กระเปร่าเห็นความงามในชีวิต ช่วยให้งำลังใจเข้มแข็ง และรู้สึกการอ่านเพราะตระหนักว่า การอ่านช่วยให้มีความสุขได้

11. เมื่อตอบคำถามหรือสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนไม่ได้ด้วยวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม ควรอ่านหนังสือเพื่อคำตอบเหล่านั้น เมื่ออ่านไปมากๆ ก็จะมีคำตอบทำให้เป็นผู้การอ่าน เพราะรู้ว่าเมื่ออ่านก็ต้องไปพบคำตอบที่ต้องการ

12. เมื่ออ่านหนังสือและพัฒนาการอ่านจนถึงขั้นแตกฉานก็จะเกิดความรู้สึกที่จะอ่านหนังสือให้มากๆ ขึ้น การอ่านได้มากๆ ก็ต้องฝึกอ่านเร็ว การอ่านได้เร็วจะต้องมีสมาธิ แน่วแน่ในการอ่าน ได้ความรู้นำไปปฏิบัติก็จะช่วยพัฒนาการอ่านได้มากยิ่งขึ้น

อรพรรณ สุขสมัย (2541 : 73) สรุปว่า การอ่านควรปลูกฝังมาแต่เยาว์วัย แต่ถึงแม้ว่าจะมาสร้างการอ่านเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็มีใช้เรื่องเสียหายแต่อย่างไร วิธีการเชิงเสนอแนะได้แก่

1. อ่านยามว่าง เช่น เวลา 05.00-6.00 น., 12.00-13.00 น., 18.00-20.00 น.
2. อ่านหนังสือหลาย ๆ ประเภท

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542 : 41) สรุปว่า การอ่านไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองโดยธรรมชาติ จำเป็นจะต้องสร้างขึ้น โดยเปรียบเทียบว่าคล้ายกับการปลูกต้นไม้ การปลูกฝัง การอ่านต้องเริ่มต้นตั้งแต่อายุน้อยๆ โดยเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ และความพร้อมใน การอ่านให้แก่เด็กก่อน ด้วยการให้ความความอบอุ่นอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้ร่างกายและสติปัญญา พัฒนาไปตามลำดับขั้น โดยผู้เป็นบิดามารดาและครอบครัว จัดเป็นองค์ประกอบเบื้องต้น ที่จะปลูกฝังและให้การสนับสนุนการอ่านแก่บุคคล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เคยมีรับสั่งถึงเหตุจูงใจในการอ่านของพระองค์ท่านว่า โชคดีที่เกิดในครอบครัวที่การอ่านสามารถหาหนังสืออ่านได้และถูกฝึกมาตั้งแต่วัยทรงพระเยาว์ให้การอ่านและรู้จักค้นคว้า และที่ทรงการอ่านจนทุกวันนี้เนื่องจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงอ่านให้ฟังมาแต่ทรงพระเยาว์

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 4) ได้เสนอขั้นตอนกระบวนการสร้างไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรับรู้ (สังเกต)
2. ขั้นวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
3. ขั้นสร้างแนวปฏิบัติที่เหมาะสม
4. ขั้นลงมือปฏิบัติ
5. ขั้นชื่นชมต่อการปฏิบัติ

นอกจากนั้นยังเสนอแนะอีกว่ากระบวนการในการพัฒนาจะต้องใช้เวลา ต่อเนื่อง ยาวนานทั้งในและนอกเวลาเรียน ในการแนะนำต้องแสดงออกด้วยความ ความเมตตา เอื้ออาทรจริงใจ ไม่ใช่วิธีเคร่งครัด เข้มงวด ควบคุม เผด็จการลงโทษ ทั้งทางวาจาและทางกาย จึงจะประสบผลอย่างถาวร

ในด้านการประเมินอาจใช้วิธีการสังเกตว่า เมื่อผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง จะตอบสนองในทางที่ได้อย่างคงเส้นคงวาเป็นอัตโนมัติโดยไม่ต้องมีใครสั่ง

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 69 – 70) สรุปว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การกระทำต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็น และอ่านจนเป็นนิสัย ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เข้าใจ บุคคลที่เป็นเป้าหมาย อาจจะเป็นคนเดียว หรือกลุ่มคน หรือคนทั่วไปให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามที่ประสงค์ หรือที่ผู้จัดกิจกรรมเห็นว่าควรอ่าน กิจกรรมจะชี้ให้เห็นว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคม นานาประการ

2. จูงใจ ให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉาน เพื่อจะได้รู้เรื่องราวอันน่ารู้ น่าสนุก ที่มีอยู่ในหนังสือตามที่ผู้จัดกิจกรรมนำมากล่าว นอกจากจะเห็นประโยชน์แล้วยังเกิดความรู้สึกว่า ความพยายามอ่านให้เข้าใจถ่องแท้นั้น คมค่าให้ความรู้สึกเป็นอิสระเสรีไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นให้ช่วยอ่าน ช่วยตีความหมาย ซึ่งบางครั้งอาจคลาดเคลื่อนได้ เห็นความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝน การอ่านและการใช้คู่มือช่วยการอ่าน

3. กระตุ้น แนะนำให้อยากรู้อยากเห็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือมากมาย อยากมองดูรอบรู้ลึกซึ้ง เปิดความคิดให้กว้าง เมื่ออ่านเรื่องหนึ่งแล้วก็อยากอ่านอีกเรื่องหนึ่งต่อไป มีความรู้สึกว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำวันที่จะขาดเสียมิได้ เกิดความรู้สึกว่าหนังสือทำลายให้อ่าน ให้วิจารณ์ ให้ประเมินค่า ให้อยากนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้

4. สร้างบรรยากาศการอ่านขึ้น ในบ้าน ในโรงเรียน และในสังคม

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ (2545 : 43) สรุปว่า การอ่านจะเกิดขึ้นได้อย่างคงทนเป็นเพราะสาเหตุดังนี้

1. มีจุดมุ่งหมายในการอ่าน
2. มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและวัสดุที่อ่าน

ชุติมา สัจจานันท์ (2545 : 16) เสนอข้อคิด กิจกรรมพัฒนาการอ่าน ไว้ว่าสนใจหลายกิจกรรม เช่น

1. แข่งขันการอ่านในเวลาที่กำหนด
2. เสนอหนังสือที่นักศึกษาสนใจ
3. แต่งแผนซีมีสาระ เช่น แต่งตัวเป็นขุนพลในหนังสือพาเหรดตัวละครจากหนังสือ
4. กิจกรรมเพียงคืนเดียว
5. ประกาศนียบัตรรับรองความสามารถการอ่าน
6. เชิญนักเขียน จิตรกร นักข่าว บรรณาธิการมารับประทานอาหารกับนักศึกษา

อ่านงานของท่านผู้มีเกียรติ

7. นักศึกษาเป็นสมาชิกชมรมการอ่าน จัดกิจกรรมเชิญนักศึกษาผู้ใหญ่มาร่วมงาน

ถวัลย์ มาสจรัส (2545 : 27) ได้นำเสนอข้อเสนอแนะขององค์กร UNESCO ว่าด้วยการส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. การปลูกฝังให้เกิดความรักหนังสือ

- 1.1 สร้างบุคลากรทางการศึกษาอบรมให้การอ่าน
- 1.2 ให้รางวัลหรือกำลังใจ
- 1.3 ตั้งชมรมการอ่าน
- 1.4 แลกเปลี่ยนหนังสือพิมพ์
- 1.5 มอบหนังสือเป็นรางวัล
- 1.6 รักษาและพัฒนาทักษะการอ่านให้ดียิ่งขึ้น
2. หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหนังสือและการอ่าน
 - 2.1 ศึกษาลักษณะของผู้อ่าน
 - 2.2 ศึกษาผู้เรียนว่าอะไรคือแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะอ่าน
 - 2.3 ส่งเสริมการประเมินของนักศึกษาในกระบวนการหนังสือเยี่ยมสำนักพิมพ์
3. นำหนังสือสู่ประชาชน
 - 3.1 จัดนิทรรศการในโรงเรียนเกี่ยวกับผู้เขียน ตัวละครหรือแนวคิด

วิพากษ์วิจารณ์

- 3.2 รวบรวมผลงานเขียน แปลที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาในห้องสมุด
- 3.3 ส่งเสริมการผลิตและแจกเอกสารที่มีประโยชน์ เช่น สุขภาพ เกษตร การ

ท่องเที่ยว

- 3.4 จัดทำหนังสือพิมพ์วารสาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 2) ได้สรุปถึงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. การปลูกฝังการอ่าน แนวปฏิบัติของโรงเรียนคือการส่งเสริมการสร้างให้กับนักเรียนในการใฝ่รู้ มุ่งมั่นต่อการอ่าน และอ่านจนเคยชิน แม้บางครั้ง จะมีปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่านบ้าง ก็ไม่ย่อท้อ และไม่ปล่อยเวลาว่างไปกับกิจกรรมอื่นใด นอกจากการอ่าน โดยเน้นการปลูกฝังเพื่อพัฒนาระบบการอ่าน และพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่าน
2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แนวปฏิบัติของโรงเรียน คือการส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย ได้แก่ การเล่านิทาน การแนะนำหนังสือ การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การเล่าเรื่องในหนังสือ การเล่นเกมปัญหา การให้เด็กเล่าเรื่องในหนังสือ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ การจัดนิทรรศการหนังสือเด็ก การอภิปรายเรื่องในหนังสือ การพาเด็กไปชมนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ การจัดปาฐกถา ได้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือ การจัดแสดงจากเรื่องในหนังสือ การจัดชมรมเกี่ยวกับการอ่านในห้องสมุด
3. การแก้ไขปัญหาที่มีผลต่อการอ่าน แนวปฏิบัติของโรงเรียนมีดังนี้ คือการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาที่มีผลต่อการอ่านของนักเรียนได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน

วิธีนี้ ศีลตระกูล (2546 : 28) สรุปผลการประชุมผู้แทนสมาชิกประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิก จำนวน 22 คน 17 ประเทศซึ่งศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียของยูเนสโก (ACCU) เป็นผู้จัดมีประเด็นสำคัญ ที่สมควรพิจารณาประกอบการพัฒนารูปแบบเสริมการอ่านสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาได้ คือ

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยแยกจากการเรียนภาษา

2. จัดกิจกรรมและวิธีการใหม่ ๆ

3. แนะนำวารสาร

นอกจากนั้น ประเด็นการคัดเลือกวัสดุการอ่านควรเลือกวัสดุที่ดึงดูดความสนใจ จัดภาพน่าสนใจ จัดให้มีห้องสมุดในชั้นเรียน ในบ้าน หอพัก จัดตั้งสโมสรหนังสือ เป็นต้น เนื่องจาก นักศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องอ่านหนังสือมากทุกสาขาวิชาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

จากการศึกษาเอกสารสรุปว่า การส่งเสริมการอ่าน หมายถึง การสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่าน ให้เกิดกับผู้อ่านตั้งแต่วัยเด็ก โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการอ่านให้กับนักเรียน โดยกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นในการอ่าน จนบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนอาจกระตุ้นหรือปลูกฝังการอ่าน โดยการสร้างเกม หรือกิจกรรมให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการอ่าน และมีกิจกรรมต่อเนื่อง หนังสือที่ให้อ่านควรมีความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ในวัยเด็กควรเป็นภาษาที่เขียนอ่านง่ายไม่ซับซ้อน ตัวอักษรควรมีขนาดใหญ่ และจำนวนตัวอักษรแต่ละหน้าหนังสือมีจำนวนไม่มากนัก

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้มีหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้เสนอวิธีแนวทางการจัดกิจกรรมไว้หลายกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องได้มองเห็นแนวทางการจัดกิจกรรม และสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2531 : 259 - 298) ได้เสนอรูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ 15 รูปแบบดังนี้

1. การเล่านิทาน (Story - telling) การเล่านิทานโดยทั่วไปจะเป็นกิจกรรมที่ห้องสมุดโรงเรียนจัดบริการให้สำหรับเด็ก เพราะโดยธรรมชาติ เด็กชอบฟังนิทาน การเล่านิทานเป็นวิธีการอันหนึ่งในการที่จะปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน
2. การเล่าเรื่องหนังสือ (Book Talk) การเล่าเรื่องหนังสือ เป็นการส่งเสริมการอ่านที่สามารถเล่า หรือ พูดคุยกันแบบตัวต่อตัว ตลอดจนถึงการเล่าอย่างเป็นทางการในห้องเรียนหรือในห้องสมุดโรงเรียน ขนาดของกลุ่มผู้ฟัง อาจมีเพียงคนเดียว หรืออาจเป็นกลุ่มใหญ่ และในการเล่าทุกครั้งผู้เล่าจะต้องนำหนังสือเล่มที่เล่ามาแสดงให้ดูด้วยทุกครั้ง เพื่อให้ผู้ฟังได้เห็นและติดตามอ่านด้วยตนเองได้
3. การวิจารณ์หนังสือ (Book Review) การวิจารณ์หนังสือ ถึงแม้ว่าจะเป็นกรยากแต่ประสบการณ์ที่ได้จากการเตรียมวิจารณ์หนังสือนั้น ไม่ว่าจะเป็นการวิจารณ์ด้วยวาจา หรือการเขียนก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเพราะทำให้ผู้วิจารณ์มีโอกาสใช้เนื้อหาของหนังสือที่วิจารณ์นั้น ฝึกในการพูดหรือการเขียนและแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ ประสบการณ์จากการอ่านหรือการฟังนั้น จะทำให้ผู้วิจารณ์สามารถที่จะแนะนำหนังสือต่างๆ ได้ และนิสัยในการอ่านและการรักการอ่านนั้น จะช่วยให้เด็กมีความรู้เรื่องราวที่จะสนทนากันและทำให้นักเรียนเป็นบุคคลที่น่าสนใจมากขึ้น ตลอดจนมีชีวิตที่สนุกสนานมากยิ่งขึ้น
4. การแสดงหุ่น เป็นกิจกรรมที่ต้องจัดให้เด็ก และให้ผลในการส่งเสริมการอ่านสามารถชักชวนเด็กให้รู้จักหนังสือในห้องสมุดมากขึ้น โดยการแสดงหุ่นตามเนื้อเรื่องหรือตามเนื้อเรื่องของหนังสือที่ให้เด็กดู การแสดงหุ่นอาจใช้ในการเริ่มต้นของการจัดชั่วโมงเล่านิทาน เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก หรือใช้ประกอบการเล่านิทาน หรือจัดแสดงตลอดเรื่อง การแสดงหุ่นเหมาะสำหรับผู้ดูแลกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 10 – 30 คน เพราะมีเวทีขนาดย่อม เหมาะสมกับหุ่นเท่านั้น ห้องสมุดเหมาะ

สำหรับการจัดแสดงหุ่น โดยการทำให้หุ่นจัดแสดงเอง เพื่อมาแสดงให้เด็กชม ตลอดจนการเขียนบทละคร หุ่นเอง ถ้ามีได้นำเนื้อเรื่องมาจากหนังสือ

5. การเล่นเกมและการทายปัญหาต่างๆ จากหนังสือ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแข่งขัน หรือการทายปัญหาซึ่งอาจเป็นการทายปัญหาง่ายๆ แข่งกันตอบปัญหาที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป ที่ได้จากหนังสือ เช่น ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง หรือตัวละครในหนังสือ หรือตอบปัญหาต่างๆ ที่นำมาจากหนังสือ ซึ่งจะเป็นวิธีการที่จะเชิญชวนให้มีผู้มาใช้ห้องสมุดมากขึ้นวิธีหนึ่ง

6. โครงการอ่านหนังสือในภาคฤดูร้อน (Summer Reading Program) การอ่านหนังสือในภาคฤดูร้อนเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เด็กที่เบื่อการอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องปัจจุบัน บรรณารักษ์จะแนะนำให้อ่านหนังสือนวนิยาย ประวัติศาสตร์ในตอนปิดเทอมจะเป็นเวลาที่เด็กว่างสามารถอ่านเรื่องยาวได้ตามสบาย และห้องสมุดควรเป็นสถานที่พักผ่อนได้ดีที่สุดในฤดูร้อน

7. ตั้งชมรม (Clubs) ชมรมจะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกรักว่า ตนเป็นเจ้าของห้องสมุด และเด็กได้ปฏิบัติตนเหมือนอยู่ในที่ประชุมที่สามารถอภิปรายได้ เช่น

7.1 ชมรมห้องสมุด (Library Clubs)

7.2 ชมรมนักอ่าน (Reading Clubs)

8. การแสดงละคร (Theater) กิจกรรมการแสดงละคร มีจุดมุ่งหมายในการจัด นอกจากเพื่อความเพลิดเพลินแล้ว ยังเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและการอ่านหนังสือ ส่งเสริมศิลปะการแสดง ส่งเสริมให้ผู้ใช้อาคารที่มีความสามารถเฉพาะได้แสดงออก เช่น การเขียนบท การแสดงบนเวที หรือแสดงด้วยตนเอง

9. การวาดภาพระบายสี (Painting and Illustration) การวาดภาพหรือระบายสีในห้องสมุด มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และได้สร้างเสริมจินตนาการ การวาดภาพระบายสี อาจจัดควบคู่กับการจัดชั่วโมงนิทาน หรือจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนวาดภาพมีครูประจำสอนตามเวลาที่กำหนดไว้

10. การจัดฉายภาพยนตร์ (Film Show) เป็นกิจกรรมที่เรียกร้องความสนใจจากเด็กได้มาก และถ้าภาพยนตร์นั้นเป็นเรื่องที่ตรงตามเนื้อเรื่องของหนังสือที่มีในห้องสมุด ยิ่งจะเป็นผลดี การจัดฉายภาพยนตร์มีประโยชน์มากในการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด เป็นวัสดุการสอนที่ให้ทั้งความเพลิดเพลิน และเป็นกิจกรรมที่ยกระดับการใช้บริการของห้องสมุดได้เป็นอย่างดี ถ้าเป็นภาพยนตร์ที่สร้างจากหนังสือ หลังจากนั้นให้มีการอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างหนังสือกับภาพยนตร์ซึ่งเหมาะสมสำหรับเด็กโต

11. การจัดนิทรรศการ (Exhibition and Display) จัดเพื่อแสดงให้ผู้ใช้อาคารบริการ และวัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุด เพื่อชักจูงให้ผู้สนใจในการอ่านหนังสือในห้องสมุดเพิ่มมากขึ้น การจัดนิทรรศการควรจัดตามความสนใจของเด็กหรือสภาพท้องถิ่น เช่น การจัดนิทรรศการแสดงมรดกชาติ ศึกษา หุ่น เรือ และทะเล หรือนิทรรศการเนื่องในโอกาสวันสำคัญของปี เช่น วันคริสต์มาส เทศกาลกีฬาต่างๆ ในลักษณะนี้จำเป็นต้องศึกษาถึงวันสำคัญตามโอกาสต่างๆ ของท้องถิ่นนั้น เพื่อประโยชน์ของการจัดนิทรรศการ

12. งานสัปดาห์หนังสือสำหรับเด็ก (Children's Book Week) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสนอหนังสือสำหรับเด็ก กิจกรรมอื่นๆ ที่จัดในงานนี้ จะเป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการอ่านของเด็ก งานอดิเรก การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ที่สำคัญคือ การจัดนิทรรศการหนังสือให้มีชีวิตชีวา

สวยงาม ให้ทั้งความสนุกเพลิดเพลิน ควรใช้อุปกรณ์ด้านโสตทัศนวัสดุช่วย เช่น ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป หรือแสงสีประกอบ การจัดควรเน้นให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือ และการอ่านของเด็กด้วย

13. การสอนวิธีใช้ห้องสมุด (Instruction of Library Use) การสอนวิธีใช้ห้องสมุด ควรจัดให้เด็กรู้จักกับงานด้านบริการตอบคำถาม รู้จักสารานุกรม หนังสือคู่มือสาขาวิชาต่างๆ การจัดหมู่ การจัดเรียงหนังสือ การใช้บัตรรายการ วิธีรักษาหนังสือ การใช้หนังสือเพื่อการอ่านทั่วไป และเพื่องานค้นคว้า

14. การผลิตสิ่งพิมพ์ (Publication) การผลิตสิ่งพิมพ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของเด็กในการเข้าใช้ห้องสมุด โดยที่สิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นใช้ในกิจกรรมที่เด็กทำขึ้นเป็นส่วนใหญ่ เช่น หนังสือที่เขียนโดยเด็ก หรือเป็นวารสาร จุลสาร ของท้องถิ่น ผลที่ได้นอกจากจะได้รับความนิยมนแล้ว ยังทำให้มีผู้เข้าใช้ห้องสมุดมากขึ้นด้วย

15. ความร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดโรงเรียนกับห้องสมุดประชาชน (Co operation Between Scholl Library and Public Library) การจัดห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนต่างมีจุดประสงค์ร่วมกัน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา วัฒนธรรมและการพัฒนาทางสังคมของเด็ก สำหรับห้องสมุดประชาชนในต่างประเทศแล้ว ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดโรงเรียนกับห้องสมุดประชาชน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

อุทัยวรรณ ชิดสูงเนิน (2533 : 22) สรุปกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งสามารถจัดในห้องเรียนได้ตลอดเวลา บุคลากรทางการศึกษาหรือผู้เล่าต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กวัยต่าง ๆ มีศิลปะในการเล่านิทาน ข้อสำคัญต้องมีหนังสือเล่มที่เล่ามาให้ดูด้วย เพื่อเร้าใจให้เด็กอยากอ่านหนังสือนั้น
2. การแนะนำหนังสือ กระทำโดยบุคลากรทางการศึกษาจะเลือกหนังสือที่ดีเหมาะสมกับเด็กแนะนำหนังสือนั้น ๆ ได้อย่างไรสนุกตรงไหน และเลือกอ่านข้อความบางตอนที่น่าสนใจให้เด็กฟังด้วย
3. การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นกิจกรรมที่บุคลากรทางการศึกษานำหนังสือที่เห็นว่าดีเหมาะสมกับเด็กมาอ่านให้เด็กฟัง การอ่านไม่จำเป็นต้องอ่านวันเดียวจบเล่ม อาจอ่านวันละตอนก็ได้ ข้อสำคัญคือ เรื่องที่อ่านต้องสนุก เด็กจึงจะสนใจฟัง
4. การเล่าเรื่องในหนังสือ เหมาะสมกับเด็กโตเป็นการเล่าเค้าโครงย่อๆ เพื่อจูงใจให้เด็กเห็นว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ น่าอ่าน
5. การเล่นเกมทายปัญหา การทายปัญหาควรเป็นปัญหาที่สามารถอ่านค้นคว้าได้จากหนังสือ เช่น ทายชื่อตัวละคร ทายชื่อเมือง ทายคำพูดตัวละคร เป็นต้น การทายปัญหาจะทำให้เด็กตื่นตัวและอ่านหนังสือ กิจกรรมนี้ควรมีรางวัลให้คนเก่งด้วย
6. การให้เด็กเล่าเรื่องในหนังสือ กระทำโดยให้เด็กไปอ่านหนังสือมาคนละเล่มแล้วผลัดกันออกมาเล่าเรื่อง
7. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กอยากเรียนหนังสือ โดยครูหาหนังสือที่คิดว่าเหมาะสม หรือเป็นประโยชน์กับเด็กนำมาจัดเป็นมุมหนังสือขึ้นภายในห้องเรียน การจัดกิจกรรมนี้ทางห้องสมุดอาจนำไปจัดด้วย โดยการตกแต่งห้องสมุดเพื่อเป็นการแนะนำให้เด็กได้เข้ามาอ่านหนังสือได้

8. การจัดนิทรรศการหนังสือเด็ก เป็นกิจกรรมของโรงเรียน โดยการติดต่อกับสำนักพิมพ์หรือห้างร้านต่าง ๆ ให้มาร่วมจัดนิทรรศการหนังสือเด็กในโรงเรียน หรือโรงเรียนอาจยิ้ม หนังสือมาแสดงหรือจะจัดแสดงหนังสือเป็นครั้งคราวในห้องสมุด เพื่อเป็นการแนะนำให้เด็กได้เข้ามาอ่านหนังสือได้

9. การอภิปรายเรื่องในหนังสือ เป็นการสนทนาให้ความเห็นเกี่ยวกับหนังสือเพื่อให้เด็กได้เห็นข้อดี และข้อเสียของหนังสือ

10. การพาเด็กไปชมนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ

11. การจัดปาฐกถา โต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ

12. การจัดแสดงจากเรื่องในหนังสือ เป็นการแสดงละครในชั้นเรียนโดยเลือกเรื่องจากหนังสือ หรืออาจจะเป็นเรื่องบางตอนในแบบเรียนในชั้นเรียน จะทำให้เด็กสนุกสนาน และสนใจหนังสือเพิ่มขึ้นคำตอบไม่ว่าจะเป็นการทราบคำถามก่อนค้นคว้า หรืออ่านเพื่อเตรียมการตอบคำถาม

13. การจัดชมรมเกี่ยวกับการอ่านในห้องสมุด โดยห้องสมุดโรงเรียนอาจจะกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือ โดยการจัดชมรมนักอ่าน ประกาศสถิติผู้ยืมหนังสือมากที่สุดในรอบหนึ่งเดือนหรือในแต่ละภาคเรียน จะทำให้เด็กตื่นตัวในการอ่านหนังสือ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 93) สรุปไว้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ การกระตุ้นด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านสนใจการอ่านจนกระทั่งมีนิสัยรักการอ่าน และได้พัฒนาการอ่านจนกระทั่งมีความสามารถในการอ่าน นำประโยชน์จากการอ่านไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอ่านทุกประเภท กิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ การกระทำเพื่อ

1. ใ้เราจับบุคคลหรือบุคคลที่เป็นเป้าหมายให้เกิดความอยากรู้ อยากรอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพ

2. เพื่อแนะนำชักชวนให้เกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉาน สามารถนำความรู้จากหนังสือไปใช้ประโยชน์ เกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆดีขึ้น

3. เพื่อกระตุ้น แนะนำให้อาจารย์ อยากรอ่านหนังสือหลายอย่าง เปิดความคิดให้กว้าง ให้มีการอ่านต่อเนื่องจนเป็นนิสัย พัฒนาการอ่านจนถึงขั้นที่สามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้

4. เพื่อสร้างบรรยากาศที่จูงใจให้อ่าน กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 15 - 16) ได้สรุปการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งสามารถจัดในห้องเรียนได้ตลอดเวลา ครูผู้เล่าต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กวัยต่าง ๆ และมีศิลปะในการเล่านิทาน ข้อสำคัญต้องมีหนังสือเล่มที่เล่ามาให้ดูด้วย เพื่อเร้าใจให้เด็กอยากอ่านหนังสือนั้น

2. การแนะนำหนังสือ กระทำโดยครูจะเลือกหนังสือที่ดีเหมาะสมกับเด็กแนะนำว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ ดีอย่างไร สนุกตรงไหน และเลือกอ่านข้อความบางตอนที่น่าสนใจให้เด็กฟังด้วย

3. การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เป็นกิจกรรมที่ครูนำหนังสือที่เห็นว่าดีและเหมาะสมกับเด็กมาอ่านให้เด็กฟัง การอ่านไม่จำเป็นต้องอ่านวันเดียวจนจบเล่ม อาจอ่านวันละตอนก็ได้ ข้อสำคัญคือ เรื่องที่อ่านต้องสนุก เด็กจึงจะสนใจฟัง

4. การเล่าเรื่องในหนังสือ เหมาะสำหรับเด็กโต เป็นการเล่าโครงเรื่องย่อ ๆ เพื่อจูงใจให้เด็กเห็นว่าหนังสือเล่มนั้น ๆ น่าอ่าน

5. การเล่นเกมปัญหา การทายปัญหาควรเป็นปัญหาที่สามารถอ่านค้นคว้าได้จาก

หนังสือ เช่น ทายชื่อตัวละคร ทายชื่อเมือง ทายคำพูดตัวละคร เป็นต้น การทายปัญหาจะทำให้เด็กตื่นเต้นและอ่านหนังสือ

6. การให้เด็กเล่าเรื่องในหนังสือ กระทำโดยให้เด็กไปอ่านหนังสือมาคนละเล่มและผลัดกันออกมาเล่าเรื่อง

7. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ โดยครูหาหนังสือที่คิดว่าเหมาะสม หรือเป็นประโยชน์กับเด็กนำมาจัดเป็นมุมหนังสือขึ้นภายในห้องเรียน การจัดกิจกรรมนี้ทางห้องสมุดโรงเรียนอาจนำไปจัดด้วยโดยการตกแต่งห้องสมุดให้น่าเข้าไปอ่านหนังสือ

8. การจัดนิทรรศการหนังสือเด็ก เป็นกิจกรรมของโรงเรียน โดยการติดต่อกับสำนักพิมพ์หรือห้างร้านต่าง ๆ ให้มาร่วมจัดนิทรรศการหนังสือเด็กในโรงเรียน หรือโรงเรียนอาจยืมหนังสือออกแสดงหรือจะจัดแสดงหนังสือเป็นครั้งคราวในห้องสมุด เป็นการแนะนำให้เด็กได้เข้ามาอ่านหนังสือได้

9. การอภิปรายเรื่องในหนังสือ เป็นการสนทนาให้ความเห็นเกี่ยวกับหนังสือ เพื่อให้เด็กได้เห็นข้อดีและข้อเสียของหนังสือ

10. การพาเด็กไปชมนิทรรศการและการบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ

11. การจัดปาฐกถา ใ้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือ

12. การจัดแสดงจากเรื่องในหนังสือ เป็นการแสดงละครในชั้นเรียนโดยเลือกเรื่องจากหนังสือ หรืออาจจะเป็นเรื่องบางตอนในแบบเรียนในชั้นเรียน จะทำให้เด็กสนุกสนานและสนใจหนังสือเพิ่มขึ้น

13. การจัดชมรมเกี่ยวกับการอ่านในห้องสมุด โดยห้องสมุดโรงเรียนอาจจะกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือ โดยการจัดชมรมนักอ่าน ประกาศสถิติผู้ยืมหนังสือมากที่สุดในรอบหนึ่งเดือนหรือในแต่ละภาคเรียน จะทำให้เด็กตื่นตัวในการอ่านหนังสือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 8 – 9) สรุปแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้มีประสิทธิภาพควรมีการเตรียมพร้อมและคำนึงถึงในเรื่องต่อไปนี้

1. จัดห้องสมุดสำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ จัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าสู่บรรยากาศของการอ่านและได้ใกล้ชิดกับหนังสือมากยิ่งขึ้น เช่น จัดนิทรรศการหนังสือในโอกาสต่าง ๆ จัดกิจกรรมเพื่อเชิญชวนให้อ่านหนังสือสม่ำเสมอ ฯลฯ

2. ครูผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ควรมีการศึกษาเตรียมพร้อมทั้งในด้านวิธีการดำเนินการสื่อ อุปกรณ์ เพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามเป้าหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องนิสัยรักการอ่านด้วย

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต้องเป็นกิจกรรมที่เร้าใจท้าทายความสนใจความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งมีความหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความสุข และเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

4. ครูผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ควรเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านการอ่านของนักเรียนรายบุคคล เพื่อที่จะจัดกิจกรรมสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

5. ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน หากนำตัวอย่างจากเอกสารฉบับนี้ไปใช้ควรปรับปรุงหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้กิจกรรมดูน่าสนใจแปลกใหม่และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

6. นอกจากโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างนิสัยรักการอ่าน ให้แก่นักเรียน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครองอีกทางหนึ่งด้วยเพื่อให้การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน เป็นไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 22) ยังได้เสนอแนะแนวทางเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีดังนี้

1. จัดสมุดบันทึกการอ่านของนักเรียนใส่กระเป๋าเอกสารพร้อมแฟ้มบันทึกพฤติกรรมการอ่านให้แก่ครูประจำชั้น เนื่องจากครูประจำชั้นต้องเป็นผู้จัดเก็บบันทึกการอ่านและมอบบันทึกการอ่านให้แก่นักเรียนในช่วงเริมรักการอ่านเพื่อให้นักเรียนบันทึกการอ่าน และตรวจบันทึกการอ่านของนักเรียน
2. นักเรียนตัวแทน จำนวน 2 คนห้องไปปรับหนังสือที่ห้องสมุดทุกเช้าวันศุกร์ ตรวจสอบหนังสือ ให้ตรงกับรายการที่ติดไว้ที่หน้ากล่อง / กระเป๋า และตรวจนับจำนวนและรายการให้ถูกต้องครบถ้วนแล้วนำส่งคืนห้องสมุด เช่นชื่อรับ- ส่งให้เรียบร้อยทุกครั้ง
3. นักเรียนอ่านหนังสือพร้อมกันทั้งโรงเรียนในช่วงเริมแรกของทุกวันศุกร์และบันทึกลงในสมุดบันทึกการอ่านทุกครั้ง
4. จัดกิจกรรมเสริม เช่น ตอบปัญหาหน้าแถว เชิญวิทยากรบรรยายให้ความรู้จัดนิทรรศการส่งเสริมการอ่าน ฯลฯ
5. จัดกิจกรรมอื่นทุกอย่าง ในช่วงเริมรักการอ่าน
6. ประเมินผลทุกสิ้นปีการศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมาย เกิดความสนใจอยากรู้ อยากอ่าน จนสามารถนำความรู้เหล่านั้น ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย สถานศึกษาสามารถนำการอ่านเข้าไปอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตามศักยภาพ และต้องจัดกิจกรรมการอ่านเป็นกิจกรรมเสริมนอกเหนือเวลาเรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอ่านอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนเป็นนิสัย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เป็นกิจกรรมเสริมนี้ อาจจัดในลักษณะเป็นรายบุคคลรายกลุ่ม หรือจัดให้กับผู้เรียนทุกคน โดยกำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน เช่น กิจกรรมสื่อสารผ่านเสียง เน้นกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนผู้นำการอ่านหรือนักเรียนที่สมัครใจเผยแพร่ความรู้ข่าวสาร หรือแสดงออกทางด้านการพูดโดยแต่ละคนจะต้องอ่านและค้นคว้าเรื่องจากแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดหรือ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วนำมาเล่าหรืออ่านผ่านสื่อ กิจกรรมค่ายการอ่าน เน้นกลุ่มเป้าหมายตามความพร้อมด้านงบประมาณโดยใช้เวลาจัด 1-2 วันตามความเหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอ่านตลอดจนเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะและสร้างภาวะการณ์เป็นผู้นำผู้ตามที่ดีกิจกรรมเสริมนี้จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจึงจะบังเกิดผลอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 24 - 25)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 27) สรุปลงถึงขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่จะต้องส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา

ตนเองให้สามารถเรียนรู้ได้ สื่อสารได้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันโดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ขั้นเตรียมงาน โรงเรียนควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและนักเรียนเพื่อวางแผนการจัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน โดยอภิปรายให้เห็นถึงความสำคัญจำเป็นของการอ่านซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากที่สุด กิจกรรมหนึ่งของมนุษย์หรืออาจกล่าวได้ว่า “การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต” ก็น่าจะเป็นคำกล่าวที่ไม่เกินความเป็นจริงนัก เมื่อทุกฝ่ายเห็นความสำคัญจำเป็นดังกล่าวแล้วจึงควรดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยครู อาจารย์ บรรณารักษ์ อาจมีนักเรียนร่วมอยู่ด้วยแล้วแต่ความเหมาะสม เขียนโครงการและทำหน้าที่ดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม ให้ส่งผลต่อการปฏิบัติจริงของนักเรียน เช่น อาจมีการบันทึกกิจกรรมกำหนดรางวัล สื่ออุปกรณ์การติดต่อกับผู้ปกครอง เป็นต้น

1.2 คณะทำงานพิจารณาปรับปรุงให้เป็นโครงการและกิจกรรมที่สมบูรณ์ กำหนดการและสื่อต่าง ๆ ในโครงการ ต้องสามารถนำมาปฏิบัติได้ โดยไม่ต้องใช้เงิน ใช้เวลาและแรงงานมากเกินไป โดยครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้ตั้งแต่การเขียนแผน การสอน แผนกิจกรรม เป็นต้น

1.3 เตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมตามโครงการโดยการ จัดหา คัดเลือกหรือบางครั้งจำเป็นต้องซื้อก็ควรพิจารณาตามสมควร ซึ่งไม่ควรเป็นสื่อหรืออุปกรณ์ที่มีราคาแพงเกินไป

1.4 กำหนดเกณฑ์หรือกติกาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียน

1.5 กำหนดวิธีประเมินผล เช่น สร้างแบบบันทึกการอ่าน ให้เล่าเรื่อง ตอบคำถาม วาดภาพประกอบเรื่อง

2. ขั้นประชาสัมพันธ์โครงการ การประชาสัมพันธ์เป็นความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้ครูนักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ

2.1 การประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายวิธีตามความเหมาะสม ตามความสะดวก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มี เช่น ปิดประกาศในห้องเรียน ประกาศเสียงตามสายประกาศในวารสารโรงเรียน เขียนจดหมายส่งผู้ปกครอง

2.2 ให้ครูและนักเรียนที่อยู่ในคณะกรรมการมีเวลาชี้แจงโครงการในห้องเรียน ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับสมัครสมาชิกชมรม การเลือกหนังสือที่จะอ่านการกรอกแบบบันทึก แหล่งที่จะอ่านหนังสือ กิจกรรมการส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น

2.3 โรงเรียนจัดกิจกรรมการรณรงค์โครงการส่งเสริมการอ่านทุกรูปแบบมีทั้ง เอกสาร การสื่อสารการบรรยาย เสนอแนะ ประกาศ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการช่วยกระตุ้นให้ทุกคนตระหนักในความสำคัญของการอ่านมากขึ้น

3. ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเนื่องจากทุกกิจกรรมในโครงการควรจะได้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม สามารถนำเสนอภาพที่ชัดเจนของกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การเตรียมกิจกรรม สื่ออุปกรณ์และขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ เพื่อดูความพร้อมของการจัดกิจกรรม

3.2 การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมให้ครอบคลุมทั้งการฟัง พูดอ่านและเขียน หรือสัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ

3.3 การพัฒนางานของนักเรียน จากการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนจะวางแผนการจัดเก็บสะสมผลงาน คัดเลือกงาน ปรับเรียบผลงาน และเสนอผลงานในรูปแบบการใช้แฟ้มสะสมผลงาน

3.4 การประยุกต์ใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เหมาะสมกับโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนซึ่งเป็นหน้าที่ของคณะทำงานจะต้องหาแนวทางพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมให้สัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพต่าง ๆ ดังกล่าวยิ่งขึ้น

4. ขึ้นประเมินผล การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่สำคัญของโครงการส่งเสริมการอ่านที่โรงเรียนควรได้ ประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียน ดังนี้

4.1 ความก้าวหน้าในการอ่านของนักเรียน ประเมินได้จากจำนวนหนังสือที่อ่านและแบบบันทึกการอ่าน ซึ่งจะแสดงว่า นักเรียนมีการพัฒนาการอ่านเพียงใด มีความสามารถเพิ่มขึ้นหรือไม่ รวมทั้งการนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่าน ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

4.2 การจัดกิจกรรมตามโครงการของโรงเรียน ซึ่งประเมินได้จากร่องรอยหลักฐานการจัดกิจกรรมตามสภาพที่แท้จริง ได้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการอ่าน รักการอ่านเพียงใด โดยใช้แบบสำรวจแบบประเมินผลการดำเนินการรวมทั้งผลที่ได้จากการรวบรวมสะสมผลงาน และการนำเสนอผลการดำเนินงานทั้งหมด

นอกจากนี้แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนต้องจะดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยจะต้องนำนโยบายของหน่วยเหนือทั้งหมดมาพิจารณาว่ามีมาตรการและกลยุทธ์ในการดำเนินการอย่างไรบ้าง แล้วนำมาตรการเหล่านั้นมาแปลเป็นภาคปฏิบัติสำหรับมาตรการส่งเสริมการอ่านที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 6) ประกอบด้วย

1. สร้างความตระหนักให้นักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญของการอ่าน
2. กระตุ้นและปลูกฝังให้นักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอ่านอย่างต่อเนื่อง
3. จัดสถานที่สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่าน
4. ประสานความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
5. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี
6. จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียน อย่างต่อเนื่องหลากหลายและสม่ำเสมอ
7. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการห้องสมุดที่มีคุณภาพ
8. พัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต

9. ปรับแนวคิด ให้มีความรู้ และพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ความสำคัญของการอ่าน

10. บูรณาการอ่านในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลทุก
กลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้นนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียน จึงมี
ความสำคัญยิ่ง เพราะหากโรงเรียนได้มีเป้าหมายที่จะดำเนินการโดยเฉพาะการนำการอ่านบูรณาการ
ไปสู่การเรียนรู้กลุ่มสาระต่างๆได้ก็จะทำให้เกิดคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพที่เด็กแต่ละคนมีอยู่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 (2550 : 14) สรุปไว้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการ
อ่าน เป็นการมุ่งส่งเสริมการอ่านของนักเรียนเพื่อปลูกฝังการอ่าน โดยมุ่งเน้นนักเรียนทุกคนมีโอกาสเข้า
ร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ไม่เน้นการประกวดหรือแข่งขันนักเรียนส่วนน้อยและมุ่งเน้นปลูกฝังให้นักเรียน
การอ่านค้นคว้าดังนี้

1. กิจกรรมตอบปัญหาเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ค้นคว้า เพื่อตอบปัญหา ฝึกคิด
วิเคราะห์ สังเคราะห์และเพื่อให้นักเรียนมีค่านิยมหาบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ โดย
บุคลากรทางการศึกษาหาหนังสือที่คิดว่าเหมาะสมหรือเป็นประโยชน์กับเด็ก นำมาจัดเป็นมุมหนังสือขึ้น
ภายในห้องเรียน การจัดกิจกรรมนี้ทางห้องสมุดโรงเรียนอาจนำไปจัดด้วยโดยการตกแต่งห้องสมุดให้น่า
เข้าไปอ่านหนังสือ

2. กิจกรรมทำหนังสือพิมพ์จุลสาร เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ค้นคว้า
ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อจัดนำมาทำหนังสือพิมพ์หรือจุลสารอันส่งผลให้นักเรียนการอ่านอย่างต่อเนื่อง

3. กิจกรรมเสนอหนังสือและแนะนำหนังสือ เพื่อสร้างความสนใจในการอ่านโดยวิธี
แนะนำหนังสือใหม่เสนอ หนังสือที่น่าสนใจ หนังสือที่ชนะการประกวดต่างๆ หรือเรื่องที่ได้รับความนิยม
ความสนใจในสังคม

4. กิจกรรมอ่านหนังสือให้ฟัง เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับอนุบาลและ
ประถมศึกษา หนังสือที่เลือกมานั้นอาจเป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอนหรือเป็นหนังสือที่เด็ก
สนใจ สำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมทำได้เช่นเดียวกับการเล่านิทาน โดยมีหลักการให้เด็กโตหรือ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 เป็นผู้รับผิดชอบในการตั้งชมรมหรือกลุ่มสนใจ เพื่อส่งเสริมการอ่าน
หรือกำหนดให้นักเรียนเหล่านั้นรับผิดชอบน้อยๆ จำนวน 1 - 2 ต่อนักเรียนรุ่นพี่ 1 คน มีการจัดทำ
ทะเบียนไว้เป็นหลักฐานว่านักเรียนรุ่นพี่รับผิดชอบรุ่นน้องชื่ออะไร เรียนชั้นอะไรในแต่ละวันให้ผู้ปกครอง
บุคลากรทางการศึกษาที่ปรึกษาให้ทราบเป็นระยะๆ การจัดกิจกรรมนี้ถ้าได้รับการติดตามผลและเอาใจ
ใส่จากทุกฝ่ายจะได้รับผลในวงกว้างมากกว่าบุคลากร ทางการศึกษาดำเนินการเอง

5. กิจกรรมกลุ่มสนใจอ่านร้อยแก้วและอ่านร้อยกรอง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ
ด้านการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรองร่วมกันจัดกลุ่มหรือชุมนุม เพื่อฝึกการอ่านร้อยแก้ว และร้อยกรอง
ร่วมกัน โดยบุคลากรทางการศึกษาให้คำปรึกษาแนะนำมีตารางฝึกประจำสัปดาห์กำหนดระยะเวลา
สถานที่ชัดเจน

6. กิจกรรม Reading rally เป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ที่แข่งขันกันค้นคว้า
คำตอบด้วยการอ่านสื่อความรู้ต่างๆได้แก่ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่ให้ข้อมูลค้นคว้าหาคำตอบ
วิธีแข่งขันใช้ขบวนการกลุ่ม แข่งขันเป็นทีมเช่นเดียวกับการแข่งขันแรลลี่ทั่วไปทุกคนมีส่วนร่วมใน
กิจกรรม บรรยากาศการแข่งขันก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการค้นคว้าหาคำตอบ โดยต้อง

ปฏิบัติตามกติกา เวลาที่กำหนด ต้องอ่านคำสั่งอย่างละเอียดรอบคอบและปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าหน้าที่
ประจำฐานอย่างเคร่งครัด

7. กิจกรรมเสียงตามสาย เหมาะสำหรับโรงเรียนที่ระบบกระจายเสียงสื่อสารภายใน
หรือเสียงตามสาย โรงเรียนที่ไม่มีอุปกรณ์อาจเปลี่ยนเสนอโดยวิธีอ่านหน้าเสาธงตอนเช้า เพื่อพัฒนา
ทักษะการฟังเพื่อพัฒนาทักษะการพูดเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อมีการ
ค้นคว้า

8. กิจกรรมโต้วาที เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพูดเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของตน
และหักล้างคำกล่าวของฝ่ายตรงกันข้ามด้วยเหตุผลและปฏิภาณไหวพริบ ในการโต้วาที จะแบ่งออก
2 ฝ่าย เรียกว่าฝ่ายเสนอและฝ่ายค้าน ส่วนเรื่องที่จะนำมาโต้วาทีมักจะเป็นเรื่อง ที่สนุกสนานสามารถ
ค้นคว้าข้อมูลได้ง่ายและเหมาะสมกับวัยเรียกว่าญัตติ เช่น ขี้เหล้าดีกว่าเจ้าชู้ หญิงดีกว่าชาย ขนบที่ดีกว่า
ในเมือง

9. กิจกรรมยอวาที เป็นกิจกรรมพูดเพื่อสวดียกย่องบุคคล เหตุการณ์ หรือกิจกรรม
ต่างๆ ในเชิงสนับสนุนเชิดชูอาจจัดพูดเป็นรายบุคคลหรือคณะ ผู้พูดต้องค้นคว้ารวบรวมข้อมูลอ้างอิง

10. กิจกรรมสุนทรพจน์ เป็นกิจกรรมการพูดเพื่อสวดียกย่องบุคคลอื่นเหตุการณ์
สำคัญหรือกิจกรรมต่างๆ ในเชิงสนับสนุนในเชิงเชิดชู เช่น การรณรงค์เกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สุนทรภู่กวีเอกของโลก เป็นต้น โดยผู้พูดจะต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่ง
เรียนรู้ต่างๆ เพื่อใช้ข้อมูลชัดเจน ซึ่งการจัดกิจกรรมสามารถจัดได้ทั้งในระดับห้องเรียนหรือระดับ
โรงเรียน

11. กิจกรรมอภิปราย เป็นกิจกรรมการพูด ซึ่งแสดงความคิดเห็นประกอบ
อธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผล ผู้พูดจะค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการพูดให้เหมาะสมชัดเจน

จากการศึกษา สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ การจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นให้กับ
นักเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนการอ่าน การคิด การค้นคว้า เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการ
อ่าน การคิด การค้นคว้า โดยโรงเรียนนั้นสามารถ จัดกิจกรรมได้หลากหลายวิธี ซึ่งกิจกรรมนั้นๆ จะต้อง
ให้นักเรียนได้มีส่วนในการฝึกค้นคว้าสืบค้น มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อ
การอ่าน

การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน

1. ความหมายห้องสมุดโรงเรียน

กุหลาบ ปิ่นลายนาค (2538 : 1) สรุปความหมายของห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า
ห้องสมุด หมายถึง สถานที่รวบรวมหนังสือ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนวัสดุทัศนวัสดุ ที่
สอดคล้องกับหลักสูตรในปัจจุบัน เพื่อเป็นการส่งเสริม การเรียนการสอนของครู และนักเรียนในโรงเรียน
ให้มีประสิทธิภาพ

เฉลียว พันธสิดา (2539 : 10) สรุปความหมายของห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า ห้องสมุด
โรงเรียน หมายถึง สถาบันทางการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนจัดขึ้น เป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรเพื่อ
การศึกษา ซึ่งมีทั้งวัสดุตีพิมพ์ (Printed Materials) และวัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non - Printed Materials)

เป็นศูนย์วิชาการเอกเทศหรือห้องใดห้องหนึ่งในอาคารเรียนก็ได้ มีครูบรรณารักษ์ ที่มีความรู้ทางวิชา บรรณารักษศาสตร์หรือครูที่ทางโรงเรียนคิดว่าเหมาะสมเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน เช่น จัดทรัพยากรสารสนเทศ จัดหมู่หนังสือตามระบบสากลและมีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นหาเรื่องราว ข่าวสารข้อมูล อาทิ บัตรรายการ บรรณานุกรมเฉพาะเรื่อง ดรรชนีวารสาร เป็นต้น สำหรับให้ครู อาจารย์และนักเรียนได้มีโอกาสเข้าถึง (Access) ทรัพยากรทางการเรียนการสอนทุกชนิด ได้อย่าง รวดเร็ว สะดวกสบาย โดยไม่ต้องเสียเวลามากนัก

สมจิต พรหมเทพ (2542 : 2) สรุปความหมายของห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง แหล่ง รวบรวมทรัพยากรความรู้ที่มีคุณค่าต่อความคิด และวิวัฒนาการของนักเรียน ครู แหล่งค้นคว้า หาความรู้ประกอบการเรียนการสอนด้วยตัวเอง และแหล่งสร้างเสริมสติปัญญา ความเจริญงอกงาม ทุกด้านของนักเรียน

รัฐจวน อินทรกำแหง และนวลจันทร์ รัตนกร (2543 : 16) สรุปความหมายของ ห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนหมายถึง สถานที่รวบรวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ โดยนำมาจัดทำหลักฐานและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการแก่สมาชิก โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ ให้ข่าวสาร ให้ความบันเทิงใจ เสริมทัศนคติและความคิดสร้างสรรค์

รังสี พลสระคู (2547 : 14) สรุปว่าห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง สถานที่ รวบรวม หนังสือ วารสาร เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนโสตทัศนวัสดุที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดตั้งขึ้น เพื่อ ส่งเสริมการเรียนการสอนของครู และการเรียนของนักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพื่อประกอบการ เรียนการสอน

บรรหาร เหลาทอง (2547 : 14) สรุปความหมายของห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนหมายถึง ห้องสมุดประเภทหนึ่ง ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อให้เป็นแหล่งรวมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตลอดจนทั้ง เป็นแหล่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าโดยอิสระสำหรับนักเรียน ครู อาจารย์ และประชาชนทั่วไป โดย มอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้และทักษะทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินงานและให้บริการ

สรุปได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง สถานที่รวบรวมหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนโสตทัศนวัสดุ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการแก่สมาชิก ใช้ศึกษา หาความรู้ โดยอิสระภายใต้การดูแลของครูบรรณารักษ์ หรือบุคลากรที่ทางโรงเรียนเห็นว่าเหมาะสม

2. จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของห้องสมุด

เดช เผื่อน้อย (2533 : 1) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของห้องสมุดไว้ 5 ประการ

1. เพื่อการศึกษา
2. เพื่อความรู้
3. เพื่อการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อความจรรโลงใจ
5. เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

รัฐจวน อินทรกำแหง และนวลจันทร์ รัตนกร (2543 : 19 – 20) ได้สรุปถึง วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนว่า เพื่อส่งเสริมหลักสูตร นโยบาย และโครงสร้างของโรงเรียนให้บรรลุ หลักการ และจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของแต่ละ

บุคคล ส่งเสริมและแนะแนวการอ่านแก่นักเรียน เตรียมนักเรียนให้มีประสบการณ์ใช้ห้องสมุดเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและค้นคว้า เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ให้นักเรียนเกิดทักษะในการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในห้องสมุดเพื่อใช้ในการสอน ให้ความร่วมมือกับครูและผู้บริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด ให้ความร่วมมือกับบรรณารักษ์ห้องสมุดอื่นๆ ในชุมชนเดียวกันเพื่อช่วยกันสร้างสรรค์งานห้องสมุดของชุมชนให้เจริญก้าวหน้า

กระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 4 - 5) ได้สรุปไว้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญและจำเป็น จะต้องจัดให้มีในโรงเรียนทุกระดับ เพราะห้องสมุดจะมีบทบาทสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมนอกหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งนักเรียนจะได้รับประโยชน์ทั้งด้านความรู้ และความเพลิดเพลิน ห้องสมุดโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา จุดมุ่งหมายของห้องสมุดโรงเรียนมีดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถสนองต่อความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชน
2. เพื่อจัดหาวัสดุสารนิเทศเข้ามาและจัดระบบบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล
3. เพื่อกระตุ้นและชี้แนะนักเรียนให้เกิดความสนใจในการอ่าน และพบกับความสนุกสนานในการอ่าน จนพัฒนาการอ่านของตนเองถึงขั้นสามารถอ่านได้อย่างซาบซึ้ง วิเคราะห์วิจารณ์ สารคดี บทความ ข่าวสารได้ และสามารถสังเคราะห์นำมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
4. เพื่อจัดประสบการณ์การใช้ห้องสมุดให้นักเรียน อันจะเป็นการพัฒนาความสนใจ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้
5. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะในการใช้วัสดุสารนิเทศประเภทต่างๆ
6. เพื่อนำนักเรียนให้รู้จักกับการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนในเบื้องต้น ก่อนจะนำไปสู่การใช้ห้องสมุดอื่นๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ฯลฯ
7. เพื่อร่วมมือกับครูและผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาอาชีพของผู้ร่วมงาน คือ ห้องสมุดต้องบริการแก่ครู ให้ครูสามารถใช้ห้องสมุด เป็นแหล่งค้นคว้า เพื่อประสิทธิภาพในการสอน
8. เพื่อร่วมมือกับบรรณารักษ์โรงเรียนอื่นและห้องสมุดประชาชนของชุมชน

กุหลาบ ปันลายนาถ (2538 : 1 - 2) สรุปจุดมุ่งหมายของห้องสมุดโรงเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ สามารถสนองต่อความต้องการของครู นักเรียน และชุมชนได้
2. เพื่อช่วยนักเรียนและครู เลือกหนังสือ และวัสดุอื่น ๆ ให้ตรงกับความต้องการ โดยสอดคล้องกับหลักสูตร
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถหาความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเพิ่มพูนความสนใจและรู้จักแสวงหาความรู้ วิทยาการใหม่ ๆ

ฉลิว พันธ์สุตา (2539 : 16) สรุปวัตถุประสงค์ของห้องสมุดไว้ ดังนี้

1. เพื่อการอ่าน
2. เพื่อการฟัง

3. เพื่อการดู
4. เพื่อการศึกษาค้นคว้า
5. เพื่อพิจารณาหาข้อมูลในการตัดสินใจ
6. เพื่อการคิดที่เป็นระบบ

สมจิต พรหมเทพ (2542 : 5) สรุปวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุน นโยบายและหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน
2. เป็นแหล่งส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน ตามความสนใจและความสามารถของนักเรียนเพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญา
3. เป็นแหล่งปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียนตลอดชีวิต
4. เป็นแหล่งแนะแนวการอ่าน สร้างความสามารถในการอ่าน รวมทั้งส่งเสริม ให้มีวิจยารณญาณในการอ่านแก่นักเรียน
5. ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้ห้องสมุดเพื่อเข้าใจวิธีการใช้ห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า
6. ให้นักเรียนเกิดทักษะการใช้หนังสือ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ
7. เป็นแหล่งบริการ เลือกและใช้หนังสือ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในห้องสมุดเพื่อประโยชน์ต่อการสอนของครู โดยความร่วมมือของครูและบรรณารักษ์
8. ให้ความร่วมมือกับห้องสมุดอื่นในชุมชนเดียวกัน ในอันที่จะพัฒนา ปรับปรุงงานห้องสมุดและงานวิชาชีพ ให้มีการพัฒนางาน สร้างสรรค์งาน เพื่อประโยชน์ต่อผู้ใช้และชุมชนให้กว้างขวางขึ้น
9. ให้ความร่วมมือกับผู้บริหารและครูผู้สอนในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา และความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของผู้ใช้ทุกระดับ

จากการศึกษาค้นคว้า สรุป จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของห้องสมุดได้ดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการอ่านหนังสือ
3. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการแก่ผู้ที่สนใจ ที่จะศึกษาเรื่องราวต่างๆตามความสนใจ
4. เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสนองตอบความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น

3. ความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุดโรงเรียน

ลมูล รัตนกร (2530 : 27 - 32) สรุปถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า ห้องสมุด เป็นแหล่งรวมวิทยาการต่างๆ ที่อาจารย์ผู้สอน และนิสิตนักศึกษา เข้ามาค้นคว้าหาความรู้ในทุกแขนงวิชา เป็นที่ที่ทุกคนจะเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ได้โดยอิสระตามความสนใจของ แต่ละบุคคล สร้างนิสัยรักการอ่าน ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุด พอใจที่จะอ่านหนังสือต่างๆ โดยไม่รู้จักรู้จักจบจกสิ้น มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ยังจะช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดรับรู้ในสาธารณสมบัติ รู้จักใช้และระวังรักษาอย่างถูกต้อง

รณญาณ อินทรกำแหง และนวลจันทร์ รัตตากร (2531 : 20 - 21) ได้ให้ความสำคัญของห้องสมุดในด้านส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความรอบรู้ ห้องสมุดช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ด้วยการจัดหาหนังสือเสริมหลักสูตร หนังสืออ่านประกอบ มาไว้บริการเพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาของวิชาให้ทันสมัย เป็นปัจจุบัน
 2. ช่วยสนองความใคร่รู้ ใคร่เห็น วัยเด็กเป็นวัยของความอยากรู้ อยากเห็น นักเรียนย่อมมีความสนใจในเรื่องต่างๆ รอบตัว หนังสือและเอกสารอ้างอิงในห้องสมุด จะช่วยตอบคำถามของนักเรียนได้เป็นอย่างดี
 3. ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การอ่านเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคิด ผูกพันความคิด เป็นการพัฒนาวิจารณ์อย่างหนึ่ง เพราะเป็นการส่งเสริมความนึกคิดทางสร้างสรรค์ รวมถึงพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ด้วย อันเป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก
 4. ช่วยให้มีโอกาสเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น การอ่านหนังสือหลายๆ เล่ม ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็น เปรียบเทียบทฤษฎี และหลักฐานข้อมูลต่างๆ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง ขณะเดียวกัน ก็จะได้เรียนรู้ว่า ความแตกต่างทางความคิดเห็นเป็นสิ่งธรรมดา
 5. ช่วยให้นักเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย นักเรียนย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องความสามารถ ความสนใจ และความต้องการ ห้องสมุดจะช่วยพัฒนาความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยการจัดบริการต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของนักเรียนอย่างทั่วถึง นักเรียนที่เรียนเก่ง ก็สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ตามความต้องการ ส่วนนักเรียนที่เรียนช้า ก็สามารถเรียนรู้ได้ อย่างน้อยก็เท่ากับที่ครูผู้สอนกำหนดให้
 6. ช่วยเพิ่มพูนทักษะในการใช้ห้องสมุด การเรียนรู้การใช้ห้องสมุด นับเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้า ด้วยการใช้ห้องสมุด เมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว ก็ยังรักที่จะศึกษาหาความรู้ต่อไป เป็นการศึกษาตลอดชีวิต
 7. ช่วยปรับปรุงทักษะในการอ่าน ห้องสมุดเป็นแหล่งสะสมหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียนทุกวัย ทุกระดับชั้น นักเรียนจึงมีโอกาสเลือกอ่านหนังสือได้ตามความสนใจ การอ่านมาก จะทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝน ปรับปรุงการอ่าน จนเป็นคนอ่านหนังสือเป็น รักการอ่านและเป็นผู้มีรสนิยมในการอ่าน
 8. ให้มีความรู้เรื่องอาชีพและงานอดิเรก ห้องสมุดจะรวบรวมการจัดหาหนังสือทางด้านความรู้ในเรื่องอาชีพและงานอดิเรก ประวัติของนักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ รวมทั้งผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตของแขนงวิชาชีพต่างๆ ตัวอย่างจากบุคคลเหล่านี้ เป็นแรงบันดาลใจให้ยึดถือเป็นแบบอย่าง กระตุ้นให้คิด วางแผนชีวิต คิดหางาน อาชีพ งานอดิเรก เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความสำเร็จในอนาคต
- เดช เผ่าน้อย (2533 : 6) สรุปความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน ไว้ว่า ห้องสมุดเป็นสถานที่รวบรวมวัสดุและสิ่งตีพิมพ์ทางการศึกษาทุกชนิด เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยจัดวัสดุที่มีอยู่ให้มีระบบและให้ใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด จัดบริการและกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนและครูรู้จักใช้ประโยชน์ของห้องสมุดในการแสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่ๆ อยู่เสมอ
- กุหลาบ ปันลายนาถ (2538 : 1) สรุปความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นรากฐานของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนและหัวใจของโรงเรียน เป็นสถานที่ ที่ทุกคนในโรงเรียนสามารถเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ได้โดยอิสระ

นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งจะสร้างความพอใจและสุขใจแก่ผู้ที่รักการอ่านและค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ห้องสมุดโรงเรียนยังช่วยให้นักเรียน รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการอ่านหนังสือที่ชอบ ทำให้ได้รับความรู้และเพลิดเพลินอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้ห้องสมุดโรงเรียนจะต้องได้รับการจัดการให้เป็นศูนย์กลางของการอ่าน เป็นศูนย์กลางของวัสดุ สิ่งตีพิมพ์และโสตทัศนวัสดุที่ครูและนักเรียนจะต้องเข้ามาค้นคว้า เป็นศูนย์กลางของการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยห้องสมุดโรงเรียนจะต้องวางโครงการจัดการบริหารที่ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บริการดังกล่าวมิใช่เพียงแต่การจัดหาวัสดุ สิ่งพิมพ์ให้เพียงพอแก่ผู้ใช้เท่านั้น ยังรวมถึงการสอนการแนะนำการอ่าน ให้คำแนะนำอื่น ๆ อีกด้วย

เฉลี่ยว พันธสุธิดา (2539 : 18) สรุปความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่เก็บรวบรวม และสงวนรักษาทรัพยากร มรดกทางธรรมชาติของชาติทั้งโลก เป็นสถาบันของสังคม ที่เป็นศูนย์รวมวิทยาการของนักปราชญ์ กวี นักการศึกษา นักวิทยาศาสตร์ นักประพันธ์ นักประวัติศาสตร์ เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการจัดความโงเขลา เป็นศูนย์กลางสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งสามารถสรุปความสำคัญของ ห้องสมุดโรงเรียนได้กว้าง ๆ 2 ประการคือ

1. เป็นศูนย์ทรัพยากรการศึกษา ได้แก่ เป็นศูนย์กลางการอ่าน ส่งเสริมการอ่านอย่างเสรีเป็นศูนย์กลางการศึกษาคนควา และเป็นศูนย์กลางวัสดุอุปกรณ์การสอน
2. เป็นศูนย์ช่วยส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน เสริมความรู้ มีสื่อความรู้ สยองความใคร่รู้ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เสริมทักษะการอ่านใช้ห้องสมุด ส่งเสริม ความเข้าใจตนเอง ส่งเสริมอาชีพและงานอดิเรก และเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อก้าวไปสู่โลกกว้าง

สมจิต พรหมเทพ (2542 : 2 - 3) ได้สรุปความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุน นโยบาย และหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน
2. เป็นแหล่งส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน ตามความสนใจ และความสามารถของนักเรียน เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญา
3. เป็นแหล่งปลูกฝัง และส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียนตลอดชีวิต
4. เป็นแหล่งแนะแนวการอ่าน สร้างความสามารถในการอ่าน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการวิจารณ์ในการอ่านแก่นักเรียน
5. ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้ห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า
6. ทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการใช้หนังสือ เอกสาร สื่อ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ รวมทั้งโสตทัศนวัสดุ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า
7. เป็นแหล่งบริการเลือกและใช้หนังสือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุดเพื่อประโยชน์ต่อการสอนของครู โดยความร่วมมือของครูและบรรณารักษ์
8. ให้ความร่วมมือกับห้องสมุดอื่นในชุมชนเดียวกัน ในอันที่จะพัฒนาปรับปรุงงานห้องสมุดและงานวิชาชีพให้มีการพัฒนางาน สร้างสรรค์งาน เพื่อประโยชน์ต่อผู้ใช้ และชุมชนให้กว้างขวางขึ้น
9. ให้ความร่วมมือกับผู้บริหาร และครูผู้สอนในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา และความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของผู้ใช้ทุกระดับ

สุนิสา บุญศิลป์ (2549 : 25) สรุปถึงความสำคัญของห้องสมุดว่า เป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญ เป็นศูนย์กลางการศึกษาให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นด้วย

จากการศึกษาค้นคว้า ความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุดสรุปได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิทยาการที่สำคัญทางการศึกษา เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียนบรรลุเป้าหมาย ของหลักสูตร

4. การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 11 - 12) ได้สรุปถึงการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า งานห้องสมุดเป็นงานบริการที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปลุกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน และจะช่วยให้ประชากรในชุมชนสามารถคงสภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานห้องสมุดแบ่งตามลักษณะงานเป็น 3 ประเภท คือ

1. งานบริหารห้องสมุด

การบริหารงานห้องสมุด หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู บรรณารักษ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันดำเนินการและพัฒนาห้องสมุดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้การบริหารห้องสมุดโรงเรียนตามแนวทางของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีหลักการ คือ

1. กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของห้องสมุด
2. กำหนดโครงการโดยคำนึงถึงระยะเวลา การเตรียมขยายงาน งบประมาณ

และอัตรากำลัง

3. กำหนดแนวปฏิบัติงาน หรือกำหนดรายละเอียดตามนโยบายและโครงการในเรื่องการปฏิบัติงานด้านเทคนิคการจัดงานบริการและกิจกรรมการแบ่งหน้าที่ ในการปฏิบัติงานและวิธีทำงาน

4. ควบคุมดูแลให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมช่วยสนับสนุนและให้คำแนะนำ

5. ติดตามและประเมินผลงาน โดยผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด

2. งานเทคนิคห้องสมุด

1. งานเทคนิคของห้องสมุด เป็นงานที่ครูบรรณารักษ์และผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการเกี่ยวกับวัสดุสารนิเทศ นับตั้งแต่คัดเลือก การจัดหาเข้ามาจนกระทั่งจำหน่ายออกไปจากห้องสมุด งานเทคนิคห้องสมุด ได้แก่

2. การสำรวจหนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ และโสตทัศนวัสดุ เพื่อดูสภาพปัจจุบัน และความต้องการว่า ควรเลือกสิ่งใดเข้ามา ควรซ่อมแซมสิ่งใดบ้าง หรือควรจำหน่ายสิ่งใดออกไปได้แล้ว

3. การเลือกและจัดหาวัสดุสารนิเทศ ควรเลือกดูให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการให้มากที่สุด ตามสภาพของงบประมาณและความต้องการของบุคลากร

4. การเตรียมหนังสือเพื่อให้บริการ เช่น สำรวจดูความเรียบร้อยของหนังสือ ลงทะเบียน ทำบัตรยืม ฯลฯ

5. การจัดหมวดหมู่หนังสือ หมายถึง การจัดระบบให้กับหนังสือในห้องสมุดของตน

อาจจัดได้หลายวิธีตามสภาพความเหมาะสม

3. งานบริการห้องสมุด

งานบริการห้องสมุดหมายถึง การจัดการบริการและหาวิธีต่างๆ ที่จะอำนวยความสะดวกและชักจูงให้บุคคลมาใช้บริการ เพื่อศึกษาหาความรู้ ความเพลิดเพลินจากหนังสือ สิ่งพิมพ์และโสตทัศน - วัสดุทุกประเภทที่มีอยู่ในห้องสมุด งานบริการเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุด จึงเป็นงานหลักและงานสำคัญ ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ใช้ทุกระดับภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน นักการภารโรง และชุมชนในละแวกที่โรงเรียนตั้งอยู่ งานเทคนิค ได้แก่

1. การยืม หมายถึง การให้ยืมวัสดุสารสนเทศของห้องสมุดบางประเภทที่ห้องสมุดกำหนดไว้ให้ยืมได้ บริการนี้เป็นบริการพื้นฐานที่ห้องสมุดทุกแห่งจัดบริการไว้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ที่ต้องการนำหนังสือไปใช้นอกห้องสมุด โดยห้องสมุดจะกำหนดระเบียบการยืม ส่ง และทำหลักฐานการยืมไว้

2. การคืน หมายถึง การรับคืนหนังสือ วัสดุสารสนเทศ สื่อ อุปกรณ์ จากสมาชิกห้องสมุด

3. การสืบค้น หมายถึง การสืบค้นรายชื่อหนังสือและสารสนเทศ วัสดุอื่นๆ อย่างมีแบบแผน ตามประเภทของวัสดุสารสนเทศ ต้องการให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์ ปีที่พิมพ์ เลขหน้า รวมทั้งอาจมีบรรณนิทัศน์สังเขป หรือสาระสังเขปตามความเหมาะสม หรือความจำเป็นในการใช้ การบริการด้านบรรณานุกรม อาจจัดทำได้หลายวิธี เช่น การทำบรรณานุกรมเฉพาะวิชา เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาสิ่งพิมพ์ในสาขาวิชาที่ตนต้องการได้อย่างรวดเร็ว

กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 9 - 36) สรุปถึงงานห้องสมุดไว้ว่า งานห้องสมุดเป็นงานวิทยบริการที่สนับสนุน และส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปลุกฝังให้นักเรียนเป็นผู้นิสัยรักการอ่าน และจะช่วยให้ประชากรในชุมชน สามารถคงสภาพการรู้หนังสือตลอดชีวิตห้องสมุดโรงเรียนจึงจำเป็น ต้องจัดสภาพห้องสมุดให้น่าเข้าใช้ จัดวิทยบริการอย่างมีคุณภาพและปริมาณเพียงพอที่จะสนองความต้องการของผู้ใช้ ทั้งนี้ต้องมีทรัพยากรสารสนเทศพร้อมสมบูรณ์ มีสถานที่ดึงดูดความสนใจ และอำนวยความสะดวกในการใช้ มีบุคลากรดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ งานของห้องสมุดแบ่งตามลักษณะกว้างๆ เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านงานบริหารห้องสมุด ด้านงานเทคนิคและด้านงานบริการห้องสมุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านงานบริหารห้องสมุด

- 1.1 งานอาคารสถานที่ ต้องเหมาะสมในการให้บริการความรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการออกแบบและจัดสภาพให้ห้องสมุดมีลักษณะดึงดูดใจให้เข้าไปใช้ ห้องสมุด ควรตั้งอยู่ในที่สะดวกใช้ ไกลจากเสียงรบกวน มีความปลอดภัยต่อทรัพย์สินของห้องสมุด มีแสงสว่างเพียงพอแก่การอ่าน อากาศถ่ายเทได้สะดวก ขนาดห้องสมุดได้สัดส่วนกับจำนวนของนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

- 1.2 งานจัดหาครุภัณฑ์ จัดหาครุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ คือ ต้องมีลักษณะคงทน สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย มีขนาดและสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้สอย และการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ชั้นหนังสือ ชั้นวารสาร ตู้จุลสาร ตู้บัตรรายการหนังสือ ป้ายจัดนิทรรศการ

โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โต๊ะ เก้าอี้ นั้น นักเรียนต้องเคลื่อนย้ายได้สะดวก ต่อการมีปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 งานจัดหาวัสดุสารนิเทศ เพื่อใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา สนองความต้องการของผู้ใช้ในด้านข่าวสารบันเทิง ความรู้ การพักผ่อนหย่อนใจของผู้ใช้ ให้ครูและนักเรียนได้ใช้อย่างสะดวกและเพียงพอแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วัสดุตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น และโสตทัศนวัสดุ ได้แก่ ภาพ แผนที่ และลูกโลก

1.4 งานบุคลากร ควรจัดให้มีบรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด นักการภารโรง และนักเรียนช่วยงานห้องสมุด หรือกำหนดให้ครู อาจารย์ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทำหน้าที่บรรณารักษ์ และมีบุคลากรในตำแหน่งอื่น ตามความจำเป็นและเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยครูบรรณารักษ์มีหน้าที่จัดทำโครงการดำเนินงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน เลือก และจัดหาวัสดุสารนิเทศให้ครูและนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ประกอบการเรียนการสอน จัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่งานห้องสมุด เช่น คู่มือการใช้งานห้องสมุด จุลสารแนะนำห้องสมุด แผ่นพับจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

1.5 งานการเงิน บรรณารักษ์ควรจะทำบาท แหล่งที่มาของเงิน และจัดทำบัญชีเงินห้องสมุด การขออนุมัติเงินจัดซื้อหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ วัสดุสำนักงานและครุภัณฑ์ห้องสมุด การจัดการเกี่ยวกับรายได้พิเศษ ดูแลรักษาวัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนเครื่องใช้ต่างๆ ของห้องสมุด

1.6 งานประชาสัมพันธ์ แจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบว่าห้องสมุด กำลังทำอะไร มีบริการอะไรบ้าง และบริการเหล่านี้ให้ประโยชน์อย่างไร โดยบรรณารักษ์ห้องสมุดต้องทราบวัตถุประสงค์ ของการประชาสัมพันธ์ รู้จักเลือกใช้วิธีการประชาสัมพันธ์

1.7 งานธุรการ ได้แก่ งานพิมพ์หนังสือห้องสมุด หนังสือสั่งซื้อ หนังสือและวัสดุต่างๆ พิมพ์เอกสาร จัดเก็บบันทึกการปฏิบัติงานเพื่อนำไปทำสถิติ จัดทำรายงานประจำปี และประจำปีเสนอหัวหน้าสถานศึกษา

1.8 งานสารบรรณ เป็นงานที่เกี่ยวกับการบริหารงานเอกสาร ได้แก่ การจัดทำ การรับ การส่ง การเก็บรักษา การยืม ตลอดจนการทำลายเอกสาร

1.9 งานสถิติ มีการจัดเก็บสถิติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือวัดความเจริญก้าวหน้าเหนือความเสื่อมถอยของงาน

1.10 การจัดทำบันทึกและรายงาน การทำบันทึกเรื่องราว รายละเอียดของงานแต่ละงาน นอกเหนือไปจากการเก็บสถิติต่างๆ เช่น บันทึกเกี่ยวกับปัญหาการให้ยืมและการรับคืนหนังสือ การทำรายงาน คือ การเขียนรายงานผลการดำเนินงานห้องสมุดตลอดระยะเวลา 1 ปี เสนอต่อหัวหน้าสถาบันศึกษา โดยนำเอาสถิติที่เก็บรวบรวมได้มาอธิบาย

2. ด้านงานเทคนิคห้องสมุด

เป็นงานที่บรรณารักษ์จะต้องทำเกี่ยวกับวัสดุสารนิเทศ ตั้งแต่คัดเลือกและจัดหาเข้ามานจนกระทั่งจำหน่ายออกไปจากห้องสมุด ได้แก่

2.1 การสำรวจหนังสือพิมพ์ต่างๆ และโสตทัศนวัสดุว่ายังอยู่ครบถ้วนตามที่ลงทะเบียนไว้หรือไม่ เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ เมื่อสำรวจแล้วจะได้ไม่ซื้อซ้ำกับของที่มีอยู่

2.2 การเลือกและจัดหาวัสดุสารนิเทศ จำเป็นจะต้องพิจารณาคัดเลือกวัสดุสารนิเทศ ที่มีคุณค่า ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ เหมาะกับระดับความรู้ของผู้ใช้ มีเนื้อหา ข้อมูลถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันต่อเหตุการณ์ วิธีการจัดหา ได้แก่ การจัดซื้อ การขอรับบริจาค การแลกเปลี่ยน การผลิตขึ้นเอง

2.3 การเตรียมหนังสือเพื่อให้บริการจะต้องตรวจสอบกับบัญชีรายชื่อที่ส่งชื่อตรวจความเรียบร้อยของสภาพหนังสือ เปิดหนังสือใหม่ให้ถูกวิธี ประทับตราห้องสมุด ลงทะเบียนหนังสือ จัดหมวดหมู่หนังสือ และทำบัตรรายการ เขียนสันหนังสือ พิมพ์บัตรหนังสือและช่องบัตร ดิดของบัตรและบัตรกำหนดส่ง จัดเตรียมหนังสือขึ้นชั้น

2.4 จัดหมวดหมู่หนังสือ เพื่อประโยชน์ในการค้นหา โดยการจัดหนังสือที่มีเนื้อหาคล้ายกันไว้หมวดหมู่เดียวกัน โดยทั่วไป การจัดมี 2 ระบบ คือ ระบบทศนิยมดิวอี้ และระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน สำหรับห้องสมุดโรงเรียน นิยมใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ เพราะใช้ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์ทำให้ง่ายต่อการจำ

2.5 การทำบัตรรายการหนังสือ บัตรรายการหนังสือ เป็นดัชนีที่ชี้ให้ผู้ใช้อาคารสมุดทราบตำแหน่งที่อยู่ของหนังสือที่ต้องการว่าอยู่ที่ใด และนำไปสู่หนังสือเล่มนั้น รายละเอียดบนบัตร ได้แก่ ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์

2.6 การจัดหนังสือขึ้นชั้น โดยเรียงทีละชั้น จากชั้นบนสุดลงมาชั้นที่ต่ำกว่า โดยเริ่มจากซ้ายไปขวา ตามลำดับจนถึงต่ำสุด

2.7 การทำดัชนีวารสาร เพื่อแนะนำให้ผู้ใช้อาคารสมุด ค้นหาบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร โดยบรรณานุกรมจะบอก ชื่อผู้เขียน ชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ เดือน พ.ศ. เลขหัวเรื่อง

2.8 การทำบรรณานุกรม บรรณานุกรมหมายถึง รายชื่อสิ่งพิมพ์โดยผู้แต่งคนใดคนหนึ่ง ผู้พิมพ์โฆษณาแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหมายถึง รายชื่อสิ่งตีพิมพ์ที่รวบรวมเกี่ยวกับวิชาแขนงต่างๆ โดยเฉพาะในการทำบรรณานุกรม จะยึดข้อความในปกเป็นหลัก

2.9 การทำบรรณนิทัศน์ หมายถึง การจัดทำคำอธิบายประกอบรายชื่อหนังสือแต่ละเล่มโดยสังเขป ประโยชน์ คือ ใช้เป็นคู่มือในการเลือกหนังสือห้องสมุด ใช้แนะนำหนังสือแก่ผู้อ่าน และใช้เป็นแนวทางในการที่ผู้อ่านจะเลือกค้นคว้าได้ตรงตามต้องการอย่างรวดเร็ว

2.10 การทำกฤตภาค กฤตภาค คือ บทความ และภาพที่ตัดจากวารสาร หนังสือพิมพ์อื่นๆ ที่ห้องสมุดพิจารณาว่ามีประโยชน์ โดยการนำมาผนึกกับกระดาด และให้หัวเรื่องแล้วจัดเข้าแฟ้มสำหรับบริการ

2.11 การจัดจุลสาร จุลสาร คือ สิ่งพิมพ์เล่มเล็กๆ มีข้อความเฉพาะเรื่องเพียงเรื่องเดียว เนื้อหาไม่ยาวมาก จะมีปกหรือไม่มีปกก็ได้ อาจเป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นเล่มเดียว หรือออกติดต่อกันเป็นชุดก็ได้ เรื่องในจุลสารเป็นเรื่องปัจจุบัน ที่รายงานเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น

2.12 การระวังกษาหนังสือ หมายถึง การระวังกษาหนังสือ และเอกสารต่างๆ ไม่ให้ สูญหาย และไม่ให้ชำรุดเสียหายง่าย โดยแนะนำการเปิดหนังสือใหม่ให้ถูกวิธี และการซ่อมหนังสือเมื่อชำรุด

2.13 การสำรวจและการจำหน่ายหนังสือ การสำรวจหนังสือเพื่อให้ทราบว่าห้องสมุด ยังมีหนังสืออยู่ครบ หรือสูญหายไปจำนวนเท่าใด ห้องสมุดควรสำรวจหนังสือทุกปี ในระยะก่อนเปิดปลายภาค ส่วนการจำหน่ายหนังสือ เพื่อให้ห้องสมุดได้มีโอกาสถ่ายเทหนังสือเก่าออกจากห้องสมุด และหนังสือใหม่เข้ามาแทนที่

3. ด้านงานบริการห้องสมุด

3.1 องค์ประกอบสำคัญของการบริการที่ดี มีวัสดุที่มีคุณค่าเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้ ทันสมัย พอเพียง มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการที่ดี มีการจัดการที่ดี และจัดแบ่งงานบริการให้ได้เหมาะสม

3.2 คุณสมบัติของผู้ให้บริการ มีความยินดีช่วยเหลือผู้อื่น ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมรับฟังผู้อื่น ไม่วางตนข่มขู่ มีความอดทน มีปฏิภาณไหวพริบ มีความจำที่ดี ช่างสังเกต มีความอยากรู้อยู่เสมอ และไม่แสดงตนว่ารอบรู้ไปทุกอย่าง

3.3 บริการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บริการนักเรียน บริการสำหรับครู บริการสำหรับชุมชน

3.4 งานบริการเป็นพื้นฐานของห้องสมุด โดยบริการให้อ่านและยืมอย่างเสรี บริการตอบคำถาม และช่วยค้นคว้า และบริการแนะนำช่วยเหลือในการอ่าน

แม้นมาส ชวลิต (2532 : 6 - 30) ได้สรุปการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนไว้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้ใช้ได้รู้จักคิดเป็น ใช้เป็นและแก้ปัญหาเป็น โดยการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง ห้องสมุดจึงเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าของครูและนักเรียน จากทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ ในรูปของวัสดุตีพิมพ์ (Printed Materials) และวัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non-printe Materials) บรรณารักษ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะจูงใจผู้ใช้ให้เข้ามาใช้บริการในห้องสมุด เพื่อเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว จึงได้แบ่งการดำเนินงานห้องสมุดออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. งานด้านบริหาร (Administrative Work) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การจัดดำเนินงาน และควบคุมดูแลงานห้องสมุด ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยอาศัยปัจจัยสำคัญ 4 อย่าง คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ หรือเทคนิคในการบริหาร (Management) สามารถจัดแบ่งเป็นงานย่อยได้ ดังนี้

1.1 งานกำหนดนโยบาย เป็นการสร้างหลักการขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในห้องสมุด เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต นโยบายของห้องสมุด จึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยแนะแนวทางให้ผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น ให้เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน และตรงตามเป้าหมายที่ได้วางรูปแบบของงานเอาไว้ เพื่อให้การดำเนินงานของห้องสมุดสามารถตอบสนองต่อนโยบายที่กำหนดไว้ห้องสมุดควรจัดทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1.1.1 การจัดทำโครงการ เช่น โครงการพัฒนาห้องสมุด โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และโครงการบริการชุมชน

1.1.2 การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานห้องสมุด สามารถจัดทำได้ 2 แบบ คือ

1) โดยบรรณารักษ์ได้ทำไว้เป็นประจำในห้องสมุด โดยกำหนดวัน เดือน ปี การปฏิบัติงานไว้ตลอดปีการศึกษา

2) ปฏิทินปฏิบัติงานห้องสมุด กำหนดเฉพาะงาน โครงการกิจกรรมที่สำคัญๆ

1.1.3 การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานห้องสมุด เป็นการบันทึกรายละเอียดของวิธีปฏิบัติงานแต่ละงาน ตามขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดงาน

1.1.4 การติดตามและประเมินผลโครงการ เป็นการประเมินผลความสำเร็จของการทำงาน หรือการดำเนินงานตามแผนงาน หรือโครงการที่ได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการตรวจสอบถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลว มีอุปสรรคและปัญหาใดบ้างที่ต้องแก้ไข

1.2 งานบุคลากร งานห้องสมุด จะประสบผลสำเร็จและดำเนินไปได้ดี จะต้องมีการมีบุคลากรเป็นผู้ดำเนินงาน แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ห้องสมุดส่วนใหญ่ประสบปัญหาอย่างหนึ่ง คือ ขาดบุคลากร ดังนั้น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบจึงมีปัญหาในการปฏิบัติงาน เพราะบางห้องสมุดผู้ร่วมงานไม่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ ยากที่จะทำให้การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพได้ สิ่งที่ต้องคำนึงในงานบุคลากร มีดังนี้

1.2.1 แบ่งงานให้เหมาะสมกับความสามารถ พื้นความรู้และบุคลิกลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน และควรให้มีปริมาณงานเท่าเทียมกัน

1.2.2 กำหนดหน้าที่และงานที่จะต้องปฏิบัติไว้ให้แน่นอน โดยเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

1.2.3 เมื่อแบ่งงานแล้ว ควรให้ผู้รับหน้าที่ทดลองปฏิบัติ และฝึกอบรมให้รู้จักงานเพื่อผู้รับหน้าที่มีความสามารถปฏิบัติงานได้

1.3 งานพัสดุครุภัณฑ์ ครุภัณฑ์เป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของห้องสมุดในการที่จะใช้เป็นที่พักหนังสือ สิ่งพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ เรียบง่าย สวยงาม แข็งแรง ทนทาน มีความประณีต และคุณภาพดี

1.4 งานการเงิน เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานทุกประเภท การดำเนินงานห้องสมุด จะดำเนินงานไปด้วยดี จะต้องอาศัยเงินเป็นองค์ประกอบสำคัญ บรรณารักษ์ จะต้องมีความรู้เรื่องการเงิน แหล่งที่มาของเงิน การใช้จ่ายเงิน และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน แหล่งที่มาของเงิน ได้แก่

1.4.1 เงินบำรุงการศึกษา เป็นเงินที่โรงเรียนเรียกเก็บจากโรงเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา เงินนี้ใช้สำหรับจัดซื้อหนังสือ สิ่งพิมพ์ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ห้องสมุด และสื่อทัศนวัสดุ ตามความจำเป็น และความเหมาะสม ห้องสมุดจะได้งบประมาณมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับคณะผู้บริหารโรงเรียน ตามความจำเป็นของงาน และโครงการต่างๆ ที่ห้องสมุดได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการ

1.4.2 เงินบริจาค เป็นเงินที่ผู้มีจิตศรัทธามอบให้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในกิจการห้องสมุดโรงเรียน โดยมอบผ่านทางโรงเรียน

1.4.3 เงินอื่นๆ เช่น เงินค่าปรับ เงินจากการจัดกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด

1.5 งานธุรการ ได้แก่ งานต่างๆ ดังนี้

1.5.1 งานโต้ตอบหนังสือ ห้องสมุดเป็นหน่วยงานหนึ่งที่จะต้องมีการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในรูปของการทำจดหมาย ขอรับบริจาคหนังสือ สิ่งของหรือเงิน หรือทำจดหมายตอบขอบคุณ

1.5.2 การทำลายเอกสาร ห้องสมุดจะต้องเก็บหนังสือสำคัญ เอกสารต่างๆ ไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินงาน เอกสารดังกล่าวได้แก่ จดหมายโต้ตอบ หนังสือรายงาน แผนภูมิต่างๆ สัญญา สิ่งพิมพ์ ภาพถ่าย คู่มือ หรือเอกสารการดำเนินงานที่มีค่าทางกฎหมาย

1.5.3 งานสถิติและรายงาน เป็นงานบริหารอย่างหนึ่งของห้องสมุด เพราะสถิติและรายงาน เป็นตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงผลงาน ความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้า และปัญหาของห้องสมุดซึ่งบรรณารักษ์ สามารถนำเอาสถิติและการรายงาน มาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงงานให้เจริญก้าวหน้าต่อไป เป็นการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ให้คนทั่วไปได้ทราบถึงการทำงานและกระตุ้นให้ผู้สนใจ เข้ามาใช้ห้องสมุดมากขึ้น

2. งานด้านเทคนิค (Technical Services) หมายถึง การดำเนินงานต่างๆ ที่อยู่เบื้องหลังการให้บริการแก่ผู้ใช้โดยตรง เป็นงานที่จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการค้นคว้าวัสดุสารสนเทศในห้องสมุด ซึ่งต้องใช้บรรณารักษ์ที่มีความรู้ในวิชาชีพบรรณารักษ์โดยตรง หรือบรรณารักษ์ที่ผ่านการฝึกอบรมในด้านเทคนิคมาแล้ว จึงประกอบด้วยระบบงานย่อย ดังนี้

2.1 งานคัดเลือก (Selection) บรรณารักษ์จะต้องเป็นผู้ตรวจสอบติดตามจัดหาข่าวสารความรู้ให้ทันสมัย และกว้างขวาง ครอบคลุมทุกวิชาที่อยู่ในความสนใจ และความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาคัดเลือกหนังสือ สิ่งพิมพ์และวัสดุต่างๆ เข้าห้องสมุด

2.2 งานด้านการจัดหา (Acquisition) หมายถึง วิธีการเพิ่มเติมทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่างๆ ที่ได้เลือกสรรเข้ามาไว้ในห้องสมุด ด้วยวิธีการต่างๆ การจัดหาทรัพยากรห้องสมุด ทำได้ 5 วิธี คือ

- 1) การจัดซื้อ
- 2) การขายหรือได้รับบริจาค
- 3) การแลกเปลี่ยน
- 4) การบอกรับวารสาร
- 5) การผลิตขึ้นเอง

2.3 งานจัดหมวดหมู่และทำบัตรรายการ (Classification and Cataloging) เป็นงานที่จัดแบ่งหมวดหมู่ของหนังสือ กำหนดระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือ กำหนดหลักเกณฑ์ การทำบัตรรายการ กำหนดหัวเรื่อง ผลิตบัตรรายการ ตรวจสอบบัตรรายการ เรียงบัตรรายการ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดหมวดหมู่ มีดังนี้

- 2.3.1 หนังสือหัวเรื่องและการกำหนดหัวเรื่อง
- 2.3.2 หนังสือการทำบัตรรายการ
- 2.3.3 หนังสือแผนการจัดหมวดหมู่หนังสือ
- 2.3.4 บัตรร่าง มีไว้เพื่อบรรณารักษ์จะได้เขียนรายละเอียดของหนังสือก่อน

นำไปพิมพ์บัตรรายการ

- 2.3.5 บัตรรายการ เป็นเครื่องมือค้นหาหนังสือของผู้ใช้
- 2.3.6 เครื่องพิมพ์ตีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อพิมพ์บัตรรายการ
- 2.3.7 ซองบัตรหนังสือ ใช้ผนึกติดไว้ที่ปกหลังด้านในเพื่อเก็บบัตรหนังสือ
- 2.3.8 บัตรหนังสือ เป็นบัตรที่บรรณารักษ์เก็บไว้เป็นหลักฐานเมื่อมีการยืม

หนังสือ

2.4 งานเตรียมวัสดุของห้องสมุด ก่อนนำออกให้บริการ ได้แก่

2.4.1 หนังสือ ปกหุ้มหนังสือเก็บไว้จัดนิทรรศการแนะนำหนังสือใหม่ ควรเปิดหนังสือให้ถูกวิธี ประทับตราห้องสมุด ลงทะเบียน เขียนสัน ปิดซองบัตร เขียนซองบัตรและบัตรหนังสือ วิเคราะห์หมวดหมู่และทำบัตรรายการ นำหนังสือขึ้นชั้น

2.4.2 วารสารและหนังสือพิมพ์ มีการลงทะเบียนในบัตรทะเบียน วารสารและหนังสือพิมพ์ ประทับตราห้องสมุด นำวารสารใส่แฟ้ม นำไปจัดเรียงบนชั้นวารสารตามชื่อหนังสือพิมพ์ใส่ไม้แขวน และนำไปไว้ที่วางหนังสือพิมพ์

2.5 จุลสาร ประทับตราห้องสมุด ลงวันที่รับจุลสารเข้ามาในห้องสมุดที่ปกในของจุลสาร ให้หัวเรื่อง จัดเข้าแฟ้มตามหัวเรื่อง อาจใช้แฟ้มอ่อนหรือแฟ้มแขวนก็ได้

2.6 โสตทัศนวัสดุ มีการลงทะเบียนเหมือนกับหนังสือ แต่แยกประเภทตามโสตทัศนวัสดุ กำหนดเลขหมู่และสัญลักษณ์แทนประเภทของโสตทัศนวัสดุ และนำออกให้บริการ นอกจากนี้งานเตรียมวัสดุของห้องสมุดก่อนนำออกให้บริการอีกประการหนึ่ง คือ งานซ่อม อาจจะซ่อมก่อนหรือหลังนำออกให้บริการแล้วก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบรรณารักษ์

2.7 งานบำรุงรักษาทรัพยากร คือการทำให้ทรัพยากรอยู่ในสภาพเรียบร้อยแน่นหนา และสามารถให้บริการได้ทันตาม อาจทำก่อนนำออกบริการหรือภายหลังบริการก็ได้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.7.1 การป้องกัน หมายถึง การนำหนังสือใหม่ปรับปรุง ให้มีสภาพแข็งแรงคงทนก่อนที่จะนำออกบริการ

2.7.2 การซ่อมแซม หมายถึง การนำหนังสือที่ชำรุดหลังจากการนำออกบริการแล้วกลับมาซ่อมแซมเพื่อนำออกบริการอีก

3. งานด้านบริการ (Reader's Services) เป็นงานที่ติดต่อกับผู้ใช้โดยตรง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้เป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความรวดเร็ว ความเรียบร้อย ความถูกต้อง ซึ่งเป็นหัวใจของห้องสมุด และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูและนักเรียนมาใช้ห้องสมุดมากขึ้น โดยจัดแบ่งงานต่างๆ ได้ดังนี้

3.1 จัดเก็บหนังสือขึ้นชั้นตามหมวดหมู่

3.2 บริการยืม – คืน หนังสือ และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ตามระเบียบที่ได้วางไว้

3.3 บริการหนังสือจอง

3.4 บริการแนะนำการอ่าน

3.5 บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด

3.6 บริการจัดทำคู่มือช่วยการค้นคว้า

3.7 บริการถ่ายเอกสาร

3.8 บริการยืมระหว่างห้องสมุด

3.9 จัดนิทรรศการ

3.10 จัดทำทะเบียนผู้ยืม

3.11 จัดเก็บบัตรหนังสือที่มีผู้ยืมให้เป็นระเบียบ

3.12 จัดเก็บสถิติผู้ยืมและผู้ใช้บริการห้องสมุด

3.13 การเล่าเรื่องจากหนังสือ

3.14 ดูแลเรื่องการปรับผู้ใช้ที่ยืมหนังสือเกินกำหนด

3.15 ปรับปรุงระเบียบและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยืมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้ใช้เป็นหลัก

3.16 บริการตอบคำถาม บริการสารสนเทศเพื่อช่วยการค้นคว้า

3.17 บริการชุมชน

4. งานด้านอาคารสถานที่ สถานที่ห้องสมุด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของห้องสมุด เพราะ เป็นสิ่งสำคัญในการจูงใจผู้ใช้ให้เกิดความสนใจเข้าไปใช้บริการ ไม่ว่าห้องสมุดประเภทใดก็ตามที่จะต้องเป็นที่ดึงดูดความสนใจ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผลที่จะได้รับก็คือ

- 1) จะมีผู้ใช้ห้องสมุดมากขึ้น คนจะสนใจในการอ่านหนังสือมากขึ้น
- 2) ความเป็นระเบียบจะชวนให้ผู้ใช้ โดยเฉพาะเด็ก รู้จักรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ และเป็นการฝึกฝนให้รู้จักระเบียบด้วย
- 3) ผู้ใช้จะมีจิตใจปลอดโปร่ง อาจคิดทำงานริเริ่มต่างๆ ได้สำเร็จ งานนั้นก็จะอาจจะให้ประโยชน์แก่สังคมต่อไป ถ้าเป็นเด็กนักเรียน ก็อาจทำการงานที่ครูอาจารย์มอบให้ได้ดียิ่งขึ้น

ความสวยงามและความเป็นระเบียบของห้องสมุด จะเห็นได้จาก

1. หนังสือ เป็นหนังสือที่ได้รับคัดเลือกเป็นอย่างดี อยู่ในสภาพดี ตรงความต้องการของผู้ใช้และทันสมัย
2. ครุภัณฑ์ โต๊ะ เก้าอี้ จัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และเหมาะสม มีจำนวนที่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย จัดวางได้อย่างเหมาะสม
3. ความงดงามทั่วๆ ไป พื้นห้อง เพดาน ประตูหน้าต่าง ตลอดจนทั่วบริเวณห้องสมุด มีการจัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยและทำความสะอาดอยู่เสมอ มีการจัดตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับ หรือบอร์ดความรู้ต่างๆ อย่างเหมาะสม
4. ความคงทน ระวังเรื่องปลวก แมลง หรือสิ่งต่างๆ ที่เป็นสาเหตุทำให้อาคารเกิดความเสียหายได้

งานเกี่ยวกับสถานที่นั้น โดยมากแล้วภารโรงเป็นผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับความสะอาด การจัดครุภัณฑ์ การรดน้ำต้นไม้ การจัดหนังสือเข้าชั้น ช่อมแซมหนังสือ เป็นงานของเสมียน การจัดนิทรรศการ อาจใช้เจ้าหน้าที่ทางด้านนี้โดยเฉพาะ การดูแลทั่วๆ ไป เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์จะต้องถือเป็นความร่วมมือจากผู้อาสาสมัครให้ช่วยงานบางอย่างบางครั้งบางคราว ห้องสมุดโรงเรียนอาจขอความร่วมมือจากนักเรียนก็ได้

5. งานด้านประชาสัมพันธ์ เป็นการแจ้งให้ประชาชนหรือคนทั่วไปได้ทราบด้วยวิธีการต่างๆ ว่าห้องสมุดกำลังทำอะไรอยู่ มีบริการอะไรบ้าง บริการเหล่านี้จะให้ประโยชน์อย่างไรบ้าง นอกจากจะเป็นการแจ้งให้ทราบแล้ว ยังมุ่งหวังให้ประชาชนรับประโยชน์จากการบริการต่างๆ ของห้องสมุดอย่างเต็มที่อีกด้วย

กิจกรรมด้านประชาสัมพันธ์บางอย่างมีวิธีคล้ายกันกับการให้บริการแก่ผู้อ่าน เช่น จัดนิทรรศการ ปาฐกถา ข้อแตกต่าง อยู่ตรงที่ว่า การประชาสัมพันธ์มีวัตถุประสงค์เผยแพร่กิจการของห้องสมุด ส่วนบริการต่างๆ นั้นเป็นความช่วยเหลือที่ห้องสมุดให้แก่ผู้ใช้ ห้องสมุดใหญ่ๆ จะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะไม่จำเป็นต้องเป็นผู้รู้วิชาบรรณารักษศาสตร์ แต่เป็นผู้รู้วิชาการประชาสัมพันธ์ แต่ในห้องสมุดเล็กๆ บรรณารักษ์จะต้องทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ได้ ในการอบรมบรรณารักษ์ จึงมีการสอนวิธีการประชาสัมพันธ์ไว้ด้วยเสมอ

งานที่ต้องใช้ความรู้โดยเฉพาะ

1. วางนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ แต่ละปี
2. เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุด
3. เขียน จัดทำ หรือดูแลให้มีการจัดทำสิ่งพิมพ์ต่างๆ เกี่ยวกับห้องสมุด
4. จัดทำข่าวสารของห้องสมุด หรือ วารสารของห้องสมุด
5. ติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้
6. ปาฐกถาชี้แจงเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุด
7. กำหนดและดูแลให้มีการจัดนิทรรศการ
8. เชิญให้มาเยี่ยมห้องสมุด
9. ดูแลให้จัดทำรายชื่อบุคคล สมาคม และองค์กรที่ห้องสมุดควรติดต่อ
10. จัดโครงการและจัดรายการวิทยุเพื่อเผยแพร่กิจกรรมห้องสมุด
11. จัดงานห้องสมุดเพื่อให้เกิดความสนใจแก่นักเรียนและคนทั่วไป

งานที่ไม่ต้องใช้ความรู้โดยเฉพาะ

1. เก็บรวบรวมสถิติในการประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ที่ทำไปแล้ว
2. เก็บรวบรวมวัสดุที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
3. แจกจ่ายสิ่งพิมพ์ที่สร้างขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์
4. จัดทำรายชื่อบุคคล องค์กร และสมาคมต่างๆ ที่จะติดต่อสื่อสาร
5. จัดทำโปสเตอร์ จัดนิทรรศการต่างๆ ที่ห้องสมุดกำหนด

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในห้องสมุดทั้ง ห้าด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ดังนั้น ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในห้องสมุดจะต้องมีความรู้และรับผิดชอบต่องานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อที่จะทำให้ผู้ใช้ มีความประทับใจในการเข้ามาใช้บริการเห็นประโยชน์และความสำคัญของห้องสมุด

จากการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า งานของห้องสมุดมีด้วยกันทั้งหมด 3 ประเภท คือ

1. การบริหารงานห้องสมุด หมายถึง การจัดดำเนินงานของบุคลากรเพื่อให้งานของห้องสมุดบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ได้แก่
 - 1.1 งานสถานที่ ครุภัณฑ์
 - 1.2 งานเก็บสถิติ ประเมินผล และรายงาน
 - 1.3 งานประชาสัมพันธ์
2. งานเทคนิคห้องสมุด หมายถึง งานที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ ในการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้จากห้องสมุด โดยยึดถือนโยบายขององค์กรเป็นหลัก พร้อมจัดเตรียมวัสดุ ทรัพยากรของห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ก่อนนำออกบริการ ดังนี้
 - 2.1 การเลือกและการจัดหาหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ
 - 2.2 งานจัดหมู่ ทำบัตรรายการและจัดพิมพ์
 - 2.3 งานเตรียมหนังสือ โสตทัศนวัสดุและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ออกบริการ
3. งานบริการ หมายถึง งานที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในด้านการอ่าน และส่งเสริมการอ่าน ได้แก่

3.1 งาน ยืม – คืน คือบริการให้ยืม – คืน ทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่างๆ ตามระเบียบการยืมของห้องสมุดแต่ละแห่ง เพื่อให้ความสะดวกในการใช้ ในกรณีที่ยืมเกินกำหนด ผู้ยืมจะต้องเสียค่าปรับตามอัตราที่ห้องสมุดกำหนด

3.2 งานบริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าเป็นบริการที่ครูบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด จะช่วยให้คำแนะนำและบริการตอบคำถามแก่นักเรียนและผู้ใช้ ทั้งคำถามทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด และคำถามที่ต้องค้นหาคำตอบจากทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ในห้องสมุด

3.3 แนะนำการใช้ห้องสมุด เป็นบริการเพื่อแนะนำผู้ใช้ให้ทราบว่า ห้องสมุดจัดบริการอะไรบ้างให้กับผู้ใช้ เช่น การปฐมนิเทศแนะนำแก่นักเรียนที่เข้าเรียนในชั้นปีแรก ห้องสมุดส่วนใหญ่จะจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุด เช่น ประวัติของห้องสมุด ระเบียบการ ยืม-คืน ทรัพยากรสารสนเทศ มารยาทในการใช้ห้องสมุด บริการและกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุด

3.4 บริการให้อ่านอย่างเสรี เป็นบริการหลักของห้องสมุดที่จัดหาและคัดเลือกหนังสือสิ่งพิมพ์ต่างๆ มาไว้เพื่อให้บริการ อ่านความสะดวกต่อการอ่าน เพื่อตอบสนองความต้องการ และความสนใจของผู้ใช้มากที่สุด

3.5 บริการหนังสือจอง เป็นบริการที่ห้องสมุดจัดแยกหนังสือรายวิชาต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนกำหนดให้นักเรียนอ่านประกอบ รวมทั้งเป็นบริการพิเศษที่จัดขึ้นในกรณีที่หนังสือนั้นมีจำนวนน้อยแต่มีผู้ต้องการจำนวนมาก โดยแยกไว้ต่างหาก และมีกำหนดระยะเวลาให้ยืมสั้นกว่าหนังสือทั่วไป

3.6 บริการอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตที่สนใจได้ทั่วโลก ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ทันสมัยได้มากขึ้น ตรงตามความต้องการและสะดวกรวดเร็ว

จะเห็นได้ว่า งานห้องสมุดทั้ง 3 ด้านนั้น ถือว่ามีความสำคัญในการดำเนินงานห้องสมุด โดยเฉพาะงานบริการห้องสมุด ถือได้ว่า เป็นหัวใจสำคัญของงานห้องสมุด โรงเรียนต้องจัดงานแต่ละด้านให้สนองต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมในห้องสมุดต้องมีความหลากหลาย ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวก และเพียงพอสำหรับศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้ห้องสมุดควรจัดอย่างมีระบบ จึงจะทำให้การจัดห้องสมุดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. องค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน

สมาน ลอยฟ้า (2524 : 44) สรุปองค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุด ดังนี้

1. บุคคล หมายถึง ผู้ปฏิบัติการในห้องสมุด ได้แก่ บรรณารักษ์ พนักงานพิมพ์ดีด เจ้าหน้าที่ นักการภารโรง

2. อาคารสถานที่ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของห้องสมุด เพราะเป็นที่รวบรวมสิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ เพื่อให้ผู้ใช้ได้เข้ามาอ่านหนังสือศึกษาค้นคว้า และทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. วัสดุห้องสมุด หมายถึง สารสนเทศที่ห้องสมุดจัดหามาไว้เพื่อบริการผู้ใช้ ห้องสมุดแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

3.1 วัสดุตีพิมพ์ (Printed Materials) ได้แก่

3.1.1 หนังสือ (Book)

3.1.2 วารสารและนิตยสาร (Periodical and Magazine)

3.1.3 หนังสือพิมพ์ (Newspaper)

3.1.4 จุลสาร (Pamphlet)

3.1.5 กฤตภาค (Clipping)

3.1.6 วัสดุไม่ตีพิมพ์ (Non Printed Materials)

3.2 ทัศนวัสดุ (Visual Materials) ได้แก่ รูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ สไลด์ แผ่นโปสเตอร์ ภาพยนตร์ วัสดุส่วน หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง และของจริง

3.3 โสตวัสดุ (Audio Materials) ได้แก่ จานเสียง แถบบันทึกเสียง รายการวิทยุ

3.4 โสต - ทัศนวัสดุ (Audio Visual Materials) ได้แก่ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ รายการโทรทัศน์

3.5 วัสดุคอมพิวเตอร์ (Computer Materials) ได้แก่ สื่อคอมพิวเตอร์ทั่วไป ซีดีรอม สื่อประสม ฐานข้อมูลออนไลน์

4. ครุภัณฑ์ หมายถึง อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ของห้องสมุดที่อำนวยความสะดวก ในการเก็บหนังสือ และให้บริการแก่ผู้ใช้ เช่น ชั้นวางหนังสือและวารสาร โต๊ะเก้าอี้ ตู้เก็บของ

5. งบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดหาวัสดุและครุภัณฑ์ เพื่อดำเนินงาน ห้องสมุดให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

6. การบริการ หมายถึง สิ่งที่ห้องสมุดจัดให้เพื่ออำนวยความสะดวกและสนอง ความต้องการแก่ผู้ใช้ องค์ประกอบของการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประกอบไปด้วย บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เงินอุดหนุน และสถานที่ให้บริการ จึงทำให้การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองความต้องการแก่ผู้ใช้

กุหลาบ ปันยานาค (2538 : 5 - 7) ได้สรุปถึงองค์ประกอบของห้องสมุด ดังนี้

1. อาคารสถานที่ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของห้องสมุด เพราะเป็นที่รวบรวมสิ่งพิมพ์ และโสตวัสดุ เป็นสิ่งที่ผู้ใช้ห้องสมุดได้เข้ามาอ่านหนังสือและศึกษาค้นคว้า ทำกิจกรรมต่างๆโดยสถานที่ตั้ง ควรอยู่ในศูนย์กลาง ซึ่งผู้ใช้จะไปได้สะดวก ปราศจากเสียงรบกวน และมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก และควรเป็นที่ซึ่งสามารถขยายออกไปได้ในภายหน้า ลักษณะของอาคาร อาจเป็นอาคารเอกเทศหรือเป็นส่วนหนึ่งของอาคารก็ได้ แต่ควรออกแบบให้ได้ประโยชน์ทั้งในการใช้สอย และความสวยงาม มีความทนทานแข็งแรง สามารถรับน้ำหนักทั้งหนังสือ วัสดุและครุภัณฑ์ได้ ขนาดและเนื้อที่ของห้องสมุด ต้องเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครู และผู้ใช้บริการ

2. วัสดุของห้องสมุด คือ สิ่งที่ห้องสมุดจัดหาไว้เพื่อบริการผู้ใช้ห้องสมุด แยกเป็นสองประเภท คือ วัสดุตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร กฤตภาคและวัสดุไม่ตีพิมพ์ ได้แก่ โสตทัศนวัสดุ เช่น แผนภูมิ แผนที่ ลูกโลก หุ่นจำลอง

3. ครุภัณฑ์ คือ วัสดุทนทานต่างๆ ของห้องสมุด ที่จะอำนวยความสะดวกในการ จัดเก็บหนังสือ และบริการแก่ผู้ใช้ ได้แก่ ชั้นวางหนังสือ ชั้นวางนิตยสารและหนังสือพิมพ์ ตู้จุลสาร ตู้บัตรรายการ

4. บุคลากร หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด ได้แก่ บรรณารักษ์ พนักงานพิมพ์ดีด เจ้าหน้าที่ช่วยงานห้องสมุด คนดูแลทำความสะอาด

5. งบประมาณ เงินงบประมาณที่ได้รับจากเงินบำรุงการศึกษา

6. การบริการ หมายถึง สิ่งที่ห้องสมุดจัดให้เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ได้แก่ บริการให้ยืมหนังสือ บริการหนังสือจอง บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้า บริการ แนะนำ การอ่าน เป็นต้น

สมจิต พรหมเทพ (2542 : 4) ได้สรุปไว้ว่า เพื่อให้ห้องสมุดโรงเรียนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่ให้บริการแก่นักเรียน และชุมชนอย่างแท้จริง ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. สถานที่ห้องสมุดโรงเรียนควรมีสถานที่ที่เป็นห้องสมุดโดยเฉพาะ กว้างขวางและสมบูรณ์แบบ ครูและนักเรียนสามารถเข้าใช้ได้สะดวกห่างจากแหล่งรบกวนอื่น ๆ
2. สิ่งพิมพ์ เอกสาร หนังสือ และวัสดุความรู้ควรมีการจัดหาอย่างเพียงพอกับความต้องการ เป็นหนังสือที่ทันสมัยเหมาะสมกับผู้ใช้
3. คณะกรรมการห้องสมุดเพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดมีประสิทธิภาพ และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย
4. บรรณารักษ์ คือ บุคคลที่ดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ
5. งบประมาณนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมาสนับสนุนให้การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 7 - 8) ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

1. วัสดุสารนิเทศ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของห้องสมุด วัสดุสารนิเทศ มี 2 ประเภท คือ
 - 1.1 วัสดุตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือประเภทต่างๆ วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสารและกฤตภาค สำหรับจำนวนหนังสือ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ กำหนดมาตรฐานไว้ว่า ควรมีอย่างน้อย 7 เล่ม ต่อนักเรียน 1 คน วารสารวิชาการและวารสารทั่วไป อย่างน้อย 5 ชื่อเรื่อง ต่อนักเรียน 400 คน หนังสือพิมพ์ อย่างน้อย 3 ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องละ 1 ฉบับ ต่อนักเรียน 400 คน หากมีนักเรียนมากกว่า 400 คน ให้เพิ่มได้ตามความเหมาะสม
 - 1.2 สื่อทัศนวัสดุ เช่น แถบเสียง ภาพฉาย फिल्मภาพยนตร์ ฯลฯ ควรมีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้
2. บุคลากร เป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นเดียวกัน เพราะเป็นผู้ที่จะดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ บุคลากร ของห้องสมุด ประกอบด้วย บรรณารักษ์หรือครูบรรณารักษ์ หรือครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด นักเรียนช่วยงานห้องสมุด และนักการภารโรง นอกจากนี้ยังมีผู้เกี่ยวข้องกับการงานห้องสมุด ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา และผู้ที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบและดูแลงานห้องสมุด
3. อาคารสถานที่ เป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียน จำเป็นต้องจัดให้มีห้องสมุดขึ้นภายในโรงเรียน ห้องสมุดควรอยู่ในที่สะดวกแก่ผู้ใช้ และมีเนื้อที่เพียงพอสำหรับจัดเก็บวัสดุสารนิเทศการอ่าน หนังสือ การทำงานของบุคลากร และการจัดบริการกิจกรรมห้องสมุด ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา อาจจัดในลักษณะเป็นมุมหนังสือในห้องเรียน หรือเป็นห้องในอาคารเรียน หรือเป็นอาคารเอกเทศ แล้วแต่ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโรงเรียน
4. ครุภัณฑ์ ใช้เป็นที่เก็บวัสดุสารนิเทศและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ครุภัณฑ์ที่จำเป็น ได้แก่ ชั้นหนังสือ ชั้นวารสาร โต๊ะ เก้าอี้ ตู้บัตรรายการ สำหรับประเภทและปริมาณของครุภัณฑ์นั้น ให้มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นก่อน และหากเป็นไปได้ ควรจัดให้มีครุภัณฑ์ตามเกณฑ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

5. การเงิน หมายถึง แหล่งที่มาของเงิน และวิธีการใช้จ่ายเงินตามระเบียบของราชการ โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล มีแหล่งของเงินที่สำคัญคือ เงินงบประมาณซึ่งทางราชการจัดสรรแต่ละปีงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ ที่ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดหาเอง ส่วนใหญ่ได้จากการบริจาค ผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด จำเป็นต้องศึกษาระเบียบเกี่ยวกับการใช้เงินของทางราชการและการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณ เพื่อให้สามารถดำเนินงานการใช้เงินให้เป็นไปอย่างถูกต้อง

6. การประชาสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์ คือ จูงใจให้ครู นักเรียนและผู้สนใจเข้ารับบริการของห้องสมุดมากขึ้น เผยแพร่ข่าวสารต่างๆ และความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ของห้องสมุดให้ทราบทั่วกัน การประชาสัมพันธ์ มีหลายวิธี และใช้สื่อหลายประเภท บรรณารักษ์ หรือผู้รับผิดชอบ ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ

7. ผู้ใช้ หมายถึง ผู้มารับบริการของห้องสมุด ได้แก่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน และชุมชน ผู้ใช้เหล่านี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของห้องสมุดเพราะเมื่อตั้งห้องสมุดขึ้นแล้วหากมีผู้มาใช้น้อย ย่อมไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ดังนั้น ควรให้ผู้มาใช้เป็นจำนวนมากอยู่เสมอ

จากการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงานห้องสมุด ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารทุกระดับ
2. ครูวิชาการโรงเรียน
3. บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ครูช่วยงานห้องสมุด
4. อาคารสถานที่อันเหมาะสมเป็นเอกเทศ
5. วัสดุสารนิเทศที่มีความทันสมัยเหมาะสมกับผู้ใ้
6. การจัดบริการและการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย
7. การจัดระบบตามแบบสากล
8. มีการให้บริการห้องสมุดแก่ชุมชน
9. จัดห้องสมุดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดแต่ละประเภท
10. งบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา

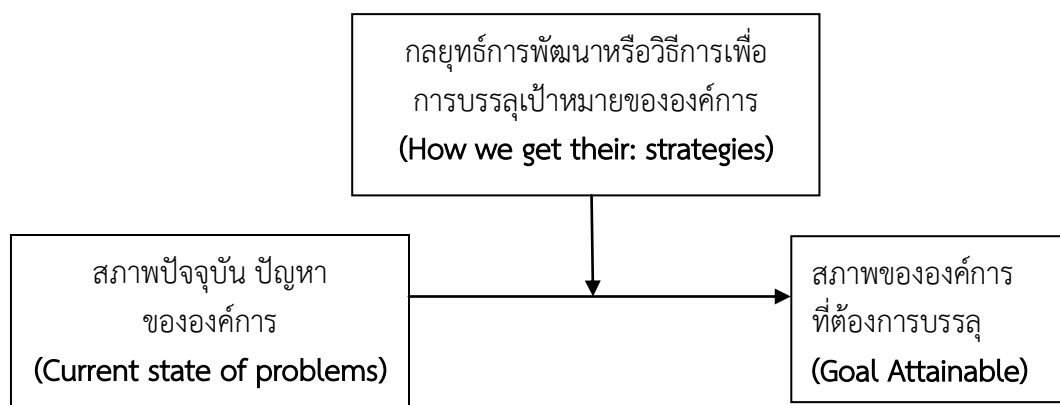
กลยุทธ์การพัฒนา (Strategies for Development) กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินทร์ นามวรรณ (2551 : 94 - 100) สรุปการพัฒนาองค์การ (Organization Development : OD) เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การ (Managing Change in Organization) ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการบรรลุ องค์การที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ (Governance) อย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ทุกองค์การจำเป็นต้องอาศัยวิธีดำเนินการอันมีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับสถานะปัจจุบัน ปัญหาขององค์การ (Current state of problems) ซึ่งเป็นปัจจัยภายใน (Internal Factors or Internal change agent) และสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์การซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก (External Factors or Internal Change Agent) เรียกว่า กลยุทธ์ (Strategy) แต่มีชื่อเรียกอันเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปคือ ยุทธศาสตร์ ซึ่งมาจากรากคำศัพท์ภาษากรีกว่า Strategos ตามความหมายดั้งเดิมนั้นเป็นภาษาทางทหารที่ใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับยุทธวิธีของ

แม้ทัพในการจัดกองทัพ กลยุทธ์ที่ดีที่มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเชี่ยวชาญได้นั้น จะต้องมีการกำหนด เป้าหมายและทิศทาง ซึ่งผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรทุกระดับสามารถรับรู้ เข้าใจ เต็มใจ ตั้งใจ ร่วมใจ นำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุผลสำเร็จ นำมาซึ่งความภูมิใจของบุคลากรทุกคนและนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

นิยามของกลยุทธ์

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน ได้มีการนำเอาคำว่า กลยุทธ์ (Strategy) มาใช้กันอย่างกว้างขวางในภาคธุรกิจและภาครัฐ โดยนำมาใช้ประกอบการวางแผน การบริหารจัดการ ดังที่เราทราบกันมาแล้ว เช่น การวางแผนยุทธศาสตร์ แผนยุทธศาสตร์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นต้น นักวิชาการได้ให้คำนิยามของ กลยุทธ์ ในหลายทัศนะซึ่ง จะเห็นว่า กลยุทธ์ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องสร้างขึ้นมา ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ การกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในกรอบของแผนปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาชนะคู่แข่งและเพื่อการบรรลุเป้าหมายของ องค์กรที่วางไว้ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ได้ว่า กลยุทธ์ หมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารได้กำหนดขึ้นมาให้องค์กร ดำเนินการ จะด้วยวิธีการใดๆ ก็แล้วแต่ ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้เป้าหมายขององค์กรบรรลุ

ดังนั้น กลยุทธ์การพัฒนาจึงหมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารได้กำหนดขึ้นมาให้องค์กร ดำเนินการ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงาน อย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์การพัฒนาอาจประกอบไปด้วยกิจกรรมการพัฒนาหรือวิธีการพัฒนาหลายๆ ประการด้วยกัน ดังภาพประกอบ 3 ซึ่งให้เห็นว่าองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสถานะหนึ่ง ไปสู่อีก สถานะหนึ่ง โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนาหรือวิธีการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กรโดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา

มิติของการพัฒนาองค์กร

องค์กรทุกประเภทจะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการกำหนด โครงสร้าง ระบบการบริหารหน่วยงานย่อยๆ ภายใน และบุคลากรหรือพนักงานซึ่งต้องทำหน้าที่ ขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรที่ได้วางระบบงานตามโครงสร้างขององค์กร ผลของการดำเนินงานย่อมมี ทั้งที่บรรลุเป้าหมายและมีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานเกิดขึ้น จึงต้องมีการประเมินผลเพื่อ ทบทวนสิ่งที่ปฏิบัติแล้วเกิดปัญหาแล้ววิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาว่าเกิดจาก ระบบ หรือจากการ

ดำเนินงาน หรือเกิดจากบุคลากร ทั้งนี้เพื่อหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาดังนั้น การพัฒนาองค์การ จึงสามารถแบ่งออกได้ 3 มิติ ดังนี้

1. การพัฒนาในมิติของระบบ (System Development) ได้แก่ ระบบบริหารวิชาการ ระบบบริหารงานบุคคล ระบบบริหารงบประมาณการเงิน และระบบสารสนเทศของหน่วยงาน
2. การพัฒนาในมิติของการดำเนินงาน (Procedure Development) ได้แก่ การดำเนินงานวิชาการ งานทะเบียน งานพัสดุ งานสารสนเทศ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานประชาสัมพันธ์ งานเสริมสร้างวินัยนักเรียน
3. การพัฒนาในมิติของบุคลากร (Personnel or Staff Development) ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ในการพิจารณาการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนานั้น จะต้องยึดหลักของการพัฒนา หากองค์การมีปัญหาในมิติใด ผู้บริหารจะต้องแก้ไขในมิตินั้นๆ ดังนั้น หากพัฒนาที่ตัวบุคลากร จะส่งผลทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของตนที่มีเพื่อนร่วมงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานในหน้าที่ร่วมกัน จึงเป็นการพัฒนาการดำเนินงาน หรือพัฒนางานที่ปฏิบัติเช่นกัน แต่ถ้าหากว่าจะพัฒนาที่ระบบ เมื่อระบบงานบางประการเกิดปัญหาการดำเนินงานไม่บรรลุผล ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาทั้งบุคลากรและการดำเนินงาน จึงจะนำไปสู่การพัฒนา ระบบ เรียกว่าการพัฒนากระบวนวิธีขององค์การนั้น จะต้องเริ่มต้นพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามระบบนั้นเสียก่อนเป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นจึงค่อยทำการพัฒนาที่ตัวงานย่อยที่อยู่ในระบบงานนั้นซึ่งผลการพัฒนาย่อยๆ ทั้งหลายจะรวมเป็นการพัฒนาทั้งระบบในที่สุด

วิธีกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา

การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์การอาจจะเป็นกลยุทธ์เดียวหรือหลายกลยุทธ์ผสมกัน ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากปัญหาหรือเป้าหมายที่ต้องการบรรลุขององค์การเป็นสำคัญ กอปรกับข้อมูลที่รวบรวมได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ปัญหาจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตเป็นกรอบสำหรับการค้นหากลยุทธ์ใหม่ เป้าหมายเป็นเส้นชัยที่ต้องผลักดันให้บรรลุ ต้องใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อค้นหาภาวะคุกคามหรือโอกาสไปพร้อมๆ กับการค้นหาสมรรถนะขององค์การในปัจจุบัน ปัจจัยทั้ง 3 ประการ ร่วมกับการปรึกษาหารือกับผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ จะช่วยนำพาองค์การไปสู่กลยุทธ์ทางเลือกที่เหมาะสมได้ สิ่งที่ผู้บริหารพึงตระหนักในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา มีปัจจัย 2 ประการ ดังนี้ (Hersey & Blanchard)

1. ระดับความยากง่ายของการพัฒนา (Difficulty)
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา (Time)

ผู้บริหารมีหลักการที่ต้องพิจารณาว่า หากองค์การมีปัญหาอยู่ที่บุคลากรขาดประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานอันมีสาเหตุมาจากมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งหรืองานใหม่ ไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงต้องกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรขึ้นมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. กลยุทธ์การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากร อาจประกอบไปด้วยกิจกรรมการให้ความรู้ ด้วยวิธีการอบรม สัมมนา ศึกษาเอกสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถทำได้โดยง่ายและใช้ระยะเวลาไม่มากนักก็สามารถบรรลุผล
2. กลยุทธ์การปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude) ในการปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วยการกิจกรรมการสร้างทัศนคติด้วยวิธีการพาไปศึกษาดูงานที่ประสบความสำเร็จ การระดมความคิด

การปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลนั้นสามารถทำได้แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร เช่น การทำให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียน

3. กลยุทธ์การเพิ่มสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจประกอบด้วย กิจกรรมการมอบหมายงานให้ทำ การนิเทศติดตามเพื่อให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Individual Behavior) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเรื่องที่พัฒนายากและใช้เวลานานกว่าที่ครูจะมีทักษะ

4. กลยุทธ์การสร้างระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ต้องพัฒนาที่ตัวบุคลากร ที่รับผิดชอบหรือทีมงานให้เข้าใจถึงระบบสารสนเทศ แล้วให้บุคลากรไปดำเนินการสร้างระบบสารสนเทศขึ้นมาให้เหมาะสม สอดรับกับข้อมูลดิบ (Raw Data) ที่มีอยู่ ระบบสารสนเทศที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาพฤติกรรมกลุ่ม (Group Behavior)

การกำหนดกลยุทธ์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ การทำในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหาร ส่วนการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ การทำในสิ่งที่กำหนดไว้ให้ถูกต้อง

การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเป็นมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารทุกฝ่าย กลยุทธ์ที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีความสอดคล้องกับโครงสร้างและกิจกรรมสนับสนุน ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเสริมแรงซึ่งกันและกัน การปรับความสอดคล้องและความเหมาะสมเป็นสภาวะที่โครงสร้างองค์การ ระบบสนับสนุนต่างๆ กระบวนการภายในทักษะของบุคลากร ทรัพยากรและสิ่งเสริมแรงต่างๆ จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์การบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ได้ ในขณะเดียวกันองค์การจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีทักษะ เจตคติ และทรัพยากรต่างๆ ที่ตอบสนองต่อการดำเนินกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องและเหมาะสม (Alignment) ต่อกลยุทธ์ รวมถึงวัฒนธรรมองค์การเช่นเดียวกัน จะต้องสอดคล้องกับกลยุทธ์ และเป็นไปในลักษณะที่เสริมแรงซึ่งกันและกัน ไม่ว่าผู้บริหารจะตัดสินใจใช้กลยุทธ์ใดๆ ก็ตาม จำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การด้วย และจงอย่าลืมว่า แม้กลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด ก็ไม่สามารถที่จะยืนยงคงกระพันอยู่ได้จึงตื่นตัวต่อสัญญาณเตือนให้ทบทวนและเพิ่มเขียวเล็บให้แก่กลยุทธ์เพื่อเอาชนะปัญหาและคู่แข่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์แม้จะวิเศษยอดเยี่ยมเลิศเลอเพียงใด ก็จะใช้ซึ่งคุณค่าทันที หากบุคลากรไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม กลยุทธ์ที่ดีหากนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมย่อมเป็นหลัก ประกันความสำเร็จขององค์การได้อย่างดีที่สุดและ เป็นสัญลักษณ์ของการบริหารจัดการที่ดี

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ระดมความคิดในการวิเคราะห์ปัญหาที่พบโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา 3 กลยุทธ์ คือ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงาน 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

นนทวัฒน์ สุขผล (2543 : 30 - 31) สรุปความหมายการประชุมเชิงปฏิบัติการว่า หมายถึง การฝึก อบนรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ผู้รับการอบรมเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ เพราะการฝึกอบรมวิธีนี้เน้นทั้งด้าน ทฤษฎี และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักแก้ปัญหา การหาชุดิให้ได้รับประสบการณ์ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สมคิด บางโม (2545 : 92) สรุปไว้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการฝึกอบรมที่ให้ผู้รับการอบรมได้ปฏิบัติจริง โดยทั่วไปจะมีการบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อน แล้วจึงให้ลงมือปฏิบัติ อาจเป็นการฝึกการใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ประชุมเพื่อช่วยกันสร้างคู่มือหรือประชุมเพื่อสร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น การปฏิบัตินิยมให้รวมกันเป็นกลุ่มย่อย มากกว่าปฏิบัติเป็นกลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

บรรหาร เหลาทอง (2547 : 26) ได้สรุปไว้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การจัดประชุมขึ้นเพื่อเพิ่ม หรือเสริมทักษะบางเรื่องให้แก่ผู้เข้าประชุมโดยเฉพาะ วิธีการอาจประกอบ ด้วยการบรรยาย หรืออภิปรายเนื้อหาต่าง ๆ ติดตามด้วยการลงมือปฏิบัติ ภายใต้การดูแล และให้คำปรึกษา องค์ประกอบของการประชุมเชิงปฏิบัติการที่สำคัญ คือ

1. การเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการ
2. การเตรียมสถานที่จัดประชุม
3. การเชิญวิทยากรที่จะมาดำเนินการ
4. การจัดบริการต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การประชุมเชิงปฏิบัติการ

1. เพื่อฝึกฝนให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดทักษะ หรือความชำนาญในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น
4. เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและถูกต้อง บุคคลที่

เกี่ยวข้องได้แก่

1) วิทยากร เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา หรือเรื่องที่จะต้องประชุมทางวิชาการ และให้ความรู้ ขอบแนะนำในการทำงานแก่ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีประสบการณ์ในการทำงานนั้น ๆ สามารถถ่ายทอดความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติได้ดี

2) ผู้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ต้องพิจารณาว่าจะจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านใด สาขาใด เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนั้นเป็นผู้กำหนดตัวผู้เข้า รับการอบรม กำหนดระยะเวลา และหลักสูตรการประชุม

3) ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ควรเป็นผู้ทำงานในสาขา หรือด้านเดียวกันมีปัญหาในการทำงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายกัน เป็นผู้มีความรู้ที่รับผิดชอบในระดับเดียวกัน

ชาลี มณีศรี (2539 : 102) สรุปเกี่ยวกับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการว่าเป็นวิธีการฝึก อบรมระหว่างทำงานที่ดีที่สุดแบบหนึ่ง เป็นวิธีการที่ผู้เข้าประชุมได้ลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหาด้วยกันเป็นกลุ่มจริงแทนการนั่งฟัง หรือการประชุมแบบอื่น ๆ ซึ่งผู้ประชุมฟังหรืออภิปรายปัญหาแต่ฝ่ายเดียว ผลของการประชุมเชิงปฏิบัติการจะได้ผลงานหรือคำตอบต่อปัญหาและสมาชิกได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาาร่วมกัน รูปแบบของการจัดประชุมปฏิบัติการมีหลายชนิดและใช้เวลาต่างกันอาจจะเป็นช่วงเวลาระยะหนึ่ง หรือจัดระยะยาวทั้งภาคเรียนหรือทั้งปีแล้วแต่ประเภทของปัญหาการจัดประชุม เชิงปฏิบัติการที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมปฏิบัติการอย่างชัดเจน
2. เวลาที่ใช้ควรเพียงพอ
3. มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพียงพอ

4. มีวิทยากรหลายประเภทที่จะเป็นวิทยากรและเป็นผู้มีความสามารถ
5. มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ
6. มีสถานที่พอที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้
7. นำปัญหาเฉพาะอย่างของผู้เข้าประชุมเข้าร่วมกันอยู่ด้วย
8. จัดกลุ่มที่คล่องตัวตามปัญหา
9. ผู้เข้าประชุมให้ความร่วมมืออย่างดีตลอดเวลา
10. มีวัสดุอุปกรณ์หลายชนิดที่ทำให้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 29) สรุปข้อดีของการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) คือ เปิดโอกาสให้แต่ละคนมีส่วนร่วมได้มาก ให้กลุ่มได้มีโอกาสกำหนด เป้าหมาย และวิธีการได้เอง ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้รับความรู้ และได้ฝึกทักษะตามขั้นตอน กระบวนการทำงาน ที่ต้องกลับไปปฏิบัติจริง
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน และจากวิทยากรทำให้สามารถปรับปรุงการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความมั่นใจที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติจริง
4. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกันและวิทยากร
5. สร้างบรรยากาศในความร่วมมือการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรม ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ได้ฝึกทักษะตามขั้นตอนและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บุคลากรได้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบของการจัดประชุมปฏิบัติการมีหลายชนิด และใช้เวลาต่างกันอาจจะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ หรือจัดระยะยาวทั้งภาคเรียนหรือทั้งปีแล้วแต่ประเภทของปัญหาโดยวิทยากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ

2. การศึกษาดูงาน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2538 : 268) สรุปถึงขั้นตอนของการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ว่ามีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ได้แก่ เตรียมสถานที่ที่จะไปดูงาน เตรียมการเดินทางค่าใช้จ่าย อาหาร ที่พัก และระเบียบที่เกี่ยวข้อง
2. ขั้นดำเนินการ ได้แก่ การเดินทางไปดูงาน ซึ่งควรจะได้พบทวนหรือซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการไปดูงาน มารยาท และควมมีวินัยในการเดินทาง การแบ่งกลุ่ม รับผิดชอบ สถานที่พัก ตลอดทั้งกำหนดการในการปฏิบัติระหว่างศึกษาดูงานนอกสถานที่
3. ขั้นรายงานผลและการประเมิน ได้แก่ การให้ผู้ไปศึกษาดูงานทุกคนได้รายงานผลการไปดูงานนอกสถานที่ ว่าได้ผลตามจุดประสงค์ มีปัญหาอุปสรรคอะไร และมีข้อคิดเห็นหรือเสนอแนะอะไรบ้าง

สมเดช ศรีแสง (2539 : 50) สรุปการศึกษาดูงานไว้ดังนี้ การศึกษาดูงาน ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Field Trip เป็นวิธีการนำครูไปยังสถานที่อื่น เพื่อศึกษาจากสภาพจริงด้วยตนเอง

การไปศึกษาดูงาน ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการไปดูการสอน แต่หมายความรวมถึง กิจกรรมอื่นใดที่เอื้อต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูด้วย ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. หาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่จะไปศึกษาให้ชัดเจน
2. วางแผนการศึกษาดูงานอย่างรัดกุม
3. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน แจ้งผู้ที่จะไปศึกษาดูงานทราบล่วงหน้าโดยทั่วกันมอบหมายหน้าที่และแบ่งงานกันทำในการเดินทางทุกขั้นตอน
4. อย่าให้มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน
5. ไม่ควรนำคณะไปศึกษาดูงานเป็นจำนวนมากๆ
6. ควรพิจารณาดูงานในท้องถิ่นใกล้เคียงกัน
7. การดูงานให้เป็นไปด้วยความสมัครใจของครู หรือจูงใจให้ครูเกิดความ ต้องการที่จะไปศึกษาดูงานจริงๆ จึงจะเกิดผลดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 28) ได้ให้ความหมายของการดูงานนอกสถานที่ว่า หมายถึง การนำคณะครูไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ นอกชุมชน หรืออาจจะเป็นสถานศึกษาหรือแหล่งวิทยาการ ตลอดจนสถานประกอบการต่าง ๆ การไปดูงาน นอกสถานที่ อาจจะเป็นเพิ่มประสบการณ์ตรงกับครูมากที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้จากสภาพจริงจากการดูงานนอกสถานที่ การดำเนินงานระหว่างผู้นิเทศกับครู ควรมีการวางแผนการดูงานนอกสถานที่ร่วมกัน และจะต้องมีการประเมินผลการดูงานนอกสถานที่แต่ละครั้งด้วย

วิจิตร อวทะกุล (2540 : 99) สรุปว่า การทัศนศึกษา หมายถึง การนำผู้เข้ารับการอบรมไปศึกษายังสถานที่อื่นนอกเหนือจากการสอนในสถานอบรมตามปกติเพื่อให้เห็นของจริง สถานการณ์การปฏิบัติในเรื่องที่อบรม ควรบอกหรือตั้งข้อสังเกตในสิ่งที่ไปดู เมื่อไปดูมาแล้วอาจให้เขียนรายงาน หรือจัดให้มีการอภิปรายสรุปผล เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มอีกด้วย

อรพินท์ กุลประภา (2542 : 17) สรุปว่า การศึกษาดูงานและสังเกตวิธีทำงาน โดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การไปศึกษาและดูงานในต่างประเทศ ปัจจุบันนี้ พัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีการฟื้นฟูและช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น ประเทศที่เจริญและพัฒนา กว่าได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งในด้านให้กู้ยืมเงิน ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือให้วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญทัดเทียมนานาอารยประเทศ
2. การไปศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงานภายในประเทศ การส่งข้าราชการไปศึกษาดูงานและสังเกตวิธีการทำงานภายในประเทศ โดยปกติแล้วมักจะใช้เวลาระยะสั้นและการปฏิบัติ ที่ได้ผลได้แก่

2.1 การให้ไปฝึกฝน เป็นการส่งบุคลากรในหน่วยงานไปฝึกงานในสถานที่ต่างๆ เพื่อฝึกความรู้ ความเชี่ยวชาญเพิ่มเติม สามารถกลับมาปฏิบัติงานในหน่วยงานต้นสังกัดให้ได้ผลดียิ่งขึ้น วิธีที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย มีวิธีฝึกหัดงาน (Apprenticeship) การฝึกงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างตอบแทน (Internship) การสับเปลี่ยนหน้าที่ (Rotation to Assignments) และการศึกษาภายใต้การแนะนำ (Supervised Reading)

2.2 การพาไปดูงาน โดยพาบุคลากรในหน่วยงานไปดูกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เห็นว่าเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของตนเอง การพาบุคลากรไปดูงานจะช่วยให้บุคลากรได้เกิดความรู้ ความคิด และเห็นแนวทางในการปฏิบัติในวงกว้าง และทำให้เกิดทัศนคติในการปฏิบัติงานมากกว่าการแนะนำโดยคนอื่นๆ เพราะได้เห็นด้วยตนเอง

สมิต สัจฉกร (2543 : 45) สรุปไว้ว่า การศึกษาดูงานหมายถึง การพาบุคลากรไปทัศนศึกษา ดูงานในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อให้บุคลากรเกิดวิสัยทัศน์ แนวคิดที่จะนำมาปรับปรุงและพัฒนางานของตน นอกจากนี้ การไปศึกษาดูงานยังช่วยให้บุคลากรเกิดความสัมพันธ์ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นการสร้างขวัญ กำลังใจและลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กรได้ด้วย

จากการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า การศึกษาดูงาน หมายถึง การนำบุคลากรไปดูการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เห็นว่ามีผลการปฏิบัติงานดีเด่น เพื่อให้บุคลากรได้รับประสบการณ์ตรง เกิดทัศนคติในการปฏิบัติงาน และนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานและพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรตลอดจนช่วยลดความขัดแย้งในหน่วยงานลงได้

การวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนางาน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นวิจัยประยุกต์ มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 11 - 15) สรุปว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและวิเคราะห์วิจารณ์ผลการปฏิบัติการร่วมกัน ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการสังเกต และขั้นตอนการสะท้อนผลการปฏิบัติ การดำเนินการ จะดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะได้ข้อสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ได้อย่างมีระบบ

พันธทิพย์ รามสูตร (2540 : 8) สรุปไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบ ของวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบสองสะท้อนตนเอง เป็นหมู่คณะของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อต้องการที่จะพัฒนาลักษณะที่ชอบธรรม และความชอบด้วยเหตุผลของวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้รูปแบบ หรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนา ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับภาวะของสังคม และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2545 : 20) สรุปว่า การวิจัยปฏิบัติการ เป็นการนำ เทคนิคของการศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ เพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานขององค์กร ผ่านการสำรวจ และวินิจฉัยปัญหาเบื้องต้น การเสนอแนะข้อมูล การแก้ไขปัญหาารวมกัน การลงมือแก้ไขปัญหา การประเมินผลการดำเนินงานว่าสามารถ แก้ไขหรือปรับปรุงให้ปัญหาลดลง หรือมีการพัฒนาขึ้นอย่างไร

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 12) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการว่า เป็นการวิจัยเพื่อ นำผลมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างรีบด่วนหรือเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน

โกวิทย์ เทศบุตร (2545 : 1) สรุปว่า การวิจัยปฏิบัติการ เป็นรูปแบบของวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบสะท้อนตนเอง เป็นหมู่คณะของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ทางสังคมเพื่อต้องการที่จะพัฒนาลักษณะที่ชอบธรรม และความชอบด้วยเหตุผลของวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การปฏิบัติงานนั้นๆ ให้สอดคล้องกับภาวะของสังคม และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ร่วมศึกษาอาจหมายถึง ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และสมาชิกในชุมชนอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มใดก็ได้ที่สนใจร่วมกัน ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะช่วยจัดหาแนวทางการทำงานที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎี และปฏิบัติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เรียกว่า เริ่มจากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ

ประวิต เอรารวรรณ (2545 : 5) สรุปความหมายไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าและกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของผู้กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือหาแนวทางในการพัฒนา โดยมีจุดหมายเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพในทางที่ดีขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ อย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหา หรือข้อสงสัยที่เผชิญอยู่ เพื่อให้ได้แนวทางในการปฏิบัติหรือวิธีแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น หรือพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถนำไปใช้ และเผยแพร่ได้

2. แนวคิดและความมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 11 - 15) สรุปแนวคิด และจุดมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ ไว้ดังนี้

1. มุ่งหวังในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานประจำให้ดีขึ้น โดยนางานที่ปฏิบัติมาวิเคราะห์หาสาระสำคัญ และสาเหตุที่เป็นปัญหานั้นเป็นเหตุให้การปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ

2. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียน หลักการสำคัญๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีดังต่อไปนี้

2.1 การวิจัยปฏิบัติการเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงการศึกษา โดยการเปลี่ยนแปลง (Changing) การศึกษานั้นจะเรียนรู้ลำดับของการเปลี่ยนแปลงนั้น

2.2 การวิจัยปฏิบัติการเป็นการทำงานของกลุ่ม (Participatory) และใช้การปรึกษาหรือร่วมมือทำงาน (Collaboration) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยปฏิบัติตามแนวทางที่กลุ่มกำหนด

2.3 การวิจัยปฏิบัติการใช้การสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยการตรวจสอบ ในทุกๆ ขั้นตอนเพื่อปรับปรุงการฝึก หรือการปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย การวิจัยปฏิบัติการ เป็น กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระเบียบ (Systematic Learning Process) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องนำ ความคิดเชิงนามธรรม มาทดลองปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการทดสอบ (Test) แนวคิดนั้นว่าถูกหรือผิด

2.4 การวิจัยปฏิบัติการที่เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Start Small) อาจเริ่มต้นจากบุคคล (ครู/นักวิจัย) คนเดียวพยายามดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงบางสิ่งบาง

อย่างทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยขณะที่ปฏิบัติการต้องปรึกษา/รับฟังความคิดเห็น และอาศัยการร่วมปฏิบัติจากผู้เกี่ยวข้อง

2.5 การวิจัยปฏิบัติการเป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่ให้แนวทางเชิงรูปธรรมจากการบันทึก (Records) พัฒนาการของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ขณะเดียวกันสามารถนำปรากฏการณ์ ที่ศึกษามาประมวลเป็นข้อมูลเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) ได้แนวทางการวิจัยปฏิบัติการนี้ เมื่อนำมาวิจัยแก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยครูเป็นผู้เรียนรู้ และวิเคราะห์วิจารณ์จากผลที่ได้จากการปฏิบัติการจะทำให้ได้รูปแบบ แก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของชั้นเรียน และระบบของตนเองได้ อย่างแท้จริง

สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 14 - 16) ได้สรุปหลักการสำคัญ และความจำเป็นของการวิจัยปฏิบัติการ ไว้ดังนี้

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการวิจัยการประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น
2. เป็นการสร้างชุมชนให้เป็นความรู้นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลง หรือสะท้อนผลการทำงาน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ
4. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติ และการแก้ปัญหา
5. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของการปฏิบัติในการวิจัย ทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ
6. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิภาพ
7. ทำให้ครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)

ประวิต เอรารวรรณ (2545 : 22) สรุปถึงเป้าหมายของการวิจัยปฏิบัติการว่า เพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุงการปฏิบัติงานแบบมืออาชีพ (To Improve Professional Practice) ในส่วนของการปรับปรุงการปฏิบัติงานนั้น มี 3 ประเด็นสำคัญคือ

1. ปรับปรุงการปฏิบัติงาน
 2. ปรับปรุงความเข้าใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติ
 3. ปรับปรุงสภาพการณ์แวดล้อมของการปฏิบัติงาน
- จากการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการมีแนวคิดและความมุ่งหมายดังนี้
1. ปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงานให้ดีขึ้น
 2. เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาตนเอง
 3. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการวิจัย
3. ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 11) สรุปหลักการสำคัญซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของการวิจัยปฏิบัติการ มีดังต่อไปนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงการศึกษา โดยการเปลี่ยนแปลงการศึกษานั้น และเรียนรู้ลำดับขั้นของการเปลี่ยนแปลง

2. การวิจัยปฏิบัติการ เป็นการทำงานเป็นกลุ่ม (Participatory) และใช้การปรึกษาหารือร่วมมือการทำงาน (Collaboration) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการปฏิบัติตามแนวทางที่กลุ่มกำหนด

3. การวิจัยปฏิบัติการ ใช้การสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยประเมินตรวจสอบในทุกๆ ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงการฝึกหรือการปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

4. การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic Learning Process) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความคิดเชิงนามธรรมมาทดลองฝึกปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการทดสอบ (Test) แนวนั้นถูกหรือผิด

5. การวิจัยปฏิบัติการเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ (Start Small) อาจจะเริ่มต้นจากบุคคลคนเดียวที่พยายามดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงบางสิ่งบางอย่างทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยขณะที่ปฏิบัติต้องปรึกษา รับฟังข้อคิดเห็น และอาศัยการปฏิบัติจากผู้อื่น

6. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการสร้างความรู้ใหม่ ที่ให้แนวทางปฏิบัติเชิงรูปธรรมจากการบันทึก (Record) พัฒนากิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เห็นกระบวนการเข้าสู่ปัญหา การแก้ปัญหา การปรับปรุง และได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล ในขณะเดียวกันสามารถนำปรากฏการณ์ที่ศึกษามาประมวลเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) ได้

Elliott (ประวัติ เอรารวรรณ์. 2545 : 8 - 9 ; อ้างอิงมาจาก Elliott. 1978 : unpagged) ได้ศึกษา วัฏลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการมีอยู่ 10 ประการ โดยอาศัยแนวคิดของ Elliott ดังนี้

1. ปัญหาที่นำมาวิจัย ต้องเป็นปัญหาของผู้ปฏิบัติการ
 2. ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้
 3. ปัญหานั้นเป็นปัญหาเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่ปัญหาเชิงทฤษฎีหรือหลักการ
 4. มีการเสนอทางออกของปัญหาและปรับเปลี่ยนไปจนกว่าการวิจัยจะเสร็จสิ้น
 5. เป้าหมาย คือ ต้องการให้ผู้ศึกษาคนควาเข้าใจปัญหา
 6. ใช้วิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ การดำเนินการวิจัย และสถานการณ์ปัญหาที่เกาะติดเพื่อการศึกษา
 7. กรณีศึกษาในที่นี้ เป็นการรายงานตามการรับรู้ และความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ของครูหรือผู้เรียน
 8. ใช้การบรรยายข้อมูลจากสัญลักษณ์ทางภาษาที่แสดงออกมาในชีวิตประจำวัน
 9. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลได้อย่างอิสระ
 10. เปิดรับหรือรวบรวมข้อมูลได้อย่างอิสระภายในกลุ่ม หรือในระหว่างการศึกษาปฏิบัติ
- จากการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของวิจัยปฏิบัติ คือ เป็นกระบวนการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ ของผู้ปฏิบัติงาน ที่พยายามดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุง บางสิ่งบางอย่างให้ดีขึ้น และขณะปฏิบัติต้องปรึกษา รับฟังข้อคิดเห็น และอาศัยการปฏิบัติจากผู้อื่น มีการเสนอทางออกของปัญหาและปรับเปลี่ยนไปจนกว่าการวิจัยจะเสร็จสิ้น

4. กระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการ

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 11 - 15) สรุปว่า การวิจัยปฏิบัติการเมื่อกล่าวในเชิงการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีวิธีการดำเนินการตามวงจรของการวิจัยปฏิบัติการ มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการกำหนดปัญหารวมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการแก้ไขตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหา และ นำปัญหานั้นมากำหนดแนวทางในการแก้ไขจะต้องแก้ไขอย่างไร และต้องปฏิบัติอย่างไร

2. ขั้นปฏิบัติการ (Action) เป็นขั้นนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นตอนการวางแผนมาดำเนินการ โดยการวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อทำการปรับปรุง แก้ไข และการกำหนดแผนควรจะมีการยืดหยุ่นปรับได้

3. ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นขั้นตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเขาช่วย

4. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) เป็นขั้นสุดท้ายของการวิจัยปฏิบัติการเป็นการประเมิน การทำงาน ตรวจสอบกระบวนการในการแก้ไขปัญหา หรือสิ่งที่เป็ข้อจำกัด Kemmis และ McTaggart (ประวิต เอราวรรณ. 2545 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and McTaggart. 1988 : 11 - 15) กระบวนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นแบบ การหมุนรอบตัวเป็นเกลียวสวนวน (Spiral) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) โดยกลุ่มหรือคณะผู้ดำเนินการ จะกำหนดขอบเขต ปัญหาของกลุ่มที่สำคัญ จากนั้นกลุ่มก็จะร่วมกันจัดแนวทางแก้ไขปัญหา การตัดสินใจจะเริ่มเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาในจุดใด ต้องทำการสำรวจสภาพการณ์ เบื้องต้น และร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการแก้ไขหรือปรับปรุงสภาพงานของตนเอง ในการวางแผนดำเนินการทั่วไปเป็นขั้นตอน ย่อยๆ ที่สามารถจะดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลลงได้นั้น แผนการดำเนินงานจะต้องปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการปฏิบัติอย่างเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

การดำเนินงานขั้นที่สอง จะต้องกำหนดขึ้นโดยอาศัยข้อมูลในขั้นแรก รวมกับแผนหลักใน การดำเนินงานที่เหมาะสม วงจรการดำเนินงานก็จะดำเนินไปเรื่อยๆ ในลักษณะของการหมุนเป็นเกลียวจะสลับกันไปทุกที คล้ายเกลียวสวนวน (Spiral) ซึ่งการดำเนินการต้องทำอย่างน้อย 2 วงรอบ ในการวิจัยปฏิบัติการ กลุ่มและสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning : P) คือ การวางโครงสร้างกิจกรรมหรือการปฏิบัติ และตามคำจำกัดความ แผน คือ แนวทางปฏิบัติซึ่งต้องมองไปในอนาคตข้างหน้า โดยต้องคำนึงอยู่เสมอว่าเหตุการณ์ทางสังคม ไม่สามารถกำหนดไว้ล่วงหน้าได้ ต้องมีความเสี่ยงเกี่ยวกับความไม่แน่นอน การกำหนดแผนทั่วไปจึงมีความยืดหยุ่นพอสมควร เพื่อให้สามารถปรับให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลง และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสภาพจริง กิจกรรมที่ถูกเลือกมากำหนดในแผน จะต้องเลือกเนื่องมาจากสามารถปฏิบัติได้ดีกว่ากิจกรรมอื่นๆ สามารถลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ ช่วยให้เกิดพลังในการปฏิบัติที่เหมาะสมกว่าและมีประสิทธิภาพสูงกว่า

2. การปฏิบัติการ (Action : A) เป็นการดำเนินการที่เกิดจากแผน เป็นการปฏิบัติงานจากแนวคิดให้เป็นการกระทำ และใช้การปฏิบัตินี้เป็นฐานของการพัฒนาการกระทำ ในขั้นต่อไปแผนที่วางไว้สำหรับการปฏิบัติจะต้องสามารถแก้ไข โดยการกำหนดใหม่มีความยืดหยุ่น และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง การให้ข้อมูลจากกิจกรรมก่อนหน้านี้จะต้องต่อเนื่อง และนำไปใช้ใน กิจกรรมต่อไป การนำแนวทางปฏิบัติไปใช้ตามแผนนั้น ต้องเน้นการปรับปรุง การตอรอง และการประนีประนอม เมื่อเกิดความเห็นของทุกฝ่ายไม่ตรงกัน การดำเนินการในทางสายกลาง จะช่วยได้มากในกรณีที่มีความขัดแย้งกัน

3. การสังเกต (Observation : O) เป็นการหาหาที่เก็บบันทึกข้อมูล (Collecting Data) เกี่ยวกับผลการปฏิบัติ การสังเกตขอยมองไปข้างหน้าโดยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสะท้อน เหตุการณ์ ปัจจุบัน ในลักษณะของเหตุการณ์ในอนาคตอันไกล ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องต่อกัน ข้อมูลการสังเกตจะต้องเปิดกว้าง มองหลายแง่มุมใน ทุก ๆ ด้านผู้สังเกตจะต้องมีความไวในการจัดภาพของเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น จะต้องมีความยืดหยุ่นที่จะจัดเก็บข้อมูลในลักษณะที่ ไม่คาดคิดมาก่อน และนักวิจัยจะต้องรายงานผลการสังเกตอย่างครบถ้วน

4. การสะท้อนผล (Reflection : R) คือการแสดงออกที่สังเกตได้ ซึ่งจะสะท้อนออกมาในรูปของกระบวนการ ปัญหาและแนวทางการกระทำ การสะท้อนจะเป็นลักษณะของ ความเป้นไปได้ของสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ปฏิบัติลงไป การสะท้อน ภาพจะพิจารณาโดยการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นวิธีที่จะให้ภาพสะท้อนของกลุ่มที่ จะนำไปสู่ การปรับสถานการณ์ทางสังคม และการปรับปรุงโครงการ การสะท้อนจะเป็นการประเมิน อย่างหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยจะต้องตัดสินใจจากประสบการณ์ของตนว่า ผลที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องประสงค์ หรือไม่และให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติในโอกาสต่อไป นอกจากนั้น การสะท้อนภาพยัง หมายถึง การสำรวจ ข้อมูลเบื้องต้น ก่อนที่จะดำเนินการจริง อีกด้วย การสะท้อนข้อมูลนี้จะช่วยใน การวางแผนการดำเนินการในขั้นต่อไป

ประวิต เอรารวรรณ์ (2545 : 26) สรุปว่ากระบวนการวิจัยปฏิบัติการ สามารถสรุปองค์ประกอบของขั้นตอนการวิจัย ได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานเพื่อกำหนดจุดพัฒนา ขั้นตอนนี้ นักวิจัยสามารถใช้วิธีการเครื่องมือต่างๆ มาทำการรวบรวมข้อมูลได้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การตรวจสอบ และการวิเคราะห์เอกสาร การทดสอบในขั้นตอนนี้ ถ้าเป็นการวิจัยปฏิบัติการที่มีบุคคลภายนอกมาร่วมเป็นนักวิจัย ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่ายในการกำหนดปัญหา หรือกำหนดจุดพัฒนา หรือหาจุดสนใจร่วมกันที่จะวิจัย ควรที่จะเป็นบทบาทของนักวิจัยภายนอกเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนา ขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหรือกลุ่มนักวิจัยร่วมกัน กำหนดแผนงานที่จะนำไปใช้ ซึ่งแผนควรประกอบไปด้วย จุดประสงค์ของแผน ขั้นตอนและวิธีการ เครื่องมือและวิธีการประเมินผลความสำเร็จ การรวบรวมข้อมูล เพื่อประกอบการวางแผน อาจได้มาจากการสัมภาษณ์ การตรวจสอบ และวิเคราะห์เอกสารกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผนงาน นักวิจัยนำแผนที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติในสถานการณ์ ที่กำลังประสบปัญหาอยู่ และมีการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติอย่างละเอียด รอบคอบ ซึ่งการ

รวบรวมข้อมูลนั้นอาจทำเป็นบันทึกประจำวันหรืออนุทิน การทำตารางการปฏิบัติงาน การทำตารางวิเคราะห์และเวลา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล เป็นการรวบรวมข้อมูลระหว่างและภายหลังการดำเนินงานตามแผน วิธีการใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจใช้วิธีการเชิงปริมาณ เช่น การใช้แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบวัด แบบบันทึกการสังเกต แบบทดสอบ หรือวิธีการเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ก็ได้

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล เมื่อได้ข้อมูลและผลการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว นักวิจัยรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมพิจารณาทั้งจุดเด่น จุดด้อย ที่ต้องพัฒนา หรือแก้ไข ต่อไปจากการศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน (Planning : P) คือ การวางแผนโครงสร้างกิจกรรมหรือการปฏิบัติ ที่มองไปในอนาคตข้างหน้า การกำหนดแผนที่ไปจึงมีความยืดหยุ่นพอสมควร เพื่อให้สามารถปรับให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลง และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสภาพจริง
2. การปฏิบัติการ (Action : A) เป็นการดำเนินการที่เกิดจากแผน เป็นการปฏิบัติงานจากแนวคิดให้เป็นการกระทำ และใช้การปฏิบัตินี้เป็นฐานของการพัฒนาการกระทำ ในขั้นต่อไป
3. การสังเกต (Observation : O) เป็นการทำหน้าที่เก็บบันทึกข้อมูล (Collecting Data) เกี่ยวกับผลการปฏิบัติ การสังเกตช่วยมองไปข้างหน้าโดยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสะท้อน เหตุการณ์ปัจจุบัน ผู้สังเกต จะต้องมีความไวในเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นจะต้องมีความยืดหยุ่น และต้องรายงานผลการสังเกตอย่างครบถ้วน
4. การสะท้อนผล (Reflection : R) คือการแสดงออกที่สังเกตได้ ซึ่งจะสะท้อน ออกมาในรูปของกระบวนการ ปัญหาและแนวทางการกระทำ นอกจากนั้น การสะท้อนภาพยังหมายถึง การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ก่อนที่จะดำเนินการจริงอีกด้วย การสะท้อนข้อมูลนี้จะช่วยในการวางแผนการ ดำเนินการในขั้นต่อไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา

สันติธร ยิ้มละมัย (2540 : 1 - 18) สรุปถึงความจำเป็นที่ท้องถิ่นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังนี้

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมือง พ.ศ. 2521 กำหนดภาระหน้าที่ให้เทศบาลและเมืองพัทยาเป็นผู้จัดให้ราษฎรในเขต ได้รับการศึกษาอบรม ทั้งให้เพราะการให้การศึกษาอบรมนั้นถือเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับ กิจการสาธารณูปโภคอื่นๆ เช่น งานโยธา งานสาธารณสุข ฯลฯ ที่เทศบาลและเมืองพัทยจะต้อง ให้บริการแก่ประชาชนในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตรัฐบาลมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจการ ปกครอง ไปสู่ท้องถิ่นทุกระดับเพิ่มบทบาทและอำนาจการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น ให้มากขึ้นเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นก็เป็นวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม โดยให้คนในชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นนั้นมีส่วนกำหนดรูปแบบและจัดการศึกษา เพื่อให้ตอบสนองของ ความต้องการของท้องถิ่น การที่ภาครัฐได้กระจายอำนาจทางการศึกษาลงสู่ท้องถิ่นนั้นเป็นการให้โอกาสและ ความสำคัญแก่สถาบันครอบครัว วัด เอกชน องค์กรอิสระและผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านให้เข้ามามี

ส่วนในการดูแล และสนับสนุนการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น อีกเพื่อเป็นการศึกษาของท้องถิ่นโดยท้องถิ่นและเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง เป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐ ซึ่งปัจจุบันรัฐต้องการใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมากในการจัดการศึกษา หากได้เห็นหน่วยงานการปกครองของท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน ในท้องถิ่น ก็จะสนับสนุนรายได้ของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ ได้อีกทางหนึ่งด้วย

การจัดการศึกษาท้องถิ่นโดยทั่วไปจะยึดหลักการ ส่วนกลาง ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนการศึกษา หลักสูตร มาตรฐาน และการวัดผลประเมินผลการศึกษา โดยมอบให้ส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายส่วนกลาง ฉะนั้น การจัดการศึกษาของท้องถิ่นในประเทศไทยในปัจจุบันจึงยึดหลักการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ได้มอบอำนาจให้ราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลางเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น
2. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องก็เฉพาะในส่วนที่ท้องถิ่นช่วยตัวเองไม่ได้
3. การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

หลักการและวิธีการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 วิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารการศึกษาท้องถิ่นเป็นไปโดยความเหมาะสม ทางราชการจึงกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาท้องถิ่นโดยกำหนดให้ส่วนกลางทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของหน่วยงานท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง หน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีดังนี้

กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ควบคุมส่งเสริมในด้านธุรการ เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลางเป็นส่วนประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำส่งเสริมและช่วยเหลือ หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคุมส่งเสริมในงานด้านวิชาการ และมาตรฐานการศึกษาของท้องถิ่นพิจารณาการดำเนินการเกี่ยวกับคุณวุฒิครู คุณภาพการศึกษาการกำหนดหลักสูตร แบบเรียน แนวการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลช่วยเหลือในด้านการนิเทศการศึกษา

คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีหน้าที่ส่งเสริมและวางนโยบายด้านการบริหารบุคคล เช่น การบรรจุแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่งและวินัยพนักงานครูท้องถิ่น (สันติธรรมย์, 2540 : 18)

ภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่นของเทศบาล

ขอบเขตในการจัดการศึกษาท้องถิ่นของเทศบาลและเมืองพัทยา มี 3 รูปแบบ (สำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2542 : 25 - 26)

1. การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา โดยจัดการศึกษา 3 ระดับ ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในหลักสูตรอนุบาลศึกษา เพื่อให้เด็กก่อนประถมศึกษา ในกลุ่มอายุ 3 - 5 ปี ได้รับโอกาสพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมเต็มศักยภาพ ให้มีความพร้อมในก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531

1.2 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตาม พ.ร.บ.ประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2523 ให้ได้รับการศึกษาเรียนจบและมีคุณภาพตามหลักสูตรประถมศึกษา

1.3 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เด็กในเขตเทศบาลที่เรียนจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับโอกาสศึกษาต่อ ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจาก 6 ปี เป็น 9 ปี ซึ่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2533

2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาก่อตั้งให้แก่ชุมชน ตามกลุ่มเป้าหมายเป็นการศึกษาที่ต้องการให้เป็นวิถีชีวิตแก่ชุมชน เช่น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ฝึกอาชีพศูนย์เยาวชน การอบรมให้ความรู้เฉพาะกลุ่ม การกีฬา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนย่อย ซึ่งในอนาคตการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีบทบาทหน้าที่และมีความสำคัญมากขึ้นเพราะเป็นเป้าหมายของชุมชนจะมีการขยายพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น

3. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ การจัดตั้งห้องสมุดประชาชน การจัดให้มีเสียงตามสายให้ความรู้แก่ประชาชน การออกหน่วยเคลื่อนที่ไปให้บริการแก่ประชาชนในชุมชนรวมถึงงานให้บริการด้านการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2543 : 79 - 80) ของการจัดการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทาง

1. ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อให้เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ บรรลุ เป้าหมาย วัตถุประสงค์เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนดและตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านปัญญา จิตใจ ร่างกายสังคมระดับความคิดค่านิยมและพฤติกรรม ซึ่งเน้นวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการ

มีส่วนร่วมการสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและประชาชนในท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพ และความสามารถของท้องถิ่น

5. เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่น ได้ออกกำลังกาย ฝึกกีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจและสังคม โดยมีความตระหนักในคุณค่าของการกีฬานันทนาการและปรับเปลี่ยน พฤติกรรม เด็กและเยาวชนไปในแนวทางที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้าง และพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพ ชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสผู้ขาดโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุน การประกอบอาชีพให้มีงานทำไม่เป็นภาระของสังคม

7. ศาสนาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความ ภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

นโยบายการจัดการศึกษาท้องถิ่น

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2543 : 79 - 80) มีนโยบายการจัดการศึกษาท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเร่งรัดการจัดการ การศึกษา ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นโยบายด้านการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการ การศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการและสถาบันอื่น ๆ ในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปฐมวัย

3. นโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และ จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษา

4. นโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา จัดระบบบริหารและการจัด การศึกษา ให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยมี เอกภาพ เชิงนโยบายมีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัด การศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน หรือรับฟังความเห็นของเอกชนและ ประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

5. นโยบายด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา วางแผนวางบุคคลเพื่อใช้ ในการประสานข้อมูล และเป็นข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผล และปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีคุณภาพและ มาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการค่าตอบแทนเพียงพอและ เหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

6. นโยบายด้านหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สารหลักสูตรแกนกลาง และสาระการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น ที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาในประวัติศาสตร์

7. นโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

8. นโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านงบประมาณการเงิน ทรัพย์สินในประเทศ จากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษาและจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษาในฐานที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

9. นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นโดยเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิตรวมถึงการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่น ๆ

10. นโยบายด้านการส่งเสริมการศึกษา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านกีฬา นันทนาการ กิจกรรม เด็กเยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบบริการเด็กเยาวชน ประชาชน อย่างหลากหลาย พอเพียงและมีประสิทธิภาพ

11. นโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพ สนับสนุน ส่งเสริมช่วยเหลือให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสนับสนุนการระดมทุน และการจัดการ นำวิทยากรต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล

เทศบาลและเมืองพัทยาเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกฎหมายกำหนดให้รับผิดชอบจัดการศึกษาแก่ประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน เหตุผลที่มีกำหนดให้การศึกษาเป็นบริการขั้นพื้นฐาน ที่เทศบาลจะต้องให้ประชาชนนั้นเนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีแนวความคิดในเรื่องการพัฒนา มีจุดเน้นอยู่ที่การพัฒนาคน ท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาจะต้องประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ การศึกษาจะช่วยให้คนมีพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข สามารถประกอบอาชีพ มีคุณธรรม สามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง ครอบครัว และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างชีวิตแก่ประชาชนและเครื่องมือของการพัฒนาท้องถิ่น

สำหรับเขตเทศบาลและเมืองพัทยา นั้น การจัดการศึกษาบริการให้แก่ประชาชนจึงถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญ เพราะถ้าเทศบาลและเมืองพัทยามีมาตรฐานถึงคุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาย่อมเป็นสิ่งที่น่าวิตกว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนจะเป็นอย่างไร สภาพของสังคมนั้นจะเสื่อมโทรมเพียงใด แต่สิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเทศบาลในปัจจุบันได้ตื่นตัวและให้ความสำคัญส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการศึกษามากขึ้น (จุมพล สวัสดิผล. 2542 : 18)

การบริหารการศึกษา

อรรถธู อุดมศรี (2539 : 9) สรุปว่า การบริหารการศึกษาเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา ซึ่งไม่เหมือนองค์กรอื่น ๆ เป็นกิจกรรมที่บุคคลหลาย ๆ คนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน สมาชิกในสังคมทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความสามารถ เจคติ พฤติกรรม ค่านิยมมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพของสังคมต่อไป

จุมพล สวัสดิผล (2542 : 12) สรุปว่า การบริหารการศึกษา คือ การดำเนินการของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

การบริหารงานโรงเรียนเทศบาล

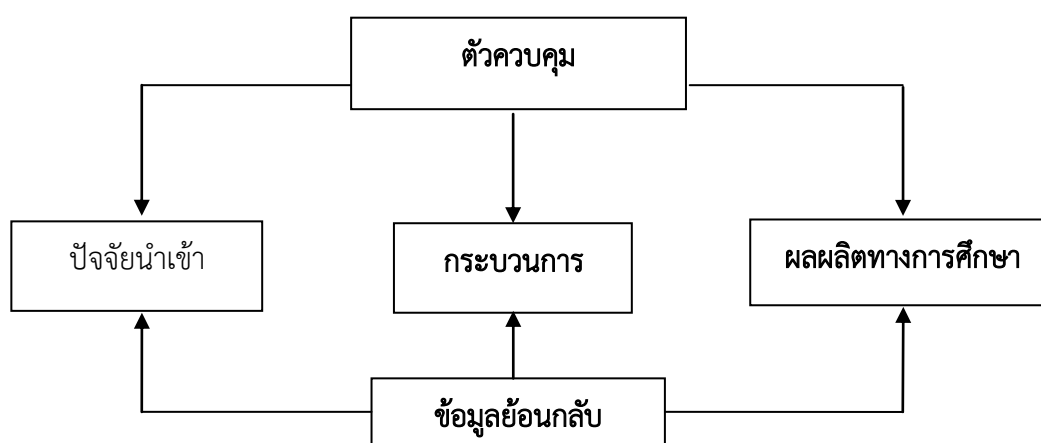
โรงเรียนเทศบาลเป็นโรงเรียนประถมศึกษา ปัจจุบันมีการเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษา เพราะต้องขยายโอกาสทางการศึกษา การบริหารการจัดการโดยเทศบาล งบประมาณในการบริหารได้มาจากเงินอุดหนุนการศึกษาของงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณด้านการศึกษาของเทศบาลในแต่ละแห่งสนับสนุน

โดยปกติสายงานของฝ่ายต่าง ๆ ในสังกัดเทศบาลนั้นก่อนที่สายงานต่าง ๆ จะถึงขั้นการตัดสินใจของนายกเทศมนตรีจะต้องผ่านการพิจารณาของฝ่ายที่เกี่ยวข้องและปลัดเทศบาลตามลำดับเสียก่อน ในกรณีเมืองพัทยาก็เช่นเดียวกัน งานทุกอย่างก่อนจะนำเสนอปลัดเมืองพัทยา ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารนั้นจะต้องผ่านการพิจารณาของหัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้องและรองปลัดเมืองพัทยาลำดับ ในการบริหารนอกจากจะมีคณะเทศมนตรีซึ่งกำกับดูแลแล้วยังมีผู้อำนวยการกองการศึกษาของเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชา ส่วนในระดับโรงเรียนก็มีผู้บริหารระดับโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบบริหารภายในโรงเรียน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลอยู่ในความรับผิดชอบร่วมกันของกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการเกี่ยวกับการออกพระราชบัญญัติประถมศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการประเมินผล กระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้ดูแลรับผิดชอบการพัฒนาบุคลากร งานธุรการและการสนับสนุนงบประมาณ โดยกรมการปกครองได้จัดตั้ง “สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น” ในระดับกรม และ “กองการศึกษา” ในแต่ละเขตเทศบาลทั่วประเทศเพื่อดูแลการจัดการศึกษา

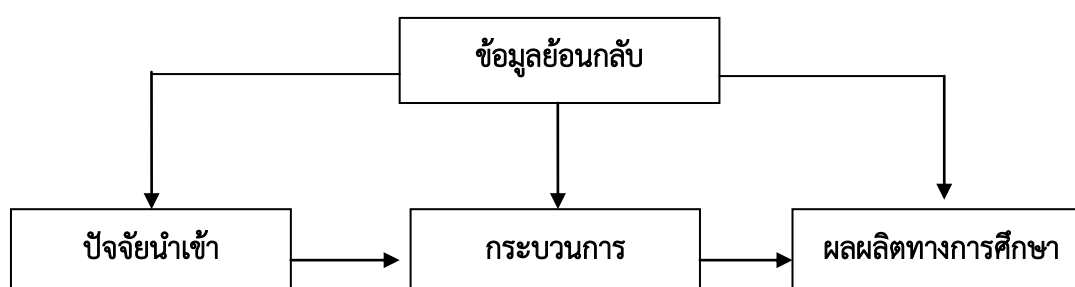
การจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยานั้น มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบสอดคล้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า การจัดการศึกษานั้นควรดำเนินการอย่างเป็นระบบสอดคล้องกัน ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้าในการจัดการศึกษา กระบวนการบริหารการจัดการศึกษา และผลผลิตจากการจัดการศึกษา โดยมีเครื่องมือประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา เป็นตัวควบคุม (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2542 : 9 - 15) การบริหารงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต้องเป็นไปพร้อมระบบ คือทั้งปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เป็นไปตามพระราชบัญญัติแห่งชาติและมาตรฐาน

การศึกษาของโรงเรียนและเมืองพัทยา โดยมุ่งเน้นที่คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการจะไม่เกิดขึ้นถ้าขาดปัจจัยเนื่องจากปัจจัยประกอบด้วย ทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงินและข้อมูล เป็นปัจจัยตัวป้อน เป็นเครื่องมือสำหรับบริหารถ้าขาดปัจจัยก็ไม่เกิดกระบวนการ ในทางการศึกษาปัจจัยนำเข้า คือ ผู้บริหาร ครู หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รายงานในเอกสารคู่มือ การประเมินการศึกษาการจัดการศึกษา ด้านปัจจัยโรงเรียนเทศบาลเมืองและพัทยาว่า ปัจจัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะปัจจัยเป็นตัวส่งผลกระทบต่อการบริหารให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งโรงเรียนต้องมีตามศักยภาพของแต่ละท้องถิ่น ตามความเหมาะสม กล่าวคือ กระบวนการบริหารจะต้องเริ่มที่บริบทปัจจัย ถ้าองค์กรมีปัจจัยที่มีคุณภาพและเพียงพอก็จะเกิดกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ ดังนั้น ปัจจัยจึงมีความสำคัญในการจัดการศึกษามากที่สุด (ศุภพิพัฒน์ วรรณศิริ. 2545 : 35) ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แนวทางในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2542 : 15)

แนวทางในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบนี้ สามารถแยกรายละเอียดได้ตามโครงสร้างดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 โครงสร้างการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา

จากภาพประกอบอธิบายได้ดังนี้ (จุมพล สวัสดิผล. 2542 : 24 - 26)

1. ปัจจัยนำเข้า
 - 1.1 หมวดบุคลากร
 - 1.2 หมวดงบประมาณ
 - 1.3 หมวดอาคารสถานที่
 - 1.4 หมวดวัสดุก่อสร้าง
2. กระบวนการบริหาร
 - 2.1 การบริหารโรงเรียน
 - 2.1.1 งานวิชาการ
 - 2.1.2 งานบุคคล
 - 2.1.3 งานอาคารสถานที่
 - 2.1.4 งานธุรการ การเงินและพัสดุ
 - 2.1.5 งานกิจการนักเรียน
 - 2.1.6 งานความสัมพันธ์ชุมชน
 - 2.2 การบริหารการเรียนการสอน
 - 2.2.1 การจัดและการพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
 - 2.2.2 การสอนเน้นกระบวนการ
 - 2.2.3 การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 2.2.4 การสอนเป็นกระบวนการกลุ่ม
 - 2.2.5 การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน
3. ผลผลิต
 - 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน
 - 3.1.1 กลุ่มทักษะภาษาไทย
 - 3.1.2 กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์
 - 3.1.3 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 - 3.1.4 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 - 3.1.5 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
 - 3.1.6 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ
 - 3.2 ผลกระทบทางการศึกษา
 - 3.2.1 ผลกระทบที่มีต่อนักเรียน
 - 3.2.2 ผลกระทบที่มีต่อชุมชน

หลักสูตร

การบริหารงานบุคคล

บรรยงค์ โตจินดา (2543 : 35) ได้สรุปแนวคิดการบริหารงานบุคคลไว้ ดังนี้ว่า

1. ในบรรดาทรัพยากรบริหารทั้ง 4 อย่าง ซึ่งได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุสิ่งของและการจัดการนั้น บุคลากรเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้ เพราะบุคลากรสามารถเป็นปัจจัยสำคัญ

ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารกิจการต่าง ๆ คนเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์มหาศาลยากที่จะหาสิ่งใดเปรียบ แม้จะมีการคิดค้นประดิษฐ์เครื่องจักรกลขึ้นมาทดแทนกำลังคน แต่ก็ยังไม่พ้นที่จะต้องมีคนดูแลบำรุงรักษา หลายองค์กรจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลภายในองค์กรของตนมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นแก่ตัวพนักงาน

2. ในการบริหารกิจการงานบุคคล เป็นองค์ประกอบและกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ที่มีเทคนิคเฉพาะเมื่อบุคคลมีความสำคัญแก่หน่วยงานเป็นอย่างยิ่งระบบการบริหารบุคคลจึงต้องเป็นระบบที่สามารถดึงดูดและบำรุงรักษาบุคลากรที่มีความสามารถให้เข้าใจในปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

3. พัฒนาการ การบริหารงานบุคคล เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของผู้บริหารเพราะฉะนั้น การทำความเข้าใจความเป็นมาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในอดีตจะช่วยให้สามารถเข้าใจความเป็นไปในปัจจุบันและเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

4. การบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องใช้เทคนิควิธีการที่จำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ

4.1 ปัจจัย 3 ประการ ที่ส่งผลต่อวัตถุประสงค์ของการบริหารบุคคล คือความต้องการทางสังคม ความคาดหวังทางการบริหาร ความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน

4.2 การบริหารงานบุคคลในสังคมปัจจุบัน เป็นผลสืบเนื่องมาจากกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาวะต่าง ๆ คุณภาพชีวิตเปลี่ยนไป ความเปลี่ยนแปลงในภาวะเศรษฐกิจ ปัญหาแรงงาน เป็นต้น

4.3 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) เป็นกระบวนการวิเคราะห์และจัดการงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร มุ่งหมายเพื่อสร้างความพอใจตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์

4.4 การจัดบุคคล (Staffing) เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหาร หลังจากการวางแผนและการจัดองค์กรแล้ว การจัดบุคคลลงไปในงานเป็นไปตามความต้องการของแผนกำลังคน ซึ่งได้พยากรณ์ความต้องการไว้ จากนั้นจึงสรรหาคัดเลือก และจัดปฐมนิเทศพนักงานใหม่

4.5 กระบวนการจัดบุคคล (The Staffing Process) กระบวนการจัดบุคคลเกี่ยวกับ
การจัดจ้างบุคลากรใหม่เข้ามาทำงานและจัดการให้อยู่ร่วมกัน

4.6 การวางแผนกำลังคน (Human Resource Planning) การพยากรณ์ความต้องการกำลังคนของกิจการในช่วงเวลานั้น ๆ ว่าต้องใช้คนเท่าใด สำหรับตำแหน่งใดบ้าง โดยการวางแผนไว้เป็นขั้นตอน ให้สนองความต้องการของวัตถุประสงค์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้เพียงพอตลอดเวลา

4.7 ประวัติความชำนาญงานของบุคลากร (Skills Inventory) แฟ้มรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ความชำนาญของบุคลากรแต่ละคน เช่น ระดับการศึกษา การฝึกอบรม ประวัติการทำงานระยะเวลาทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน อัตราเงินเดือน ประวัติการทำงานและข้อมูลส่วนตัวอื่น ตามความจำเป็น

บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารไม่ได้ทำหน้าที่สั่งงานอย่างเดียว แต่ยังมีส่วนประจำวันของผู้บริหาร การทำงานตามบทบาท ไม่ถึงขั้นต้องใช้ความเชี่ยวชาญหรือความถนัด แต่ผู้บริหารต้องทำได้อย่างเสมือนเป็นหน้าที่

อย่างหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และทำในฐานะดำรงตำแหน่งบริหารบทบาทของผู้บริหารแบ่งเป็นบทบาทหลัก 3 บทบาท ดังนี้ (เสนาะ ตีเยาว์, สุปรานี ศรีฉัตรภูมิ และนิดา ชุนหวงค์. 2543 : 7 - 9)

1. บทบาทสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonl Role) เป็นบทบาททางการพิธีการ และสัญลักษณ์ของผู้บริหาร แสดงออกถึงความสัมพันธ์ภายในองค์กร และระหว่างองค์กรกับภายนอกองค์กร โดยใช้ความรู้ทางด้านการเขียนและการพูดของผู้บริหารเป็นสำคัญ

1.1 หัวโขน (Figurehead) บทบาทที่ผู้บริหารเป็นเหมือนสัญลักษณ์ขององค์กร เป็นงานทางกฎหมายและสังคมที่ผู้บริหารองค์การต้องทำเป็นประจำในฐานะผู้บริหารขององค์กร เช่น ประธานในพิธีเปิดงานอบรมพนักงาน ประธานมอบประกาศนียบัตร การตัดริบบิ้น การกล่าวเปิดงานปิดงานหรือกล่าวคำแสดงความยินดี การต้อนรับผู้เข้าร่วมงานหรือร่วมพิธีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นและลงนามในเอกสาร เป็นต้น

1.2 ผู้นำ (Leader) เป็นบทบาทในการกระตุ้นส่งเสริมพนักงานให้ทำงานจนบรรลุเป้าหมาย เพราะผู้บริหารจะต้องมีบทบาทเกี่ยวข้องกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น ผู้บริหารจึงเป็นผู้นำที่ทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้จนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

1.3 ผู้ประสานงาน (Liaison) มีบทบาทในการประสานงานภายนอกหน่วยงานและภายนอกองค์กร คือต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลในองค์กรและระหว่างองค์กร

2. บทบาททางด้านข้อมูล (Information role) เป็นบทบาทเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล คือ การรับข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์ขององค์กร โดยต้องอาศัยความรู้ทางด้านข้อมูลเป็นสำคัญ แยกเป็น 3 บทบาท คือ

2.1 ผู้รับข้อมูล (Monitor) มีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์กรไม่ว่าจะเป็นข่าวสารจากวารสาร หนังสือพิมพ์ สื่อต่าง ๆ รวมทั้งการสนทนาพูดคุยกับบุคคล ต่างๆ บทบาทนี้ ผู้บริหารจะต้องมีข้อมูลให้มากที่สุด ไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ

2.2 ผู้กระจายข้อมูล (Disseminator) ได้แก่ บทบาทในการส่งเสริมข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ไปยังบุคคลและหน่วยงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเหล่านั้น เช่น ข้อมูลจากพนักงานคนหนึ่งก็ส่งต่อไปยังพนักงานอีกคนหนึ่ง หรือจากหน่วยงานหนึ่งไปยังหน่วยงานหนึ่ง

2.3 ผู้แถลงข่าว (Spokperson) เป็นบทบาทในการแจ้งข้อมูลไปยังภายนอกองค์กรในฐานะเป็นโฆษกหรือผู้แถลงข่าว ข้อมูลที่ต้องแจ้งบุคคลหรือองค์กรภายนอก ได้แก่ นโยบาย แผนงาน การดำเนินงาน ผลการประกอบการ เป็นต้น

3. บทบาทในการตัดสินใจ (Dicisional role) ผู้บริหารจะต้องเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจตลอดเวลา บทบาทในการตัดสินใจนี้ทำได้ 4 บทบาท คือ

3.1 ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) มีนโยบายในการแสวงหา พัฒนาและริเริ่มโครงการใหม่ๆ ให้กับองค์กร ผู้บริหารจะต้องสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่องค์กรด้วยการสร้างสรรค์งานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการกิจที่กำลังดำเนินงานอยู่

3.2 ผู้แก้ไขความขัดแย้ง (Resource handler) บทบาทในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากการขัดแย้งภายในองค์กรเอง หรือขัดแย้งระหว่างบุคคลในองค์กรเอง การขัดแย้งดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน

3.3 ผู้จัดการทรัพยากร (Resource allocator) บทบาทนี้ผู้บริหารจะต้องตัดสินใจว่าหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรจะได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างไร หน่วยงานไหนควรใช้อุปกรณ์และเครื่องมือแต่ละประเภทเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด

3.4 ผู้เจรจาต่อรอง (Negotiator) บทบาทการเจรจาต่อรองนี้ผู้บริหารจะต้องกระทำในทุกระดับไม่ว่าระดับภายในหรือระดับภายนอก

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างมากในการบริหารงานยิ่งถ้าได้ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ จะสามารถทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สำหรับบทบาทและภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา นั้น มี 6 งาน เหมือนกับโรงเรียนประถมศึกษา คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียนงานสัมพันธ์ชุมชน งานอาคารสถานที่ งานธุรการ การเงินและพัสดุ (กรมการปกครอง. 2537 : 29 - 36) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารงานโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา

1.1 แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมวิชาการ ได้แก่ มีการศึกษาสภาพชุมชนก่อนทำแผน บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาวิชาการ มีการจัดทรัพยากรสนับสนุน มีหลักฐานการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรม มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม มีการนำเสนอผลการประเมินไปใช้แก้ปัญหา/ปรับปรุงแผน และมีการรายงานผลการประเมินผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

1.2 สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ มีการสำรวจความต้องการ มีการจัดหาสื่อ/จัดทำสื่อการเรียนการสอนตามความต้องการ ระบบการควบคุมและสะดวกต่อการนำไปใช้มีการซ่อมแซมและบำรุงรักษา มีการส่งเสริมและติดตามการใช้

1.3 ตารางสอน ได้แก่ ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำตารางสอน จัดคาบเวลาเรียนให้ครบตามหลักสูตร มีการควบคุมครูให้ดำเนินการสอนตามตาราง

1.4 การวัดและประเมินผล ได้แก่ การจัดให้มีเครื่องมือการประเมินผล การให้บริการเก็บรักษาเครื่องมือ การตรวจสอบหลักฐาน การวัดและประเมินผล

1.5 การสอนซ่อมเสริม ได้แก่ มีการวางแผนการจัดบุคลากรและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ มีการจัดทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

1.6 การนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ มีการประชุมวางแผนกำหนดบุคลากรในการนิเทศการทำปฏิทิน ปฏิบัติงานนิเทศตามการเรียนการสอนมีการติดตามประเมินผลการนิเทศการเรียนการสอน

1.7 ห้องสมุด มีการวางแผนการพัฒนาห้องสมุด มีการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบ มีการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอ จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด มีการติดตามและประเมินผล

2. บทบาทการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารงานโรงเรียนและเทศบาลและเมืองพัทยา

ทุกภารกิจในการบริหารงานภายในโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรในการปฏิบัติงานดังนั้น บุคลากรภายในโรงเรียนถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารต้องมีบทบาทที่สำคัญในอันที่จะทำให้การบริหารงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งกรมการปกครอง ได้กำหนดบทบาทในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ไว้ดังนี้

2.1 การวางแผนงานบุคลากรและการส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ ได้แก่ มีแผนภูมิหรือเอกสารจัดองค์การ การมอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติตนตรงต่อความสามารถ บุคลากรมีความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.2 การพัฒนาบุคลากร ได้แก่ มีการจัดทำแผน/โครงการพัฒนาบุคลากร มีการประชุม/อบรม/สัมมนาเชิงวิชาการ หรือส่งเสริมบุคลากรเข้าร่วมการอบรม มีการนิเทศภายในที่เป็นระบบและต่อเนื่องบุคลากรได้นำความรู้ที่ได้ศึกษาอบรมเพิ่มเติมมาพัฒนางาน การประเมินผลและการปฏิบัติงานของบุคลากร และบุคลากรนำผลการประเมินผลมาพัฒนางานด้วย

3. บทบาทการบริหารงานกิจการกิจการงานนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลเมืองและพัทยา

บทบาทการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นการบริหารงานด้าน 1 ใน 6 ด้าน ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทเกี่ยวกับนักเรียนโดยเฉพาะ ซึ่งกรมการปกครองได้กำหนดบทบาทการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ไว้ดังนี้

3.1 การดำเนินการ/การบริหารงานและสวัสดิการ ได้แก่ การวางแผนการปฏิบัติงาน มีการจัดบุคลากรรับผิดชอบ มีการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ และมีการติดตามประเมินผล

3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ การจัดกิจกรรมอบรม ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ การจัดกิจกรรมแนะแนว การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเมืองการปกครอง การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.3 การแนะแนว ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและอาชีพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย

4. บทบาทในการบริหารงานธุรการของผู้บริหารงานโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา
ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการดำเนินงานธุรการ การเงินและพัสดุของโรงเรียน โดยเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์และส่งเสริมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับงานธุรการ การเงินและพัสดุโดยพิจารณาและประเมินความสำคัญของโครงการร่วมกับครู ติดตามและช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงาน จัดหาบุคลากรที่เหมาะสมกับงาน พร้อมทั้งให้ขวัญและกำลังใจ ในการปรับปรุงงานหรือจัดทำโครงการต่อเนื่อง ควบคุมงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ กรมการปกครองได้กำหนดบทบาท การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ไว้ดังนี้

4.1 งานธุรการ ได้แก่ มีการวางแผนการปฏิบัติงานธุรการ มีการจัดบุคลากรและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ มีการจัดเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

4.2 งานการเงิน ได้แก่ มีการวางแผนการปฏิบัติงานการเงิน มีการจัดบุคลากรและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ มีการจัดเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงาน

4.3 งานพัสดุ มีการวางแผนการปฏิบัติงานพัสดุ มีการจัดบุคลากรและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ มีการจัดทำเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงาน

5. บทบาทการบริหารงานอาคารสถานที่ของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา
อาคารและสถานที่ที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานไปได้
โดยสะดวก บทบาทผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่องานอาคารสถานที่ กรมการปกครองได้
กำหนดบทบาทการบริหารงานอาคารสถานที่ของผู้บริหารงานโรงเรียนเทศบาลเมืองและพัทยา ไว้ดังนี้

5.1 อาคารเรียน ได้แก่ มีการวางแผนการใช้อาคารเรียนให้เกิดประโยชน์และ
คุ้มค่า มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย มี
การบำรุงรักษาอาคารให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ดี

5.2 อาคารประกอบ ได้แก่ มีการวางแผนการใช้อาคารประกอบให้เกิด
ประโยชน์และคุ้มค่า มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีความสะอาดและความเป็น
ระเบียบเรียบร้อย มีการบำรุงรักษาอาคารให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ดี

5.3 บริเวณโรงเรียน ได้แก่ มีการวางแผนใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามี
การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยมีการ
บำรุงรักษาอาคารให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ดี

5.4 ห้องเรียน ได้แก่ ครูมีส่วนร่วมวางแผนการจัดห้องเรียน มีการส่งเสริมจัด
บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการบำรุงรักษา
อาคารให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ดี

5.5 ห้องพิเศษ ได้แก่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเอื้อต่อการเรียนการสอน
มีป้ายเอกสารและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีการติดตามประเมินผลการใช้
ห้องพิเศษ

6. บทบาทการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน
เทศบาลและเมืองพัทยา

งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานที่กว้างขวางตามที่กรมการ
ปกครองได้กำหนดบทบาทการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ไว้ดังนี้

6.1 การดำเนินการ ได้แก่ มีการวางแผนการปฏิบัติงาน มีการจัดบุคลากรและ
กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด มีมติติดตามผลและประเมินผลการ
ดำเนินงาน

6.2 การจัดกิจกรรมในฐานะผู้บริการชุมชน ได้แก่ การจัดกิจกรรมบริการด้าน
สุขภาพ ด้านการส่งเสริมความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมด้านโภชนาการ มีการจัด
กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา มีการจัดกิจกรรมบริการด้านอาชีพ มีการจัด
กิจกรรมส่งเสริมด้านการเมืองการปกครอง

6.3 การจัดกิจกรรมในฐานะผู้รับประโยชน์จากชุมชน ได้แก่ การจัดตั้ง
คณะกรรมการการศึกษาในโรงเรียนปัจจุบัน มีการดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยกรรมการการศึกษา มี
การจัดตั้งสมาคม/ชมรมศิษย์เก่า ครู ผู้ปกครอง ฯลฯ มีการดำเนินการตามกฎหมายข้อบังคับของสมาคม
ชมรมศิษย์เก่า ครู ผู้ปกครอง ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป บทบาทการบริหารงานโรงเรียนดังกล่าวของผู้บริหารงานโรงเรียนเป็น
ภารกิจของผู้บริหารของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ซึ่งถ้าปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะสามารถทำให้

หน่วยงานมีประสิทธิภาพ และจะสามารถพัฒนาทั้งบุคลากรและพัฒนาแผนการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

บริบทของโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”

ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา

โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 90/5 ถนนอิสาน ตำบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2481 โดยพระครูธีรคณาธาร ให้การสนับสนุน มีเนื้อที่ 20 ไร่ 2 งาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 4 มีนางจินตนา ลวดลาย เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2551 ถึงปัจจุบัน

ข้อมูลครูและบุคลากร

มีบุคลากรทั้งหมด	61	คน
ผู้บริหาร	4	คน
ครูประจำการ	57	คน
นักเรียน	1,675	คน

วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี	47	คน
ป.บัณฑิต	1	คน
ปริญญาโท	13	คน

องค์กรสนับสนุนการศึกษา

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียน

ลักษณะชุมชนเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท อยู่ชานเมือง เขตเทศบาล มีนักเรียนนอกเขตเข้ามาเรียนมากกว่าในเขต ผู้ปกครองส่วนใหญ่ฐานะยากจนมีรายได้น้อย มีอาชีพหลัก การรับจ้าง กรรมกร ค้าขาย ใช้ภาษาสื่อสารหลายภาษา เช่น ภาษาเขมร ภาษาไทยโคราช ภาษากลาง และภาษาไทยอีสาน สภาพความเป็นอยู่แบบชนบท การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน จัดกิจกรรมหลากหลาย ชุมชนสนับสนุนส่งเสริมร่วมพัฒนาโรงเรียน

การจัดการเรียนการสอน

เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เช่น โครงการต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนโดยรอบโรงเรียน เข้ามาร่วมพัฒนาโรงเรียน

สีประจำโรงเรียน

เหลือง – แดง

สีเหลือง หมายถึง ปัญญา ความสว่างสดใส เจริญรุ่งเรือง

สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ อุดมทุน มีวินัย

ปรัชญา

“ปัญญา ประสพธรรม” คนย่อมบริสุทธ์ด้วยปัญญา

วิสัยทัศน์

โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เป็นโรงเรียนของชุมชน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้อันเป็นสากลตามสมรรถนะสำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาชาติ รักสิ่งแวดล้อม และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจของโรงเรียน

1. โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ผู้เรียนมีความรู้อันเป็นสากล มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
2. โรงเรียนเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี มีความภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น
3. โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ สร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษา
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการนิเทศการศึกษา
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารการศึกษาพิเศษ
5. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมเอกลักษณ์ท้องถิ่นและเอกลักษณ์ความเป็นไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

กิตติพงศ์ ปิตะหงษ์นันท์ (2548 : 113 – 118) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจุดบริการให้บริการการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ และสามารถรองรับความต้องการของสมาชิกและผู้ใช้บริการ จัดระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตให้สมาชิกสามารถสืบค้น และจัดเก็บข้อมูลจากการสืบค้นได้ด้วยตนเอง และให้เจ้าหน้าที่เกิดทักษะด้านการจัดนิทรรศการ การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าโดยการประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ ดำเนินการ 2 วงรอบ มีผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 8 คน ประกอบด้วยผู้ศึกษาค้นคว้า เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอสังขะ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชนตำบลทิมสยาม 04 ครูอาสาสมัครศึกษานอกโรงเรียน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จังหวัดสุรินทร์ เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมในห้องสมุดประชาชน ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การนิเทศ และการศึกษาดูงาน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสังเกต แบบนิเทศ แบบบันทึกกิจกรรมการอบรม และแบบรายงานผลการอบรม

และการศึกษาดูงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ และนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ การอบรม เชิงปฏิบัติการ การนิเทศการดำเนินงาน และการศึกษาดูงานกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจ และได้แนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมในห้องสมุด ประชาชนอำเภอสังขะ ในด้านการบริการ สื่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆ ทางwebsite โดยสามารถเปิดให้บริการได้ตลอดทั้งวันในทุกวันทำการและมีเจ้าหน้าที่ประจำแนะนำการใช้งาน การบันทึก และ Print out และการดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดนิทรรศการในรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย เช่น การจัดนิทรรศการในประเด็นสาระที่น่าสนใจ ท้นเหตุการณ์ ท้นสมัย จัดหน้าต่างและต้นไม้พูดได้ จัดได้เหมาะสมกับสภาพของชุมชนและผู้ทำการศึกษาค้นคว้าได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การพัฒนาการดำเนินงานจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องราวและแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด ให้กับบุคลากรของหน่วยงาน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ห้องสมุดหรือบรรณารักษ์ เพื่อให้ตัวบุคลากรมีความรอบรู้ ท้นสมัยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้การสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ อย่างพอเพียง และให้มีความทันสมัยและควรมีการนิเทศติดตามผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเติมเต็มความรู้ใหม่และเป็นขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน

ประสิทธิ์ หงษ์ยนต์ (2548 : 98 - 106) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการให้บริการห้องสมุดโรงเรียนบ้านตรวด อำเภอศรีณรงค์ สำนักงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและให้ข้อมูล จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วยกรอบแนวคิดในการพัฒนาการให้บริการห้องสมุด ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนบริการให้อ่านอย่างเสรี บริการให้ความช่วยเหลือในการอ่าน การบริการยืม – คืน วัสดุสารสนเทศ การแนะนำการใช้ห้องสมุด และการบริการชุมชน โดยใช้กลยุทธ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และกิจกรรม 5 ส การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสภาพแวดล้อมด้วยกิจกรรม 5 ส กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้วยกิจกรรม 5 ส คือ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างเสริมคุณลักษณะนิสัยได้เป็นอย่างดีมีการจัดแสงให้เพียงพอต่อการอ่านหนังสือในห้องสมุด การจัดมุมการอ่านให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก การร่วมกันปรับสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในห้องสมุด เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมและถูกต้องที่สุดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการให้บริการห้องสมุด จากการสังเกตของผู้ศึกษาค้นคว้าพบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เพราะครูทุกคนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี ทุกคนมีส่วนร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีเป็นหมู่คณะ และได้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องสมุดที่สวยงาม เสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้การดำเนินงานห้องสมุด มีระบบ มีระเบียบ มีกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ ความเข้าใจในการให้บริการอยู่ในระดับดี ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของห้องสมุด เพื่อร่วมกันพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนา การดำเนินงานห้องสมุดและการใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

จันทร์ฉาย ทันทา (2549 : 95 - 96) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการของห้องสมุดประชาชน จังหวัด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระบบงานห้องสมุดประชาชนจังหวัด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ ตามกรอบงานห้องสมุดประชาชน ทั้ง 3 งาน คือ งานบริหาร งานบริการ และงานเทคนิค ใช้วงจรการพัฒนาแบบ SDLC (The Systems Development Life Cycle) 5 ขั้นตอนคือ การค้นหาระบบ (Systems Investigation) การวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis) การออกแบบระบบ (System Design) การนำระบบไปใช้ (Systems Implementation) และการบำรุงดูแลรักษาและการทบทวนระบบ (Systems Maintenance and Review) ด้วยกลยุทธ์การพัฒนา ประกอบด้วย การประชุมด้วยเทคนิค AIC และการนิเทศ โดยการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและให้ข้อมูลมีจำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นหัวหน้างานห้องสมุดประชาชน ครูในฐานะหัวหน้ากลุ่มงาน เจ้าหน้าที่งานระบบ ข้อมูลสารสนเทศ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้องสมุดประชาชนจังหวัด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม มีจำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญให้การประเมิน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ตัวแทน ผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การตรวจสอบข้อมูลยึดหลักการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) และเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการพัฒนาระบบงานห้องสมุดประชาชนจังหวัด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ โดยการประชุมด้วยเทคนิค AIC และการนิเทศกำกับติดตาม ช่วยให้การดำเนินงานระบบงานห้องสมุดประชาชน มีระบบการทำงานที่ถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว สมบูรณ์ ทันสมัย ถึงแม้ว่าจะมีบางประเด็นที่ยังไม่ได้ผลดีขึ้น เช่น การจัดทำสถิติผู้เข้าใช้บริการห้องสมุดชัดเจนขึ้น แต่ยังไม่ชัดเจนในการดำเนินงานบริหาร ด้านการทำสถิติรายงาน ในเรื่องการจัดทำข้อมูลเพื่อประมวลผลสำหรับการรายงาน จึงควรมีการกำหนดตัวบ่งชี้ มาตรฐานของการปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศุภชัย บ่อคำเกิด (2549 : 91 - 97) ได้ศึกษาการพัฒนาการให้บริการและการจัดกิจกรรมของห้องสมุด โรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน ตามหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 4 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้รับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการให้บริการ และการจัดกิจกรรมห้องสมุด จากโรงเรียนที่ไปศึกษาดูงาน และมองเห็นภาพรวมของการพัฒนาการให้บริการและการจัดกิจกรรมห้องสมุดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ได้รับแนวคิดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทั้งด้านบริการแนะนำ การใช้ห้องสมุดในลักษณะต่างๆ หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดนิทรรศการเป็นรายสัปดาห์ หรือรายเดือน และได้พัฒนาห้องสมุดให้มีความเป็นระบบระเบียบในการจัดหนังสือ จัดบรรยากาศในห้องสมุดให้น่าเข้าไปศึกษาค้นคว้าและการให้บริการต่างๆ ดีขึ้น การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนองความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดในด้านหนังสือ สิ่งพิมพ์ และวัสดุอื่นๆ และจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่านและสนใจมาใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากขึ้น เมื่อพัฒนาในวงรอบที่ 2 ด้วยกลยุทธ์การนิเทศภายใน พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถพัฒนาและแก้ไขการให้บริการของห้องสมุด ด้วยการเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านคอมพิวเตอร์ ด้านการวัดและประเมินผล มาช่วยแนะนำ และช่วยปฏิบัติงานเป็นกรณี

พิเศษและนำเสนอโครงการเพื่อพัฒนาห้องสมุด โดยการของบประมาณเพิ่มเติมในการจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดเพิ่มขึ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนชุมนุมห้องสมุดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานห้องสมุดมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถจัดกิจกรรมของห้องสมุดทั้งกิจกรรมรายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผู้มาใช้บริการห้องสมุดมากยิ่งขึ้น

วันเพ็ญ แมนธนู (2550 : 95) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดกลาง สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านผู้ใช้บริการ และปัจจัยที่ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดกลาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 284 คน โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจัยด้านผู้ใช้บริการห้องสมุด นักเรียนส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อค้นหาความรู้เพิ่มเติม ประเภททรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ พบว่าใช้หนังสือทั่วไป ประเภทบริการที่ใช่ พบว่า ใช้บริการยืม - คืนหนังสือและ สิ่งพิมพ์อื่นๆ วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ใช้วิธีเดินคนหาตามชั้นหนังสือ - วารสาร ความถี่ในการใช้ห้องสมุด พบว่า นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดนาน ๆ ครั้ง และช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุด พบว่าเข้าใช้ห้องสมุดในเวลาพักกลางวันปัจจัยที่ส่งเสริม การใช้ห้องสมุดที่นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าส่งเสริมในระดับมาก มีดังนี้ ด้านอาคารห้องสมุด ได้แก่ อุณหภูมิภายในห้องสมุดเย็นสบาย ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศมีหลายประเภท ด้านการบริการ ได้แก่ มีบริการ ยืม - คืน รวดเร็ว ด้านบรรยากาศ ได้แก่ มีการจัดมุมต่าง ๆ เช่น มุมสำหรับสืบค้น สารสนเทศ ด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกได้แก่ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ต และดานกฎระเบียบ ได้แก่ ชวงเวลา เปิด - ปิด ของห้องสมุดมีความเหมาะสม

สายใจ หลวงเมือง (2550 : 82 - 88) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านหม้อทอง อำเภอเดชอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านหม้อทอง อำเภอเดชอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 5 ในด้าน การบริการให้อ่านอย่างเสรี การบริการให้ ความช่วยเหลือในการอ่าน การบริการยืม - คืนวัสดุสารนิเทศ การแนะนำการใช้ห้องสมุด และการบริการชุมชน ด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้วยกิจกรรม 5 ส การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน ซึ่งใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วนรอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้า ครูทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์ ครูวิชาการโรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 27 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูโรงเรียนบ้านหม้อทอง จำนวน 5 คน กรรมการบริหารห้องสมุด (ครู) จำนวน 3 คน กรรมการบริหารห้องสมุด (กรรมการสถานศึกษา) กรรมการบริหารห้องสมุด (นักเรียน) จำนวน 16 คน และวิทยากร จำนวน 1 คน กรอบแนวคิดในการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสอบถาม แบบทดสอบความรู้ และแบบประเมิน การตรวจสอบข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดด้านบริการมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด จนสามารถพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดด้านบริการได้ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535 ทำให้การดำเนินงานห้องสมุด ด้านบริการในโรงเรียนได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีความเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน เป็นไปตามความมุ่งหมายของ

การศึกษาค้นคว้า ผลจากการใช้กระบวนการ พัฒนาสภาพแวดล้อมด้วยกิจกรรม 5 ส การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน การดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนทำให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อคุณภาพของครูในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและใช้ห้องสมุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณภาพของชุมชนในรูปของศูนย์การเรียนรู้ ตลอดชีวิต

ณัฐกาญจน์ ชาวสวน (2551 : 132 - 136) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 6 โลออนอุทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาระบบงานห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 6 โลออนอุทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีให้มีประสิทธิภาพใน 5 งาน ประกอบด้วย งานบริการให้อ่านอย่างเสรี งานบริการให้ความช่วยเหลือในการอ่าน งานบริการยืม - คืน วัสดุสารนิเทศ งานบริการชุมชน งานบริการแนะนำการใช้ห้องสมุด โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและให้ข้อมูล จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้า รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ครูห้องสมุด 2 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 18 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน วิทยากร หัวหน้าช่วงชั้น 4 คน ตัวแทนนักเรียนระดับละ 1 คน รวมเป็น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน แบบบันทึกผลการวิเคราะห์การประชุม และ แบบบันทึกผลการวิเคราะห์กรณีศึกษา การจัดทำและตรวจสอบข้อมูลยึดหลักการตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าเชิงพรรณนา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การพัฒนาระบบงานห้องสมุด ตามกรอบงาน 5 งานคือ 1) งานบริการให้อ่านอย่างเสรี 2) งานบริการให้ความช่วยเหลือในการอ่าน 3) งานบริการยืม-คืน วัสดุสารนิเทศ 4) งานบริการชุมชน และ 5) งานบริการแนะนำการใช้ห้องสมุด ช่วยให้การปฏิบัติงานห้องสมุดเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ ถูกต้องรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการและเป็นข้อสนเทศเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาระบบงานห้องสมุดโรงเรียนต่อไป

ดวงหทัย เมธา (2551 : 46) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดาราวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนดาราวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง 2) แบบประเมินกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน 3) แบบประเมินพฤติกรรมการรักการอ่าน 4) แบบประเมินบันทึกการอ่าน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าเฉลี่ยร้อยละ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การค้นหาข้อความจากการอ่านและการตอบปัญหาจากการอ่าน ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ นักเรียนได้รับความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 2) ด้านพฤติกรรมการรักการอ่านนักเรียนอ่านหนังสือในเวลาว่าง

เป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาอ่านครั้งละ 30 นาที เพราะได้รับประโยชน์ และได้ความรู้เพิ่มเติม หนังสือที่ชอบอ่านมากที่สุดคือการตูน แล้วจะยืมหนังสือจากห้องสมุดสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง และชอบอ่านหนังสือที่บ้านจากการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนให้ความคิดเห็นว่ากิจกรรมน่าสนใจ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม อยากอ่านหนังสือมากขึ้นและพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน เขียน 3) ด้านผลการบันทึกการอ่าน คะแนนบันทึกการอ่าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.7 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดีมากโดยมีนักเรียนที่มีคะแนนบันทึกการอ่านอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 27 คน อยู่ในระดับคุณภาพดี จำนวน 12 คน และอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ จำนวน 1 คน

พิเชษฐ วันทากุล (2552 : 56 - 57) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนวัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนวัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาในด้านงานบริการ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการใช้ห้องสมุด โดยมีกรอบเนื้อหา 6 ด้าน คือ การจัดนิทรรศการการออกร้านหนังสือ การเล่านิทาน การแข่งขันตอบปัญหา การพูดเรื่องหนังสือ และการทำรายชื่อหนังสือ โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าตามกรอบแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมระดมความคิด การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการศึกษาดูงาน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 11 คน ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสายชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก การตรวจสอบข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจ ในการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดในด้านงานบริการ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดได้เป็นอย่างดี สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้องตรง ตามความสนใจของผู้รับบริการ ส่งผลให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด และห้องสมุดได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับครูและนักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ ทำให้มีแนวทางพัฒนาเพื่อให้ห้องสมุดสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียน ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชน และเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกคน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

เกวลิน ดวงสวัสดิ์ (2553 : 90 - 96) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านหนองคันนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ มีความมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านหนองคันนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ใน 3 งาน คือ งานบริการ งานสถานที่ และงานประชาสัมพันธ์ ให้สัมฤทธิ์ผล ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้า หัวหน้างานวางแผนการศึกษาและงบประมาณ หัวหน้างานวิชาการ และเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการนิเทศติดตาม แบบบันทึกการประชุม และแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โดยอาศัยเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า

(Triangulation Technique) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยกลยุทธ์ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ กิจกรรม 5 ส การสร้างทีมงาน การนิเทศติดตาม และการฝึกงานนักเรียนช่วยงานห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า การใช้กลยุทธ์ กิจกรรม 5 ส การสร้างทีมงาน การนิเทศติดตาม และการฝึกงานนักเรียนช่วยงานห้องสมุด ทำให้การดำเนินงานห้องสมุด ดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจในการให้บริการแก่ครู นักเรียนได้เป็นอย่างดี มีการจัดระบบผู้ดูแลห้องสมุด ทำให้สมุดมีความเรียบร้อย นำเข้าไปให้บริการ นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลห้องสมุด ส่งผลให้นักเรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น และคณะครูบุคลากรเข้าใช้บริการ และนำนักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดเพื่อจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Greenan (2003 : 357) ได้ศึกษา พวกเราจมาเรียนรู้อะไรด้วยกันดีกว่า : การศึกษากระบวนการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ภายในโรงเรียนประถมศึกษาของเมืองปรินซ์เอ็ดเวิร์ดไอส์แลนด์ การวิจัยครั้งนี้ ทำการสำรวจกระบวนการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด ภายในโรงเรียนประถมศึกษาของเมืองปรินซ์ เอ็ดเวิร์ด ไอส์แลนด์ (Prince Edward Island) ประเทศแคนาดาการศึกษากรณีครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบคือ การทำแผนภูมิ ทรัพยากรห้องสมุด การสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มสมาชิกของคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนการวิเคราะห์ระบบการยืม – คืน ทรัพยากรห้องสมุด และการเขียนบันทึกผลจากการสังเกตของผู้วิจัยเอง ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการเป็นผู้นำของครูบรรณารักษ์ในการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด สามารถประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้โดยผ่านทาง การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้แน่นอน นอกจากนี้ ยังพบว่า การใช้กระบวนการแบบร่วมมือในการดำเนินการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดโรงเรียน ทำให้เกิดประโยชน์หลายด้านต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเช่นทำให้บุคลากรได้รับรู้ถึงบทบาทที่ซับซ้อนของครูบรรณารักษ์มากขึ้น และยังทำให้ได้รับประโยชน์จากการมีคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนไว้เพื่อดำเนินการพัฒนางานห้องสมุดโรงเรียนอีกด้วย ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะให้ควรดำเนินงานพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนตามแนวโน้มของความเป็นไปได้ และควรสร้างแรงสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัยอย่างเต็มที่อีกด้วย

Battle (2004 : 738 - A) ได้ศึกษาผลกระทบเบื้องต้นของการรู้หนังสือ (ILI) ซึ่งอาจมี 2 ด้าน คือ ด้านความกังวลทั่วไป และความกังวลเฉพาะด้านของห้องสมุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนนานาชาติที่ใช้ห้องสมุดวิทยาลัยชุมชน ความกังวลระหว่างนักศึกษา นานาชาติกับห้องสมุดอาจเกิดจากปัญหาเหล่านี้ เช่น อุปสรรคด้านภาษา การสื่อสาร การปรับตัวเข้ากับระบบใหม่ของห้องสมุด และการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมทั่วไป ซึ่งปัญหาทั่วไปของการใช้ห้องสมุดเกิดจากตัวนักศึกษาเอง ซึ่งมีความรู้สึกด้านลบ เช่นความตึงเครียด ความกลัว ความกังวลใจ ซึ่งอารมณ์เหล่านี้เกิดขึ้นบ่อยครั้งเมื่อนักศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำการค้นคว้าวิจัยในห้องสมุด เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ประสบผลสำเร็จในพฤติกรรมเหล่านี้ต้องได้รับการบรรเทา ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้นักเรียนนานาชาติ 2 กลุ่ม ซึ่งได้ลงทะเบียนเรียนในโปรแกรมการพูดภาษาอังกฤษสำหรับผู้ใช้ภาษาอื่น (ESOL) นักศึกษาแต่ละคนจะได้ใช้เครื่องวัดความกังวล และเครื่องค้นพบความกังวลเพื่อให้เข้าถึงระดับความกังวลก่อนและหลังการรักษา กลุ่มที่ 1 (กลุ่มทดลอง) เข้าเรียนการใช้ ห้องสมุดเบื้องต้น (โดยใช้ข้อมูลของ Kuhltau's) สืบค้นกลุ่มที่ 2 (กลุ่มควบคุม) ให้ทำงานศึกษาค้นคว้าโดยไม่ได้เรียนการใช้ห้องสมุดเบื้องต้นหรือวิธีการสืบค้น

ข้อมูล หลังการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ให้คำแนะนำโปรแกรม ESOL วัดระดับความกังวลระหว่างกลุ่ม ANCOVA ได้ถูกใช้เพื่อวิเคราะห์ สมมติฐานเปรียบเทียบก่อน ทดลองและหลังทดลอง ผลการ วิเคราะห์ บ่งชี้อย่างแน่อนว่า ความกังวล ของนักศึกษานานาชาติลดลง เมื่อได้รับรู้วิธีการสืบค้นข้อมูลห้องสมุด

Nelson (2004 : 742 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดประชาชน และ กฎหมายเกี่ยวกับห้องสมุดของรัฐไอดาโฮ ผู้สังเกตการณ์บางท่านอาจมองว่าตัวบทกฎหมายของรัฐที่ ปกครองห้องสมุดประชาชนในรัฐไอดาโฮเป็นทั้งสิ่งกีดขวางความเจริญก้าวหน้าของห้องสมุด และยัง สามารถถูกใช้เป็นหนทางที่อาจนำไปสู่การบั่นทอน หรือกำจัดสิ่งกีดขวางเหล่านั้นออกไป สำหรับการ วิจัยในครั้งนี้ “กฎหมาย” เป็นข้อมูลบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่ใช้วิธีการแบบ Ariande ความเจริญ ก้าวหน้า และการพัฒนาห้องสมุดประชาชนของรัฐไอดาโฮได้ถูกร่างเค้าโครงโดย การติดตามผลการ บันทึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกฎหมาย ดังกล่าว ได้มีการแกะรอยและติดตามดู ความพยายามต่าง ๆ ที่ได้เข้าไปในการปรับปรุงโครงสร้างของห้องสมุดของรัฐไอดาโฮโดยการปฏิรูปกฎหมาย ซึ่งเป็นความพยายามของ บรรณารักษ์หารุ่น และผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพย์สินต่าง ๆ ตลอดจน เหล่ามิตรสหายของพวกเขา ทั้งนี้ได้มีการแกะรอยดังกล่าวเพื่อให้เป็นหนทางในการระบุว่ามีความซับซ้อนใดบ้างที่ทำให้เกิดกฎหมาย ห้องสมุดชุดปัจจุบัน ซึ่งบรรจุไว้ใน Idaho 33, หัวข้อที่ 33, บทที่ 25 - 27 ในการแกะรอยกฎหมายนี้ จุด สนใจหลักอยู่ที่ความพยายามที่จะขยายบริการของห้องสมุดไปยังพื้นที่ ชนบทในรัฐ โดยเฉพาะการจัดตั้ง และการขยายตัวของห้องสมุดประจำตำบลหลังจากปี พ.ศ.2498 งานวิจัยนี้เป็น การสร้างโครงร่าง สำหรับการวิจัยที่ละเอียดยิ่งขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของ ห้องสมุดในรัฐไอดาโฮ และยังมี เจตนาให้งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมรวมสมัยที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ด้วย

Oliver (2004 : 4343 - A) ได้ศึกษาบทบาทของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดของ โรงเรียนในการบูรณาการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในหลักสูตรของโรงเรียนมัธยม โดยใช้แบบสอบถาม เชิงคุณภาพนี้ได้กำหนดว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อของห้องสมุดโรงเรียนนั้น จะช่วยครูได้อย่างไรในการ บูรณาการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาในหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดโรงเรียนและครูใน ชั้นเรียนได้ร่วมมือกันอย่างไร เพื่อนำเอาหลักปฏิบัติที่มีพื้นฐานอยู่ที่เทคโนโลยีเข้าสู่ชั้นเรียน ความท้าทายใดที่ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดโรงเรียนต้องเผชิญอยู่ในการช่วยครูในการบูรณาการ ทรัพยากรคอมพิวเตอร์ และครูนั้นถือว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจะมาเป็นผู้นำในขอบเขตของเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์หรือไม่ การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อของห้องสมุดมีการช่วยครูใน การบูรณาการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยการให้ข้อมูลครูเหล่านี้เกี่ยวกับความพร้อมใช้ทรัพยากรใน หลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อได้รายงานว่า พวกเขาทำให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ ทางอินเทอร์เน็ต และให้ข้อมูลพวกเขาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เพื่อตีพิมพ์และนำเสนอผลงานของ นักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อบางรายก็ได้รายงานว่าตนเองได้สอนครูเกี่ยวกับวิธีการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อ สร้างผลิตภัณฑ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อได้รายงานว่าพวกเขาได้นำเสนอความคิดที่จะใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ในชั้นเรียนต่อครู ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อถูกถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และครูส่วนใหญ่ก็ยอมรับว่า ตนเองพิจารณาไปที่ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อโดยมองหาความคิด ที่จะใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

หลักฐานจากการวางแผนร่วมกันนั้นมีอยู่แบบกระจัดกระจายออกไป และครูจำนวนมาก ก็กล่าวว่าวางแผนนั้นเกี่ยวข้องกับการกำหนดตารางเวลาเพื่อใช้ทรัพยากรศูนย์กลางสื่อ

สาระสำคัญทั่วไปที่ครอบคลุมตลอดการสัมภาษณ์นั้นก็คือผู้เชี่ยวชาญสื่อห้องสมุดโรงเรียนนั้นคือคนที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงเป็นคนแรกในการบูรณาการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ไว้ในชั้นเรียนผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดของโรงเรียนคือมีอาชีพที่นำเสนอความคิดและแผนการว่าจะบูรณาการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างไรในชั้นเรียนต่อครู ครูส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างได้พิจารณาว่าผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อของห้องสมุดเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เนื่องจากพวกเขาเชื่อว่าผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อของห้องสมุดโรงเรียนนั้นมีความรู้ดีมากเกี่ยวกับวิธีการใช้อุปกรณ์มากกว่าตนเองทั้งสองกลุ่มอ้างว่าการไม่มีเวลาเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการทำให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อของห้องสมุดโรงเรียนไม่สามารถช่วยครูในการบูรณาการทรัพยากรคอมพิวเตอร์ได้

Underwood (2004 : 1 580 - A) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดในสี่โรงเรียนในหลุยส์เซียนา ข้อสรุปจากการวิจัยมี 4 ประการดังนี้ ประการที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพ สามารถเป็นจุดศูนย์กลางให้โรงเรียนได้ ประการที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพ สามารถเป็นจุดศูนย์กลางที่จะนำไปสู่ความชำนาญด้านเทคโนโลยี การวางแผนร่วมกัน การส่งเสริมการอ่าน และการประชาสัมพันธ์เชิงบวก ประการที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพได้รับแรงเสริมจากความเข้าใจในเชิงบวกจากผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ผู้นิเทศห้องสมุด และครูประจำชั้นที่ต่างตระหนักถึงความสำคัญของโครงการสื่อของห้องสมุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จด้านวิชาการ แม้ว่าโครงการที่ทำขึ้นยังไม่ถึงระดับมาตรฐาน ภาวะผู้นำที่หล่อหลอมจากความร่วมมือในแต่ละวัน สามารถทำให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้จัดโครงการที่มีประสิทธิภาพได้ ประการสุดท้าย ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุดได้รับการสนับสนุนจากความเข้าใจในเชิงบวกจากผู้อำนวยการ การสนับสนุนด้านตารางเวลาและการรับเงินจากผู้ใหญ่ การสนับสนุนจากผู้ดูแลห้องสมุดและการใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของครู อย่างไรก็ตามสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อหลายด้าน เช่น การไม่มีเวลาในการวางแผนร่วมกับการขาดผู้ร่วมงานที่มีความเชี่ยวชาญ การขาดแคลนทุน การแลกเปลี่ยน ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุด

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การพัฒนาการเสริมสร้างการอ่านเพื่อกระตุ้นใจให้เกิดนิสัยรักการอ่านของนักเรียนเป็นหน้าที่สำคัญของบุคคลทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครอบครัว พ่อแม่ ครู อาจารย์ในโรงเรียนที่จะส่งเสริมการอ่านให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน เพราะการอ่านช่วยพัฒนานักเรียนทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรมและการดำเนินชีวิต อันจะส่งผลสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้นักเรียนรักการอ่าน ทั้งนี้ต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสามารถพัฒนางานส่งเสริมการอ่านได้และเป็นเรื่องที่บุคคลทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก ซึ่งนั่นก็คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน นั่นเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษา ได้ดำเนินการในลักษณะของการดำเนินการศึกษาเชิงปฏิบัติการ มุ่งเน้น แก้ไขปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน โดยมีขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า (Research Participants) จำนวน 5 คน ที่สนใจและยินดีเข้าร่วม ประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้ศึกษาค้นคว้า
 - 1.2 หัวหน้างานวิชาการ
 - 1.3 ครูเจ้าหน้าที่ห้องสมุด จำนวน 3 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 21 คน ที่สนใจและสมัครใจในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - 2.2 ครูประจำชั้น ป.1 – ม.4 จำนวน 10 คน
 - 2.3 นักเรียน ชั้น ป.3 – ม.4 จำนวน 8 คน
 - 2.4 วิทยากร จำนวน 2 คน

ขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) โดยผู้ศึกษาได้นำเอาหลักการและขั้นตอนของ Kemmis และ McTaggart (1988 : 11 - 15) เป็นกระบวนการในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) การสังเกต

(Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งเป็นการร่วมมือกันของกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน ดังนี้

วงรอบที่ 1

1. ขั้นการวางแผน (Planning) ผู้ศึกษาค้นคว้าสะท้อนผลให้เห็นผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา (Reconnaissance) โดยการวิเคราะห์สภาพการณ์ร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าในการกำหนดวิธีการ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาและแผนปฏิบัติการ ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานและปัญหา

1.1.1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์ครู นักเรียน เอกสารการประเมินภายนอกและสถิติการเข้าใช้บริการของห้องสมุด พบว่า

1.1.1.1 นักเรียนส่วนมากตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีนิสัยรักการอ่าน

1.1.1.2 การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการอ่านไม่ดึงดูดใจนักเรียนเพียงพอที่จะทำให้นักเรียนสนใจในการอ่าน

1.1.1.3 การจัดกิจกรรมห้องสมุดของโรงเรียนไม่สามารถบริการครูและนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

1.1.1.4 นักเรียนไม่สนใจในการเข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าโดยเฉลี่ยในแต่ละสัปดาห์ไม่ถึงร้อยละ 30

1.1.1.5 นักเรียนใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.2 หลังจากการประชุมร่วมกันกับคณะครูเพื่อร่วมกันวิเคราะห์รายละเอียดของปัญหา กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้นำข้อมูลที่ได้มาประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดของปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน เพื่อนำไปสู่กระบวนการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ร่วมเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกันวางแผนหาวิธีการและหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนและเพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา โดยกำหนดวัน เวลา สถานที่ประชุม ติดต่อกิจการที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มาให้ความรู้ และแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

1.2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน

1.2.2 การวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน

1.2.3 การดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน

1.3 กลยุทธ์การพัฒนา กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า ได้สรุปผลจากการประชุมร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาซึ่งเป็นคณะครูโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ แล้วได้ร่วมกันกำหนด กลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนทั้งระบบ เพื่อให้สามารถพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนโดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา จำนวน 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1.3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ มีเป้าหมายเพื่อให้คณะครูทุกคนที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน ดังนี้

1.3.1.1 ร่วมกันวางแผนการพัฒนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ วิธีการและแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

1.3.1.2 ผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

1.3.1.3 สามารถกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

1.3.1.4 สามารถจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้

1.3.1.5 ดำเนินการส่งเสริมการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.2 การศึกษาดูงาน มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ศึกษาดูงาน ห้องสมุดโรงเรียนอื่น ที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่น และประสบผลสำเร็จ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ให้กับกลุ่มผู้ร่วมศึกษาและพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.3.2.1 ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่น เพื่อคัดเลือกหาห้องสมุดที่เห็นว่าเหมาะสมจะเป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

1.3.2.2 วางแผนการศึกษาดูงานห้องสมุด

1.3.2.3 ดำเนินการศึกษาดูงาน

1.3.2.4 รายงานผลการดำเนินงาน

1.3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กมีความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่าน และพัฒนาการอ่านของตนเองจนมีนิสัยรักการอ่าน โดยกลุ่ม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนในการวางแผนการดำเนินงาน การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ การกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน ให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1.3.3.1 กิจกรรมนักข่าวน้อย โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมงาน

(1) แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

(2) เตรียมสื่อ และอุปกรณ์

2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม

3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

(1) รับสมัครนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

(2) ทดสอบการพูดและคัดเลือกนักเรียนที่มีความพร้อม

ความสามารถในการพูด

(3) กำกับดูแลฝึกซ้อมนักเรียนในการพูด การเลือกข่าวสารที่จะนำไปจัดรายการ นำส่งครูบรรณารักษ์ตรวจสอบ เช่นชื่อกำกับก่อนทุกครั้งที่จะไปอ่านออกอากาศ

- (4) จัดกิจกรรมตามตารางที่กำหนด
- (5) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสรุปงานเป็นรูปเล่มส่งครู
- (6) มอบเกียรติบัตรรางวัล ให้กับนักเรียนที่ชนะเลิศ

- 4) ประเมินผลการดำเนินงาน
- 5) ปรับปรุง พัฒนากิจกรรม

1.3.3.2 กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- 1) เตรียมงาน
 - (1) แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
 - (2) เตรียมสื่อ และอุปกรณ์
- 2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม
- 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

(1) นักเรียนเลือกอ่านหนังสือนิทานที่ทางห้องสมุดจัดไว้ให้อ่านโดยแบ่งเป็นสายชั้นตามความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

(2) ดำเนินการประกวดการเล่านิทานของนักเรียนในแต่ละสายชั้นโดยใช้เวลาในช่วงตอนพักกลางวัน เพื่อทำการคัดเลือกหานักเรียนที่ชนะเลิศการประกวดเล่านิทานในแต่ละสายชั้น

(3) มอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่ชนะเลิศการประกวดการเล่านิทาน และให้นักเรียนที่ชนะเลิศการประกวดในแต่ละสายชั้นมาเล่านิทานให้เพื่อนฟังในตอนพักกลางวันในห้องสมุด

- 4) ประเมินผลการดำเนินงาน
- 5) ปรับปรุง พัฒนากิจกรรม

1.3.3.3 กิจกรรมศิลปะปั้นหุ่นยาวิ โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- 1) เตรียมงาน
 - (1) แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
 - (2) เตรียมสื่อ และอุปกรณ์
- 2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม
- 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

(1) นักเรียนอ่านหนังสือนิทานที่ทางห้องสมุดจัดไว้ให้อ่านโดยแบ่งเป็นสายชั้นตามความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

(2) นักเรียนวาดภาพประกอบจากเรื่องที่นักเรียนอ่านในแต่ละสายชั้น

(3) มอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่มีผลงานชนะเลิศ

- 4) ประเมินผลการดำเนินงาน
- 5) ปรับปรุง พัฒนากิจกรรม

1.3.3.4 กิจกรรมหุ่นน้อยเสียงทอง โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- 1) เตรียมงาน
 - (1) แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
 - (2) เตรียมสื่อ และอุปกรณ์
- 2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม

- 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้
 - (1) นักเรียนอ่านออกเสียง บทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง ที่ทางห้องสมุดจัดไว้ให้ตามความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน
 - (2) มอบรางวัลให้แก่ นักเรียนที่มีอ่านออกเสียงชนะเลิศทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง

4) ประเมินผลการดำเนินงาน

5) ปรับปรุง พัฒนา

1.3.3.5 กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- 1) เตรียมงาน
 - (1) แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
 - (2) เตรียมสื่อ และอุปกรณ์
- 2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม
- 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้
 - (1) กำหนดบทความ เนื้อเรื่อง ให้นักเรียนอ่านจับใจความ ภายในเวลา ที่กำหนดให้

(2) ตอบคำถามจากเนื้อเรื่องที่อ่าน

(3) มอบรางวัลให้แก่ นักเรียนที่ชนะเลิศการอ่านจับใจความ

4) ประเมินผลการดำเนินงาน

5) ปรับปรุง พัฒนา

1.3.3.6 กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

- 1) เตรียมงาน
 - (1) แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
 - (2) เตรียมรูปแบบ และจัดพิมพ์บันทึกการอ่าน
- 2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม
- 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้
 - (1) กำหนดให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม อ่านหนังสือ หรือบทความในตอนเช้าหลังทำกิจกรรมหน้าฐานเสาธง ภายในเวลาที่กำหนดให้
 - (2) นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้รับจากการอ่าน และลงข้อมูลทางบรรณานุกรมให้ครบถ้วน ลงในสมุดบันทึกการอ่านที่ได้รับ

(3) มอบรางวัลให้แก่ นักเรียนที่บันทึกได้ครบและถูกต้องสมบูรณ์

4) ประเมินผลการดำเนินงาน

5) ปรับปรุง พัฒนากิจกรรม

1.3.3.7 กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

1) เตรียมงาน

(1) แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

(2) เตรียมสื่อ และอุปกรณ์

2) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม

3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนี้

- (1) กำหนดคำศัพท์ ลงในใบงานสำหรับให้นักเรียนได้อ่าน และเปิดหา
ความหมายของคำศัพท์นั้นๆ
- (2) กลุ่มที่สามารถค้นหาความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรมได้
รวดเร็วภายในเวลาที่กำหนด และถูกต้อง จะเป็นฝ่ายชนะ
- (3) มอบรางวัลให้แก่กลุ่มที่ชนะเลิศการหาความหมายของคำศัพท์
- 4) ประเมินผลการดำเนินงาน
- 5) ปรับปรุง พัฒนากิจกรรม

1.4 แผนปฏิบัติการ (Action Plan)

แผนปฏิบัติการในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ดังรายละเอียด ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แผนปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”

กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง	การเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล
1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ	- กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการวางแผน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพ	3 - 4 ธันวาคม 2554	- กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - วิทยากร	- บันทึกการประชุม - การสัมภาษณ์	- แบบบันทึก - แบบสัมภาษณ์	- วิทยากร - กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า
2. การศึกษาดูงาน	- บุคลากรได้ศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสพการณ์ สนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	15 ธันวาคม 2554	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า	- การสอบถาม	- แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง	การเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล
3. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3.1 กิจกรรมนักข่าวน้อย	- นักเรียนชั้น ม.1 – ม.4 เห็นความสำคัญของการอ่านและแสดงความคิดเห็นผ่านเสียงตามสายในตอนเช้าและพักเที่ยง	12 ธ.ค. 54 - 16 ธ.ค. 54	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
3.2 กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก	- นักเรียนชั้น ป.1 – ม.4 สามารถถ่ายทอดความรู้ ความบันเทิงจากเรื่องที่อ่านกล้าแสดงออกในที่ชุมชน เกิดความสนใจในการอ่าน และอยากอ่านหนังสือ	26 ธ.ค. 54 - 30 ธ.ค. 54	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
3.3 กิจกรรมศิลปินรุ่นเยาว์	- นักเรียนชั้น ป.1 – ป.6 สามารถถ่ายทอดสาระความรู้จากเรื่องที่ตนอ่าน โดยการวาดภาพระบายสีตามจินตนาการ	3 ม.ค. 55 - 6 ม.ค. 55	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง	การเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล
3.4 กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง	- นักเรียนชั้น ป.1 – ป.6 ได้พัฒนาการอ่านของตน ฝึกการอ่านออกเสียงทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง จนเกิดการพัฒนาในการอ่านอย่างต่อเนื่อง	16 ม.ค. 55 - 20 ม.ค. 55	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
3.5 กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน	- นักเรียนชั้น ม.1 – ม. 4 มีทักษะการอ่าน จับใจความ และสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้	23 ม.ค. 55 - 27 ม.ค. 55	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
3.6 กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน	- นักเรียน ป.4 – ม.4 เห็นความสำคัญของการอ่านและสามารถบันทึกความรู้ จากเรื่องที่อ่านได้	6 ก.พ. 55 - 17 ก.พ. 55	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
3.7 กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย	- นักเรียนชั้น ป.4 – ม.4 เห็นคุณค่าของหนังสือ และสามารถค้นหาความหมายของคำศัพท์ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว	20 ก.พ. 55 - 24 ก.พ. 55	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

2. ขั้นปฏิบัติการ (Action)

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันลงมือปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ โดยนำกิจกรรมในโครงการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนแต่ละกิจกรรมไปปฏิบัติตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1.1 นำเสนอโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา

2.1.2 ประสานงานกับกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า วิทยากร เพื่อดำเนินการประชุม เชิงปฏิบัติการ

2.1.3 ติดต่อเชิญวิทยากร จำนวน 2 คน คือ นางราตรี ไสวบุญธรรม ตำแหน่งบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ (ห้องสมุดรถไฟบุรีรัมย์) และ นายวิจิตร จาริกดี ตำแหน่ง บรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

2.1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม และจัดเตรียมสถานที่สำหรับใช้ประชุม

2.1.5 ประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เวลาในการประชุม 2 วัน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตามตาราง 2

ตาราง 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ วันที่ 3 – 4 ธันวาคม 2554 เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”

วัน เวลา	ภาคเช้า		ภาคบ่าย	
	09.00-10.30	10.45 – 12.00	13.00 – 14.30	14.45 – 16.00
3 ธันวาคม 2554	พฤติกรรมกรอ่านและนิสัยรักการอ่าน	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน	การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (ต่อ)
4 ธันวาคม 2554	การนำเสนอวิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน		สรุปผลการจัดกิจกรรม	

2.2 การศึกษาดูงาน เพื่อศึกษาดูงานห้องสมุดที่ดีเด่นด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 นำเสนอโครงการศึกษาดูงานห้องสมุดต่อผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.2 กลุ่มผู้ร่วมศึกษา ศึกษาดูงานที่ห้องสมุดโรงเรียนวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ประจำปี 2553 สพ.นม.1 ในวันที่ 15 ธันวาคม 2554 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

วันที่ 15 ธันวาคม 2554 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เดินทางไปดูงาน ห้องสมุด และรับฟังการบรรยายสรุปแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีประสิทธิภาพจากคณะครูโรงเรียน วัดสระแก้ว สังกัด สพ.นม.1 พร้อมกันนี้ยังได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนวัดสระแก้ว พร้อมสื่อกิจกรรมที่หลากหลาย ภายหลังจากการศึกษาดูงาน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษา ได้รับความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพิ่มมากขึ้น เพราะมีแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความสนใจในการอ่านของนักเรียน ได้รับความรู้ และแนวทางในการประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน รู้วิธีการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น

2.2.3 แจกแบบสอบถามและร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน พร้อมข้อเสนอแนะ

2.3 การจัดโครงการส่งเสริมการอ่าน

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมนักข่าวน้อย กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก กิจกรรมศิลป์ปั้นหุ่นยาวิเศษ กิจกรรมหุ่นน้อยเสียงทอง กิจกรรมหุ่นน้อยยอดนักอ่าน กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน และกิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย มีการปฏิบัติงานดังนี้

2.3.1 นำเอาปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน มาวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ของการเกิดปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ

2.3.2 วางแผนในการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้มีแผนงาน/โครงการ และกิจกรรม/แนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน

2.3.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามโครงการโดยประสานงานกับคณะครู และนักเรียนเพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านและพัฒนานักเรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน

2.3.4 กำหนดมาตรการในการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน

2.3.5 พัฒนางานส่งเสริมการอ่านเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้ศึกษาค้นคว้า ในฐานะบรรณารักษ์ ห้องสมุด ได้เสนอขออนุญาตผู้บริหาร จัดดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวนทั้งหมด 7 กิจกรรม ในห้องสมุดโรงเรียน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย สามารถใช้ห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในโรงเรียน เพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้ศึกษาค้นคว้า ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ดังตาราง 3

ตาราง 3 กำหนดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2
“อิสาน อีรวิทยาการ” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

วัน เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
12 – 16 ธันวาคม 2554	12.20 – 13.00	กิจกรรมนักข่าวน้อย	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า
26 – 30 ธันวาคม 2554	12.20 – 13.00	กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า
3 – 6 มกราคม 2555	12.20 – 13.00	กิจกรรมศิลปินรุ่นเยาว์	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า
16 – 20 มกราคม 2555	12.20 – 13.00	กิจกรรมหุ่นน้อยเสียงทอง	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า
23 – 27 มกราคม 2555	12.20 – 13.00	กิจกรรมหุ่นน้อย ยอดนักอ่าน	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า
6 - 17 กุมภาพันธ์ 2555	08.30 – 09.00	กิจกรรมทำนาที่ ที่ต้องอ่าน	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า
20 - 24 กุมภาพันธ์ 2555	12.20 – 13.00	กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชม ความหมาย	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า

3. การสังเกต (Observation)

ผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้เก็บข้อมูลจากการปฏิบัติ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ร่วมกันสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งสังเกตความก้าวหน้าของการพัฒนาการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง และคุณภาพของข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความเชื่อถือได้ ตามที่เครื่องมือกำหนด

4. การสะท้อนผล (Reflection)

4.1 ผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2

“อิสาน ธีรวิทยาคาร” เมื่อปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ทั้ง 3 คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าหรือไม่และมีวิธีแก้ไขอย่างไร

4.2 วิเคราะห์ ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ว่าส่งผลต่อผู้เรียนอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่จะมาช่วยสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

จากการวิเคราะห์ และสรุปผลของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าในวงรอบที่ 1 พบว่า กลยุทธ์การ จัดประชุมเชิงปฏิบัติ และการศึกษาดูงานห้องสมุด บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะสามารถทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาได้รับความรู้ และเกิดความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพิ่มขึ้น สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนได้ ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูได้ร่วมกันจัดให้กับนักเรียนไปนั้น พบว่า ยังประสบปัญหาในบางกิจกรรม คือ กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก เนื่องจากนักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมเท่าที่ควร และกิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่านที่มีนักเรียนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้บันทึกการอ่าน กลุ่มผู้ศึกษาจึงได้มีการปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรมขึ้นอีกในวงรอบที่ 2 เพื่อเป็นการส่งเสริมการอ่านให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทั้งยังสามารถสร้างนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

วงรอบที่ 2

1. ขึ้นวางแผน (Planning)

หลังจากที่กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่พบในวงรอบที่ 1 แล้ว จึงได้ประชุม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์หากลยุทธ์ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ร่วมศึกษาได้ข้อตกลงร่วมกันว่า ควรออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านขึ้นใหม่ในกิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก โดยเลือกนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และปรับปรุงแบบการเล่านิทานแทนที่นักเรียนจะออกมาเล่านิทานอย่างเดียว ก็ให้สามารถนำอุปกรณ์มาประกอบการเล่านิทานได้ และนอกจากจะจัดให้มีการแข่งขันทั้งประเภทเดี่ยวแล้วยังจัดให้มีการแข่งขันประเภททีม (3 – 5 คน) ขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น และเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มอีกด้วย ส่วนกิจกรรม ห่านาที่ที่ต้องอ่าน ที่กลุ่มผู้ร่วมศึกษาเห็นว่ายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน ดังนั้นกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า จึงได้ร่วมกันกับฝ่ายวิชาการ และครูภาษาไทยในแต่ละสายชั้น ตั้งแต่ชั้น ป.4 – ม.4 ได้ให้นักเรียนทุกคน ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ดังรายละเอียด ตามตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 แผนปฏิบัติการการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” วงรอบที่ 2

กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง	การเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล
1. กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก	- นักเรียนชั้น ป.3 – ป.6 สามารถถ่ายทอดความรู้ความบันเทิงจากเรื่องที่อ่านกล้าแสดงออกในที่ชุมชน เกิดความสนใจในการอ่าน และอยากอ่านหนังสือ	14 พ.ค. 55 - 25 พ.ค. 55	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
2. กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน	- นักเรียนชั้น ป.4 – ม.4 เห็นความสำคัญของการอ่านและสามารถบันทึกความรู้จากเรื่องที่อ่านได้	14 พ.ค. 55 - 25 พ.ค. 55	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู	- การสังเกต - การสอบถาม	- แบบสังเกต - แบบสอบถาม	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - คณะครู - นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

2. ขั้นปฏิบัติการ (Action)

ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้ง 2 กิจกรรม

ดังตาราง 5

ตาราง 5 กำหนดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วงรอบที่ 2

วัน เดือน ปี	เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
14 – 25 พฤษภาคม 2555	08.30 - 09.00	กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า
14 – 25 พฤษภาคม 2555	12.20 – 13.00	กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก	- ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า - ผู้ศึกษาค้นคว้า

3. การสังเกต (Observation)

ผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้เก็บข้อมูลจากการปฏิบัติ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ร่วมกันสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งสังเกตความก้าวหน้าของการพัฒนาการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง และคุณภาพของข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความเชื่อถือได้ ตามที่เครื่องมือกำหนด

4. การสะท้อนผล (Reflection)

4.1 ผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน ในวงรอบที่ 2 มาวิเคราะห์ และนำผลที่ได้มาเขียนบรรยาย โดยพรรณนา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. ประเภทเครื่องมือ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1.1 แบบบันทึก จำนวน 1 ฉบับ

1.2 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ

1.3 แบบสอบถาม จำนวน 8 ฉบับ

2. ลักษณะของเครื่องมือ โดยจะอธิบายเครื่องมือแต่ละอย่างว่ามีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอะไรจากใคร ดังนี้

2.1 แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือ ที่ใช้ในการบันทึกปัญหาอุปสรรคต่างๆ ผลการประชุม การระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียน

2.2 แบบสัมภาษณ์ มีจำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างชนิดปลายเปิด ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านของนักเรียน

2.3 แบบสอบถาม

2.3.1 แบบสอบถามฉบับที่ 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น เพื่อใช้สอบถามครูและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด

2.3.2 แบบสอบถาม ฉบับที่ 2-8 เป็นแบบสอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากที่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน

วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

วิธีการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษา ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน
2. ดำเนินการสร้างแบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบงานที่ศึกษาค้นคว้า
 - 2.2 กำหนดขอบข่ายที่ต้องการของเครื่องมือแต่ละชนิด
 - 2.3 สร้างเครื่องมือแต่ละชนิดตามกรอบที่กำหนด
 - 2.4 นำเสนอเครื่องมือทุกฉบับต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 - 2.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนด้านเนื้อหาและภาษา
 - 2.6 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
 - 2.7 จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเครื่องมือ มีจำนวน 5 ท่าน ดังนี้

3.1 นางจินตนา ลวดลาย วุฒิ กศ.ม. การบริหารการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาล ๒ “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

3.2 ผศ.นิรันดร์ กุลพานันท์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วุฒิ กศ.ม.บรรณารักษศาสตร์

3.3 นายสมพงษ์ รินไธสง วุฒิ ศศ.ม. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านดอนมนต์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

3.4 นายสมพร บุ่งทอง วุฒิ กศ.ม. การบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ
ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

3.5 นางจริญญา จันทร์แดง วุฒิการศึกษา กศ.ม. วัดและประเมินผลทางการศึกษา
โรงเรียนหนองกี่ประชาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

4. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บ
รวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

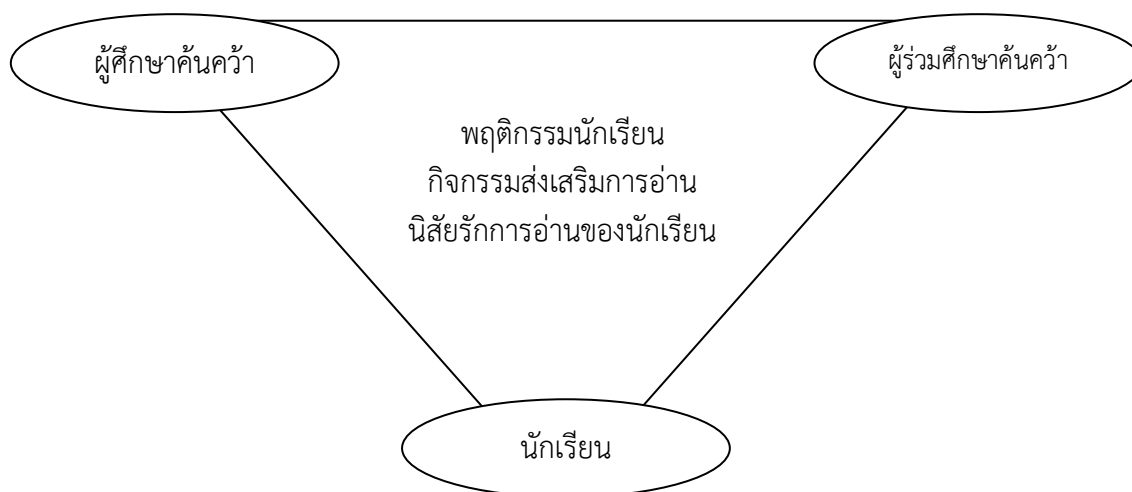
ผู้ศึกษาค้นคว้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ด้วยวิธีการดังนี้

1. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ จากการประชุมระดมความคิดเห็น
ร่วมกันของคณะครูและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนาการ
ดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพ
2. สัมภาษณ์ ครู และนักเรียน เกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาการ
ดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนและพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน
3. สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน
ของนักเรียน
4. บันทึกการสังเกต โดยสังเกตจากการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการอ่านของนักเรียนโดยผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษาครูผู้ให้ข้อมูลและ
นักเรียนผู้ให้ข้อมูล ร่วมสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการอ่านของนักเรียน
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน 2554 – 25 พฤษภาคม
2555

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองร่วมกับผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 5 คน
ระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน 2554 – 25 พฤษภาคม 2555 โดยดำเนินการจัดกระทำตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์
แบบสังเกต และบันทึกข้อมูลการประชุมและแบบสอบถามเป็นระยะๆ ระหว่างผู้ศึกษาค้นคว้ากับผู้ร่วม
ศึกษาค้นคว้า
2. ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการ
ดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและรวบรวมข้อมูล ที่ได้มา
ปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนซึ่งอยู่ในภารกิจงานวิชาการให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของนักเรียนจึงใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูล Triangulation ซึ่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น
ระยะๆ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ครูกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ครูผู้สอน และนักเรียน สามารถ
เขียนแผนภูมิการตรวจสอบข้อมูล (Data Validation) ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 การตรวจสอบข้อมูลของ Triangulation

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้านำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการนำเอาข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ประมวลผลและเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบของความจริงเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียน โดยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่านและพัฒนาการอ่านของตนเองอยู่ตลอดเวลาจนมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มมากขึ้นการนำเสนอข้อมูลผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้านำผลการวิเคราะห์มาประมวลผลและเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบความจริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตรดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

$$S.D = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการ 2 วงรอบ ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1
 - 2.2 การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1
 - 2.3 การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2
 - 2.4 การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

P หมายถึง คำร้อยละ

X หมายถึง ค่าเฉลี่ย

SD หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาของการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียน และปัญหาที่เกิดจากการขาดนิสัยรักการอ่าน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยดำเนินการพัฒนาตามแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ดังนี้

1. ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1

1.1 การดำเนินการพัฒนาโดยกลยุทธ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ มีเป้าหมายเพื่อให้คณะครูที่สมัครใจเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการมีความตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางและวิธีการใหม่ๆ ตลอดจนความคิดริเริ่มต่างๆ ในการกำหนด แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ตลอดจน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน โดยใช้เวลาประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน คือวันที่ 3 - 4 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 วางแผนเตรียมการประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดเตรียมสถานที่ เชิญวิทยากร เตรียมเอกสารและสื่อทัศนวัสดุ ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้

กลุ่ม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าและคณะครูในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” โดยเฉพาะการจัดทำแผนงาน / โครงการ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านใน 7 กิจกรรม คือ กิจกรรมนักข่าวน้อย กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก กิจกรรมศิลปินรุ่นเยาว์ กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน และกิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย ซึ่งเกิดจากการระดมความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางร่วมกันของคณะครูในโรงเรียนในการส่งเสริม กระตุ้น จูงใจนักเรียนและดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มึนีสัยรักการอ่าน ทั้งนี้ ประกอบกับการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.2 ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” คือ วันที่ 3 – 4 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2554 ณ ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ด้วยการแจกเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การวางแผน การดำเนินการตามแผน การประเมินผลการและปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

วันที่ 3 ธันวาคม 2554 เวลา 08. 30 - 16.30 น. กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าที่สนใจและสมัคร เข้าร่วมประชุม จำนวน 5 คน รับเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการและรับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการอ่าน วิทยากรได้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านความพร้อมทางการอ่าน กระบวนการอ่านวิธีสร้างความสนใจและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในระหว่างการบรรยายเมื่อกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามี่ข้อสงสัยได้ซักถามวิทยากรด้วยความสนใจและวิทยากรได้ให้คำตอบที่กระจ่างชัดเจนพร้อมทั้งมีตัวอย่างหนังสือส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่น่าสนใจให้ดู

วันที่ 4 ธันวาคม 2554 เวลา 08. 30 - 16.30 น. วิทยากรได้ทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หลังจากนั้นวิทยากรได้บรรยายให้ความรู้ เกี่ยวกับหลักการวิธีการ และรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้แนวทางไว้ นอกจากนี้ยังเสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่น่าสนใจ กระตุ้นจูงใจ เรา้ใจและดึงดูดความสนใจให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่านและพัฒนาไปสู่การมีนิสัยรักการอ่านโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน วิทยากรยังได้กล่าว ถึงขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการอ่านของนักเรียนซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่จะต้องส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ทั้งนี้ เพราะการอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถเรียนรู้ได้ สื่อสารได้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันโดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ คือ 1) ขั้นเตรียมงาน 2) ขั้นประชาสัมพันธ์ 3) ขั้นดำเนินการ 4) ขั้นประเมินผล การประเมินผล

1.1.3 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้วางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

1.1.4 สรุปและประเมินผลการจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลการพัฒนาโดยกลยุทธ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ พบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติช่วยทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามี่มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญ ความจำเป็นต่อ การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน มีความมั่นใจและมีความสามารถ มีทักษะ

ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทั้งการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบผลการปฏิบัติ และการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ดังปรากฏผลจากการสัมภาษณ์และการสอบถามผู้เข้ารับการอบรมดังนี้

“...กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริม การอ่าน และเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ช่วยในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูให้มีความน่าสนใจและเข้าใจให้นักเรียนสนใจอ่านหนังสือมากยิ่งขึ้น...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 1. 4 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...การดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของครูที่ผ่านมายังมีข้อบกพร่องอยู่มากหลังจากเข้าร่วมการประชุมแล้ว ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมากขึ้น และทำให้มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนยิ่งขึ้น...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 2. 4 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้แก่ นักเรียนเพื่อให้นักเรียนรักการอ่านและรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 3. 4 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...จากการอบรมแต่ละครั้งไม่เคยอบรมหรือประชุมเรื่องการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมากขึ้น และต้องการจัดกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มีความรักการอ่านทุกคน...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 1. 4 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...กิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน และช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้เป็นอย่างดี...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 2. 4 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...ที่ผ่านมาโรงเรียนยังไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทำให้นักเรียนไม่สนใจในการอ่านและขาดการศึกษาค้นคว้าแต่หลังจากประชุมแล้วน่าจะสามารดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่องเพราะทุกคนเห็นความสำคัญและมีความตระหนักร่วมกันและรู้แนวทางในการจัดกิจกรรมมากยิ่งขึ้น...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 3. 4 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

ตาราง 6 ตารางแสดงผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงาน ส่งเสริมการอ่านของ
ห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ที่	รายการ	ระดับคุณภาพ
1	ก่อนการเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการท่านมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มากน้อยเพียงใด	น้อย
2	ระหว่างการเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการท่านมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพิ่มขึ้น มากน้อยเพียงใด	มาก
3	หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการท่านมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มากน้อยเพียงใด	มากที่สุด
4	วิทยากรมีความรู้ ความสามารถ และเทคนิควิธีการถ่ายทอดเป็นที่ น่าสนใจ	มากที่สุด
5	ท่านสามารถเชื่อมโยงความรู้จากการประชุมไปใช้ในการปฏิบัติจริง ได้มากน้อยเพียงใด	มาก

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน ในระดับน้อย หลังการจัดกิจกรรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่าน ในระดับ มากที่สุด

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ การสอบถาม และบันทึกการประชุม กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญ ความจำเป็นต่อการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน มีความมั่นใจและมีความสามารถ มีทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทั้งการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบผลการปฏิบัติ และการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

1.2 การพัฒนาโดยกลยุทธ์ การศึกษาดูงาน พบว่า หลังจากที่ได้เชิญกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนวัดสระแก้ว สพ.นม.1 ในวันที่ 15 ธันวาคม 2554 พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้รับแนวคิด ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นปัญหา และนำมาปรับปรุงพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยมีครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจำนวน 5 คน เข้าร่วมศึกษาดูงาน ห้องสมุดโรงเรียนวัดสระแก้ว ซึ่งบรรยากาศของห้องสมุด เป็นไปอย่างสนุกสนาน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างหลากหลาย ภายในห้องสมุดโรงเรียน มีมุมต่างๆ ไว้สำหรับให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมการเล่านิทาน มุมโสตทัศนศึกษา หรือแม้แต่มุมหนังสือต่างๆ ทั้งมุมวารสาร หนังสือพิมพ์ สารานุกรม นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลาย ผลการพัฒนาโดยกลยุทธ์การศึกษาดูงาน พบว่า ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพิ่มมากขึ้น เป็นรูปธรรมชัดเจน มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความสนใจในการอ่านของนักเรียน มีแนวทางในการประสานงานขอความร่วมมือจากภาครัฐและ

เอกชนในการจัดการหนังสือส่งเสริมการอ่าน รู้วิธีกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏผลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เมื่อมาศึกษาดูงานห้องสมุดที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเยี่ยม ทำให้เราเกิดความมั่นใจและมีแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมากยิ่งขึ้น...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 1. 15 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...รูปแบบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีรูปแบบที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละห้องสมุดว่าจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนได้อย่างไร...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 2. 15 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

“...ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นอกจากโรงเรียนจะจัดให้กับเด็กแล้ว ผู้ปกครองก็มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการอ่านได้อีกทาง จะเห็นได้ว่า ถ้าผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ต่อจากครู เด็กก็จะมีนิสัยรักการอ่านมากกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่ได้เอาใจใส่...”

(เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนที่ 3. 15 ธันวาคม 2554 : การสัมภาษณ์)

สรุปผลการศึกษาดูงานห้องสมุด พบว่ากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวทาง และขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายขึ้น มีแนวคิดในการนำวัสดุอุปกรณ์ที่โรงเรียนมีมาจัด ทำสื่อประกอบกิจกรรม รู้วิธีเร้าใจนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย สามารถกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น และมีความมั่นใจว่าสามารถสร้างบรรยากาศการอ่านขึ้นภายในโรงเรียนได้

1.3 การดำเนินการพัฒนาโดยกลยุทธ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่านและพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่องจนมีนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย กิจกรรมนักเรียนน้อย กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก กิจกรรมศิลปะหุ่นยาวยาว กิจกรรมหุ่นน้อยเสียงทอง กิจกรรมหุ่นน้อยยอตนักอ่าน กิจกรรมหาหน้าที่ที่ต้องอ่าน และกิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย ซึ่งการพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้ง 7 กิจกรรมได้ดำเนินงานระหว่างวันที่ 6 ธันวาคม 2554 ถึง 25 พฤษภาคม 2555 ผลการพัฒนาโดยกลยุทธ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 กิจกรรมนักเรียนน้อย มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นความสนใจและเร้าใจให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีนิสัยรักการอ่านและกล้าแสดงออก โดยการอ่านข่าว และเกร็ดความรู้จาก วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หรือหนังสือทั่วไปแล้วนำเสนอข่าวโดยวิธีอ่านหน้าเสาธงตอนเช้าและตอนพักกลางวัน ผลการดำเนินการพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 5 คนสามารถจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งกิจกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพการอ่านของนักเรียน การแสดงทักษะในการอ่านออกเสียง ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก ลักษณะของกิจกรรมสร้างความสนใจและกระตุ้นจูงใจนักเรียนให้ได้เป็นอย่างดี ดังผล ที่แสดงตามตาราง 7

ตาราง 7 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมนักข่าวน้อย)

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	15	70	15		
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	60	20	20		
3. ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดมากน้อยเพียงใด	25	60	15		
4. ท่านได้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	40	15	25	20	
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	20	65	10	5	
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	55	30	15		
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	35	60	5		
8. ท่านต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไป	25	75			

สรุปผล การจัดกิจกรรมนักข่าวน้อย

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด . ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ มากที่สุด ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ มาก

1.3.2 กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก มีเป้าหมายเพื่อให้ นักเรียนสามารถถ่ายทอดสาระความรู้ ความบันเทิงจากเรื่องที่อ่าน รู้จักกล้าแสดงออกในที่ชุมชน เกิดความสนใจในการอ่าน และอยากอ่านหนังสือ กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกวด เล่านิทานประกอบสื่อ ซึ่งเนื้อเรื่องให้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 5 คนสามารถจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งกิจกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพการอ่านของนักเรียน ฝึกการทำสื่อประกอบการ เล่านิทาน

นักเรียนได้แสดงทักษะในการอ่านออกเสียง ฟังให้นักเรียนกล้าแสดงออก ลักษณะของกิจกรรมสร้างความสนใจและกระตุ้นใจนักเรียนให้ได้เป็นอย่างดีดังผลที่แสดงตามตาราง 8

ตาราง 8 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก)

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	25	20	40	15	
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	10	15	55	20	
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	10	50	30	10	
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	20	20	25	35	
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	10	25	35	30	
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	25	20	45	10	
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	15	25	35	25	
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	25	20	30	25	

สรุปผล กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง . ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ น้อย การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ ปานกลาง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ ปานกลาง ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.3.3 กิจกรรมศิลปปิ่นรุ้งเยาว์ มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดสาระความรู้จากเรื่องที่ตนอ่าน โดยการวาดภาพระบายสีตามจินตนาการ กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้สามารถวาดภาพระบายสีประกอบเรื่องที่ทางห้องสมุดกำหนดขึ้น โดยเนื้อหาจะมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ผลการดำเนินการพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษา

ค้นคว้าทั้ง 5 คนสามารถจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งกิจกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพการอ่าน และการวาดภาพของนักเรียน ลักษณะของกิจกรรมสร้างความสนใจและกระตุ้นใจนักเรียนให้ได้เป็นอย่างดีดังผลที่แสดงตามตาราง 9

ตาราง 9 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมศิลปะปิ่นรุ้งเยาว์)

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด		60	40		
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	44	40	16		
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	30	60	10		
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	40	60			
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	50	40	10		
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	32	44	24		
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	36	32	32		
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	28	40	32		

สรุปผล กิจกรรมศิลปะปิ่นรุ้งเยาว์

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด . ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ มาก ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ มาก

1.3.4 กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการอ่านของตนเอง ฝึกการอ่านออกเสียงทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง จนเกิดการพัฒนาในการอ่านอย่างต่อเนื่อง กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แข่งขันการอ่านออกเสียง

ร้อยแก้ว และร้อยกรอง เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่อ่านคล่องในแต่ละสายชั้น ผู้ชนะจะได้รับเกียรติบัตร หนูน้อยเสียงทอง ผลการดำเนินการพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 5 คนสามารถจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งกิจกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพการอ่านของนักเรียน ในการแสดงทักษะการอ่านออกเสียง ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออก ลักษณะของกิจกรรมสร้างความสนใจและกระตุ้นใจนักเรียนให้ได้เป็นอย่างดีดังผลที่แสดงตามตาราง 10

ตาราง 10 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง)

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	25	75			
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	30	65	5		
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	55	20	25		
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	45	25	30		
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	50	15	35		
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	45	35	30		
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	35	60	5		
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	55	20	25		

สรุปผล กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ มากที่สุด ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ มากที่สุด

1.3.5 กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนฝึกทักษะการอ่านจับใจความ สามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 4 แข่งขันการอ่านจับใจความของนักเรียน แล้วตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านของนักเรียนในแต่ละสายชั้น ผลการดำเนินการพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 5 คนสามารถจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งกิจกรรมนี้ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพการอ่านจับใจความของนักเรียน นักเรียนฝึกสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ลักษณะของกิจกรรมสร้างความสนใจและกระตุ้นจูงใจนักเรียนให้ได้เป็นอย่างดีดังผลที่แสดงตามตาราง 11

ตาราง 11 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน)

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	25	65	10		
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	30	50	15	5	
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	15	65	20		
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	35	30	25	10	
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	40	25	30	5	
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	45	35	20		
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	35	50	15		
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	30	55	15		

สรุปผล กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจาก

การจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ มากที่สุด ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ มาก

1.3.6 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (เปิดพจนานุกรมชมความหมาย) มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 4 ฝึกการค้นหาคำศัพท์ และเห็นคุณค่าของหนังสือ ปฏิบัติกิจกรรมในวันที่ 20 – 24 กุมภาพันธ์ 2555 เวลา 12. 20 – 13.00 น. โดยจัดกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน โดยคณะกรรมการชั้น ในการแข่งขัน ครูผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม มอบใบความรู้ให้ 1 ฉบับ และกำหนดเวลาในการหาคำศัพท์ประมาณ 15 นาที โดยให้สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มช่วยกันค้นหาคำศัพท์ที่กำหนด กลุ่มใดหาคำศัพท์ได้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนด ถือว่าเป็นผู้ชนะ ผลการดำเนินงานพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาให้ความสนใจเป็นอย่างมาก นักเรียนรู้จักช่วยเหลือกันในกลุ่ม เกิดความรัก สามัคคี ในหมู่คณะ อีกทั้งยังได้รับความรู้จากการแข่งขันเปิดพจนานุกรมในครั้งนี้เป็นอย่างมาก ดังผลที่แสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (เปิดพจนานุกรมชมความหมาย)

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	35	40	25		
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	40	35	20	5	
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	50	25	15	10	
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	30	45	20	5	
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	25	60	15		
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	55	15	30		
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	20	45	35		
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	35	40	25		

สรุปผล กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ มากที่สุด ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ มาก

1.3.7 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน) มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ประถมศึกษาปีที่ 6 เห็นความสำคัญของการอ่านและสามารถบันทึกความรู้ที่ได้จากการอ่านของตนลงในสมุดบันทึกการอ่าน โดยปฏิบัติกิจกรรมในระหว่างวันที่ 6 – 17 กุมภาพันธ์ 2555 เวลา 08.30 – 09.00 น. โดยให้นักเรียนเลือกหาบทความ หรือข่าวสารที่น่าสนใจอ่านให้จบภายในเวลา 5 นาที แล้วให้นักเรียนที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมทำการบันทึกการอ่านลงในสมุดบันทึกการอ่านที่ทางห้องสมุดจัดทำไว้ โดยใช้เวลาประมาณ 15 – 20 นาที ผลการดำเนินการพบว่ากลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 5 คนสามารถจัดกิจกรรมและประเมินผลการจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดีดังผลที่แสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน)

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	25	50	25		
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	25	15	25	35	
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	20	15	45	20	
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	20	25	25	30	
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	30	20	40	10	
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	10	15	45	30	
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	25	30	25	20	
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	20	30	45	5	

สรุปผล กิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ น้อย ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ น้อย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ ปานกลาง ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ ปานกลาง

สรุปผล

จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้ง 7 กิจกรรมสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 14 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

รายการ / กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	ระดับคุณภาพ
1. กิจกรรมนักข่าวน้อย	มาก
2. กิจกรรมศิลปินรุ่นเยาว์	มาก
3. กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน	มาก
4. กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก	ปานกลาง
5. กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง	มากที่สุด
6. กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย	มาก
7. กิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน	ปานกลาง

จากตาราง 14 ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาการ” พบว่า กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง มีผลการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ส่วนกิจกรรมนักข่าวน้อย กิจกรรมศิลปินรุ่นเยาว์ กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน และกิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย มีผลการดำเนินงานในระดับคุณภาพ มาก ส่วนกิจกรรม เล่านิทานมหาสนุก และกิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่านนั้น มีผลการดำเนินงานในระดับคุณภาพ ปานกลาง ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้ง 7 กิจกรรมนั้น กิจกรรมส่วนใหญ่จะสามารถส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี ยกเว้นกิจกรรมเล่านิทานมหาสนุกและ กิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน ที่มีระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากรูปแบบ เนื้อหา ระยะเวลาที่จัด ช่วงวัย ความสนใจของเด็กและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งทางกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าจะต้องนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป

2. การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1

จากการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในวงรอบที่ 1 พบว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญ ความจำเป็นต่อการพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน มีความมั่นใจและมีความสามารถ มีทักษะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทั้งการ

วางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบผลการปฏิบัติ และการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการจัดกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

การศึกษาดูงานห้องสมุด ส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ แนวทาง และขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายขึ้น มีแนวคิดในการนำวัสดุ อุปกรณ์ที่โรงเรียนมีมาจัด ทำสื่อประกอบกิจกรรม รู้วิธีเร้าใจนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย สามารถกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น และมีความมั่นใจว่าสามารถสร้างบรรยากาศการอ่านขึ้นภายในโรงเรียนได้

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้ง 7 กิจกรรม นั้นกิจกรรมส่วนมากสามารถส่งผลให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี ยกเว้นการเล่นิทานมหาสนุกและกิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน ที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ อาจเนื่องมาจากรูปแบบ เนื้อหา ระยะเวลาที่จัดและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม นั้นๆ

กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ประชุมปรึกษากันแล้วมีสรุปว่ากลยุทธ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี ส่วนกลยุทธ์จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนั้น ยังมีกิจกรรมเล่นิทานมหาสนุกและกิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน ที่ผลการดำเนินงานกิจกรรมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงมีมติให้จัดกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรมขึ้นใหม่ ในวงรอบที่ 2 เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

3. การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2

การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2

“อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในวงรอบที่ 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พบข้อบกพร่องและได้นำข้อบกพร่องเหล่านั้นมาแก้ไขพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. การประชุมปรึกษาหารือ ทบทวนรูปแบบของกิจกรรมว่าเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงเพิ่มเติมส่วนใด

2. ดำเนินกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนเทศบาล 2

“อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ทั้ง 2 กิจกรรมที่ยังไม่บรรลุผลตามขั้นตอนที่กำหนด โดยให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย เร้าความสนใจ และกระตุ้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ดังนี้

2.1 กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน เดิมมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม ต่อมากลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่ากิจกรรมนี้สามารถกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน และศึกษาค้นคว้าได้ จึงได้ร่วมมือกับครูภาษาไทยตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – มัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในสายชั้นนั้นๆ เป็นคนตรวจสอบบันทึกการอ่าน แล้วส่งผลงานของนักเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ส่งครูห้องสมุดเพื่อมอบเกียรติบัตรและรางวัลต่อไป โดยปฏิบัติกิจกรรมในระหว่างวันที่ 14 – 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 08.30 – 09.00 น. การประเมินผลการจัดกิจกรรมพบว่า อยู่ในระดับมาก ดังผลที่แสดงในตาราง 15

ตาราง 15 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน) วงรอบที่ 2

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	25	50	25		
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	20	55	25		
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	20	45	20	15	
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	40	25	25	10	
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	40	35	10	15	
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	10	45	30	15	
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	25	40	25	10	
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	20	45	30	5	

สรุปผล กิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่าน

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก . ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ มาก ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ มาก

2.2 กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนชั้น ป.3 – ป.6

สามารถถ่ายทอดความรู้ ความบันเทิงจากเรื่องที่อ่าน กล้าแสดงออกในที่ชุมชน โดยรับสมัครนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันเล่านิทาน โดยปฏิบัติกิจกรรมในระหว่างวันที่ 14 – 25 พฤษภาคม 2555 ซึ่งในวงรอบที่ 2 นี้ทางกลุ่มผู้ร่วมศึกษาได้แบ่งประเภทการแข่งขันออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทเดี่ยว และประเภททีม (3 – 5 คน) เพื่อเข้าแข่งขันในเวลาพักกลางวันของแต่ละวัน ระหว่างเวลา 12. 20 น. – 13.00 น. หลังจากนั้นเลือกทีมที่ชนะในแต่ละประเภท มอบเกียรติบัตร ผลจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวพบว่านักเรียนให้ความสนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก ดังตารางที่ 16

ตาราง 16 ตารางแสดงผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (กิจกรรมเล่นิทานมหาสนุก) วงรอบที่ 2

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	25	45	20	10	
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	10	55	25	10	
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	10	50	30	10	
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด	45	20	25	10	
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	10	45	35	10	
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด	25	20	45	10	
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด	25	35	35	15	
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป	50	30	20		

สรุปผล กิจกรรมเล่นิทานมหาสนุก

เนื้อหา / ความรู้ ของกิจกรรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมในระดับ มาก การเข้าร่วมจัดกิจกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปใช้ได้ในระดับ ปานกลาง ผู้ร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับ มาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไปอยู่ในระดับ มากที่สุด

จากการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 จะเห็นว่า กิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรม มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับคุณภาพ มาก แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเล่นิทานมหาสนุกและกิจกรรมห่านาที่ที่ต้องอ่านสามารถส่งผลให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดีส่งผลให้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย

4. การสะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2

จากการใช้กลยุทธ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 2 กิจกรรมคือ กิจกรรมเล่านิทาน มหาสนุกและกิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน พบว่า สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น นักเรียนอยากเข้าห้องสมุดเพื่อร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนมากขึ้น ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรม พัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย

สรุปผลการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบ

ในการดำเนินงานดำเนินกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียน เทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ทั้ง 2 วงรอบ ผู้ศึกษาค้นคว้าและ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการสอบถาม และการสนทนารวมทั้ง บันทึกของผู้ศึกษาค้นคว้าและนำข้อมูลมาสรุปได้ดังนี้

1. ความสนใจในการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการอ่านมากขึ้นเนื่องจากมีการเพิ่มการจัดกิจกรรมมากขึ้น หนังสือมีสีสันสวยงามและมีความหลากหลายตรงกับความต้องการของ นักเรียนซึ่งนักเรียนสามารถเลือกอ่านได้ตามความต้องการที่จะอ่านโดยเฉพาะหนังสือนิทานต่างๆ นักเรียนมีความสนใจที่จะอ่านมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นนักเรียนชั้นอะไรนักเรียนทุกคนจะชอบอ่านหนังสือนิทานมากกว่าหนังสือประเภทอื่นๆ เพราะนักเรียนจะมีความสุขและเกิดจินตนาการ มีความเพลิดเพลินในการอ่าน ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนในวงรอบที่ 2 โดยการจัดกิจกรรม ห้านาทีที่ต้องอ่าน และกิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมนิสัยรัก การอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีความ สนใจในการอ่านและมีนิสัยรักในการอ่านมากขึ้น

2. การเห็นความสำคัญของการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการอ่านมากขึ้น โดยสังเกตจากการจัดกิจกรรมกิจกรรมนักเรียนน้อย พบว่า นักเรียนพยายามที่จะแสวงหาสาระความรู้ และ ข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์มานำเสนอประเภทต่างๆ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดง ความคิดเห็น นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านที่เหมาะสมกับวัยและมีความกล้าแสดงออกในทางเหมาะสม นักเรียนสามารถอ่านหนังสือได้คล่องและชัดเจนวันวรรคตอนได้ถูกต้อง การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ครบถ้วนสมบูรณ์และตรงประเด็น

3. การพัฒนาการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาถึงการพัฒนาการอ่านของตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น เช่น การช่วยกันสืบค้นหาข้อมูลข่าวสารและสาระความรู้ดีๆ มานำเสนอผ่านเสียงตามสายไปสู่สาธารณชนแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพยายามพัฒนาการอ่านของ ตนเองให้ดีขึ้นและนักเรียนมีความสุขและสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภทการนำ หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” นั้นส่งผลดีต่อครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งผลที่ได้จากการพัฒนาทำให้นักเรียนมี ความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่านและพยายามพัฒนาการอ่านของตนเอง นอกจากนั้น ยังส่งผลดีในด้านอื่นๆในการพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย นักเรียนมีความสุขและความภาคภูมิใจในการได้เข้า

ร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้จากการอ่านและตื่นต้นที่ได้รับความรู้ที่แสวงหา มาได้ด้วยตนเองและได้นำเสนอในรูปแบบของการอ่าน การพูดในกิจกรรมเสียงตามสาย นอกจากนี้ ผู้ปกครองก็พลอยมีความชื่นชมยินดีกับผลงานและความสามารถของลูกหลานของตนเองที่ได้รับความรู้ ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ รู้จักใช้การอ่านในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองในอนาคต การ พัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนจึงเป็นการดำเนินงานที่เกิดประโยชน์ต่อครู นักเรียน และชุมชนอย่างมากเพราะไม่ใช่เพียงแค่ประโยชน์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านนั้น แต่ยังส่งผล ดีต่อนักเรียน ครูและชุมชนในด้านอื่นๆ อีกด้วย จึงเป็นข้อสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ ครั้งนี้บังเกิดผล อย่างสูงสุดต่อนักเรียน ต่อครู ต่อหน่วยงานและต่อชุมชนซึ่งส่งผลให้การพัฒนาการดำเนินงานการ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัด กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ บรรลุผลตามความคาดหวัง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) เพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านโดยดำเนินตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ คือ การวางแผน (P) การปฏิบัติการ (A) การสังเกต (O) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (R) โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย นักเรียนมีความสนใจ และเห็นความสำคัญของการอ่าน พัฒนาการอ่านของตนเองจนกลายเป็นนิสัยรักการอ่าน

สรุปผล

ในการดำเนินงานดำเนินกิจกรรมพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ทั้ง 2 วงรอบ ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการสอบถาม และการสนทนารวมทั้งบันทึกของผู้ศึกษาค้นคว้าและนำข้อมูลมาสรุปได้ดังนี้

1. ความสนใจในการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการอ่านมากขึ้นเนื่องจากมีการเพิ่มการจัดกิจกรรมมากขึ้น หนังสือมีสีสันสวยงามและมีความหลากหลายตรงกับความสนใจของนักเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกอ่านได้ตามความต้องการที่จะอ่านโดยเฉพาะหนังสือนิทานต่างๆ นักเรียนมีความสนใจที่จะอ่านมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นนักเรียนชั้นอะไรนักเรียนทุกคนจะชอบอ่านหนังสือนิทานมากกว่าหนังสือประเภทอื่นๆ เพราะนักเรียนจะมีความสุขและเกิดจินตนาการ มีความเพลิดเพลินในการอ่าน ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนในวงรอบที่ 2 โดยการจัดกิจกรรมห่านาที่ต้องอ่าน และกิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมนิสัย รักการอ่าน

ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” ได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่านและมีนิสัยรักในการอ่านมากขึ้น

2. การเห็นความสำคัญของการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการอ่านมากขึ้นโดยสังเกตจากการจัดกิจกรรมกิจกรรมนักเรียนพบว่า นักเรียนพยายามที่จะแสวงหาสาระความรู้และ ข้อมูลข่าวสารที่ทันเหตุการณ์มานำเสนอประเภทต่างๆ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านที่เหมาะสมกับวัยและความกล้าแสดงออกในทางเหมาะสม นักเรียนสามารถอ่านหนังสือได้คล่องและชัดเจนเว้นวรรคตอนได้ถูกต้อง การนำเสนอข้อมูลข่าวสารครบถ้วน สมบูรณ์และตรงประเด็น

3. การพัฒนาการอ่านของนักเรียน

จากการศึกษาถึงการพัฒนาการอ่านของตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น เช่น การช่วยกันสืบค้นหาข้อมูลข่าวสารและสาระความรู้ดีๆ มา นำเสนอผ่านเสียงตามสายไปสู่สาธารณชนแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพยายามพัฒนาการอ่านของตนเองให้ดีขึ้นและนักเรียนมีความสุขและสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภทการนำ หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” นั้นส่งผลดีต่อครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งผลที่ได้จากการพัฒนาทำให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่านและพยายามพัฒนาการอ่านของตนเอง นอกจากนี้ยังส่งผลดีในด้านอื่นๆในการพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย นักเรียนมีความสุขและความภาคภูมิใจในการได้เข้าร่วมกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้จากการอ่านและต้นตอที่ได้รับความรู้ที่แสวงหา มาได้ด้วยตนเองและได้นำเสนอในรูปแบบของการอ่าน การพูดในกิจกรรมเสียงตามสาย นอกจากนี้ ผู้ปกครองก็พลอยมีความชื่นชมยินดีกับผลงานและความสามารถของลูกหลานของตนเองที่ได้รับความรู้ ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ รู้จักใช้การอ่านในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองในอนาคต การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของนักเรียนจึงเป็นการดำเนินงานที่เกิดประโยชน์ต่อครู นักเรียน และชุมชนอย่างมากเพราะไม่ใช่เพียงแค่ประโยชน์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านนั้น แต่ยังส่งผลดีต่อนักเรียน ครูและชุมชนในด้านอื่นๆ อีกด้วย จึงเป็นข้อสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ ครั้งนี้บังเกิดผล อย่างสูงสุดต่อนักเรียน ต่อครู ต่อหน่วยงานและต่อชุมชนซึ่งส่งผลให้การพัฒนาการดำเนินงานการ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัด กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ บรรลุผลตามความคาดหวัง

อภิปรายผล

การพัฒนาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้กลยุทธ์ การประชุม เชิง ปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน เมื่อครบ 2 วนรอบแล้วทำให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดวงหทัย เมธธา (2551 : 46) ที่ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดารา วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน ผลการวิจัย

พบว่า 1) ด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การค้นหาข้อความจากการอ่านและการตอบปัญหาจากการอ่าน ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ นักเรียนได้รับความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 2) ด้านพฤติกรรมการรักการอ่านนักเรียนอ่านหนังสือในเวลาว่างเป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาอ่านครั้งละ 30 นาที เพราะได้รับประโยชน์ และได้ความรู้เพิ่มเติม หนังสือที่ชอบอ่านมากที่สุดคือการตูน แล้วจะยืมหนังสือจากห้องสมุดสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง และชอบอ่านหนังสือที่บ้าน จากการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนให้ความคิดเห็นว่ากิจกรรมน่าสนใจ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม อยากอ่านหนังสือมากขึ้นและพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน เขียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย บ่อคำเกิด (2549 : 91 - 97) ที่ศึกษาการพัฒนาการให้บริการและการจัดกิจกรรมของห้องสมุด โรงเรียนสตรีราชินูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนองความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดในด้านหนังสือ สิ่งพิมพ์ และวัสดุอื่นๆ และจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่านและสนใจมาใช้บริการห้องสมุดมากขึ้น ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมาก

จากการใช้กลยุทธ์การพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทำให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และสามารถเสนอความรู้ ความเข้าใจ และทักษะจากการฝึกปฏิบัติที่ได้รับจากการประชุม เชิงปฏิบัติการ นำไปสู่การจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการใช้กลยุทธ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวน 5 คน และวิทยากรผู้ให้ความรู้ 2 คน หลังจากเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว พบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และสามารถนำเสนอผลงานได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะจากการฝึกปฏิบัติ นำไปสู่การจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ บรรหาร เหลาทอง (2547 : 26) ที่ได้สรุปไว้ว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การจัดประชุมขึ้นเพื่อเพิ่ม หรือเสริมทักษะบางเรื่องให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมโดยเฉพาะ วิธีการอาจประกอบด้วยการบรรยาย หรืออภิปรายเนื้อหาต่างๆ ติดตามด้วยการลงมือปฏิบัติ ภายใต้การดูแล และให้คำปรึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พิเชษฐ วันทากุล ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนวัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในด้านงานบริการกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการใช้ห้องสมุด โดยมีกรอบเนื้อหา 6 ด้าน คือ การจัดนิทรรศการ การออกร้านหนังสือ การเล่านิทาน การแข่งขันตอบปัญหา การพูดเรื่องหนังสือ และการทำรายชื่อนหนังสือ โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าตามกรอบแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการพัฒนา 2 วรรบ กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมระดมความคิด การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศกำกับ ติดตาม และการศึกษาดูงาน พบว่า ผู้ศึกษาค้นคว้าและ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดในด้านงานบริการกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดได้เป็นอย่างดี สามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้องตรง ตามความสนใจของผู้รับบริการ ส่งผลให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด และห้องสมุดได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับครูและนักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ ทำให้มีแนวทางพัฒนาเพื่อให้ห้องสมุดสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียน ตามแนวทางปฏิรูป

การศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชนและเป็นศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกคน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

2. จากการใช้กลยุทธ์การศึกษาดูงาน พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจ และมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น มีแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลาย มีแนวคิดในการนำวัสดุอุปกรณ์ที่โรงเรียนมีมาจัดทำสื่อประกอบกิจกรรม รู้วิธีเร้าใจนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย สามารถกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น และมีความมั่นใจว่า สามารถสร้างบรรยากาศการอ่านขึ้นภายในโรงเรียนได้ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 28) ที่ให้ความหมายของการดูงานนอกสถานที่ว่า หมายถึง การนำคณะครูไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ นอกชุมชน หรืออาจจะเป็นสถานศึกษาหรือแหล่งวิทยากร ตลอดจนสถานประกอบการต่าง ๆ การไปดูงาน นอกสถานที่ อาจจะเป็นเพิ่มประสบการณ์ตรงกับครูมากที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้จากสภาพจริง จากการดูงานนอกสถานที่ การดำเนินงานระหว่างผู้นิเทศกับครู ควรมีการวางแผนการดูงานนอกสถานที่ ร่วมกัน และจะต้องมีการประเมินผลการดูงานนอกสถานที่แต่ละครั้งด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สายใจ หลวงเมือง (2550 : 82 - 88) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านหม้อทอง อำเภอดงขุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในด้าน การบริการให้อ่านอย่างเสรี การบริการให้ ความช่วยเหลือในการอ่าน การบริการยืม - คืนวัสดุสารนิเทศ การแนะนำการใช้ห้องสมุด และการบริการชุมชน ด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้วยกิจกรรม 5 ส การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน ซึ่งใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการ พัฒนาสภาพแวดล้อมด้วยกิจกรรม 5 ส การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน การดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนทำให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนด้านการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน การมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลต่อคุณภาพของครูในการศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมและใช้ห้องสมุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณภาพของชุมชนในรูปของศูนย์การเรียนรู้ ตลอดชีวิต

3. จากการใช้กลยุทธ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จากการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ดำเนินกิจกรรมและนักเรียนมีความพึงพอใจกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลัก การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 2) ได้สรุปถึงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนไว้ ดังนี้ 1. การปลูกฝังการอ่าน แนวปฏิบัติของโรงเรียนคือการส่งเสริมการสร้างให้กับนักเรียนในการใฝ่รู้ มุ่งมั่นต่อการอ่าน และอ่านจนเคยชิน แม้บางครั้ง จะมีปัญหาและอุปสรรคต่อการอ่านบ้าง ก็ไม่ย่อท้อ และไม่ปล่อยเวลาว่างไปกับกิจกรรม อื่นได้นอกจากการอ่าน โดยเน้นการปลูกฝังเพื่อพัฒนาระบบการอ่าน และพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่าน 2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แนวปฏิบัติของโรงเรียน คือ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย ได้แก่ การเล่านิทาน การแนะนำหนังสือ การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง การเล่าเรื่องในหนังสือ การเล่นเกม ทายปัญหา การให้เด็กเล่าเรื่องในหนังสือ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เด็กอยากอ่านหนังสือ การจัดนิทรรศการหนังสือเด็ก การอภิปรายเรื่องในหนังสือ การพาเด็กไปชมนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ การจัดปฐกฐาไต่ถามเกี่ยวกับหนังสือ การจัดแสดงจากเรื่องในหนังสือ การจัดชมรมเกี่ยวกับการอ่านในห้องสมุด 3.

การแก้ไขปัญหามีผลต่อการอ่าน แนวปฏิบัติของโรงเรียนมีดังนี้ คือการส่งเสริมการแก้ไขปัญหามีผลต่อการอ่านของนักเรียนได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงหทัย เมธา (2551 : 46) ที่ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดาราวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนดาราวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมส่งเสริมการ รักการอ่านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การค้นหาข้อความจากการอ่านและการตอบปัญหาจากการอ่าน ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ นักเรียนได้รับความรู้และความสนุกเพลิดเพลิน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 2) ด้านพฤติกรรมการรักการอ่านนักเรียนอ่านหนังสือในเวลาว่างเป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาอ่านครั้งละ 30 นาที เพราะได้รับประโยชน์ และได้ความรู้เพิ่มเติม หนังสือที่ชอบอ่านมากที่สุดคือการตูน แล้วจะยืมหนังสือจากห้องสมุดสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง และชอบอ่านหนังสือที่บ้านจากการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนให้ความคิดเห็นว่ากิจกรรมน่าสนใจ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม อยากอ่านหนังสือมากขึ้นและพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน เขียน 3) ด้านผลการบันทึกการอ่าน คะแนนบันทึกการอ่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อให้ได้ผลดี ควรศึกษาและทำความเข้าใจช่วงวัยของเด็กที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ เพื่อช่วยกระตุ้น และสร้างความสนใจเด็กในวัยต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก นักเรียนระดับประถมศึกษาจะให้ความสนใจมากกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.2 การบันทึกการอ่านจากการจัดกิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน นั้นควรให้ครูได้ช่วยตรวจสอบลายมือ และความถูกต้องของคำด้วย เพราะในปัจจุบันนักเรียนจะไม่ค่อยชอบคัดลายมือครู จึงควรเน้นในเรื่องของลายมือด้วยจะดียิ่งขึ้น

1.3 การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ควรให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนด้วย เพราะผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการช่วยปลูกฝัง และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้บุตรหลาน ซึ่งจะสามารถเป็นแบบอย่างได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมด้วย เพราะในปัจจุบัน อินเทอร์เน็ต เป็นแหล่งเรียนรู้ที่กว้างไกลสามารถติดต่อสื่อสารได้ทั่วโลก ทำให้ผู้อ่าน เกิดความสนใจและสามารถอ่านข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และได้รับข้อมูลที่ทันสมัย ทำให้ผู้อ่านมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านและพัฒนาการอ่านของตนเองอยู่ตลอดเวลา

2.2 ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน ครูควรจัดหาสื่อ/หนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน เพื่อให้มีความหลากหลาย สีสันสวยงาม รูปเล่มน่าสนใจ เพื่อช่วยกระตุ้นจิตใจและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในอ่านหนังสือ เห็นความสำคัญของการอ่าน และพัฒนาการอ่านของตนเองอย่างต่อเนื่อง รู้จักแสวงหาความรู้ด้านต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารใหม่ ๆ ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง และจะส่งเสริมให้นักเรียนอยากอ่านหนังสือ จนเกิดเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่านตลอดไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น 2537. กรุงเทพฯ : กรมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2537
- กระทรวงศึกษาธิการ. การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2544.
- . กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543 ก.
- . ความรู้เกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543 ข.
- . คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2543 ค.
- . คู่มือการดำเนินการห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- . คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2536.
- . คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546 ก.
- . นโยบายการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546 ข.
- . แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2543 ง.
- . ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2546.
- . แผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545 ก.
- . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545 ข.
- . รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- . ส่งเสริมการอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2546 ค.
- . เอกสารประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2547.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. การสอนอ่านในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2545.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- กาญจนา หิรัญเกษตร. การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.
- กานต์มณี ศักดิ์เจริญ. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

- กิตติพงศ์ ปิตะหงษ์นันท์. การพัฒนาการดำเนินงานจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชน อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- กุหลาบ ปนลายนาค. การปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.
- เกวลิน ดวงสวัสดิ์. การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนบ้านหนองคันทนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- โกวิทย์ เทศบุตร. เอกสารประกอบการสอนวิชา 501807. มหาสารคาม : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- ขวัญฤดี อัครวณิชชัย และคณะ. การใช้ภาษาไทย 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- จันทร์ฉาย ทันทา. พัฒนาระบบงานห้องสมุดประชาชน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- จำปา จันทะสอน. การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- จุมพล สวัสดิ์ผล. ปัญหาการปฏิบัติงานของโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. รายงานการค้นคว้าอิสระ ค.ม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, 2542.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม : ภาควิชาภาษาไทยคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2540.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2542.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2545.
- เฉลียว พันธุสีดา. คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน. กรุงเทพฯ : คอมฟอร์ม, 2539.
- ชัยยุทธ ศิริสุทธิ. เอกสารประกอบการสอนวิชาการบริหารทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- ชาลี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน, 2539.
- ชุติมา สัจจานันท์. “เทคนิคการสร้างนักอ่าน,” วิทยาจารย์. 82(11) : 16 ; พฤศจิกายน, 2545.
- ณัฐกาญจน์ ชาวสวน. พัฒนาระบบงานห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 6 โลออนสุทัศน์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท, 2545.
- ดวงหทัย เมธา. การจัดกิจกรรมส่งเสริมรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าแบบอิสระ เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

- เดช เฝ้าน้อย. การจัดและงานเทคนิคห้องสมุดโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.
- ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. การอ่าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.
- ถวัลย์ มาสจรัส. “เส้นทางสู่วัฒนธรรมการอ่าน,” วัฒนธรรม. 30(2) : 27 ; พฤศจิกายน, 2545.
- นนทวัฒน์ สุขผล. เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท, 2543.
- นัยนา อรรถนาท. การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน. เลย : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย, 2544.
- บรรยงค์ โตจินดา. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมร, 2543.
- บรรหาร เหลาทอง. การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนบ้านโนนยาง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน, 2545.
- บุญช่วย สายราม. การพัฒนาการดำเนินงานของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองทัพ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- ประกาศศรี สีหอำไพ. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ประวิต เอราวรรณ. การวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้าวิชาการ, 2545.
- ประสิทธิ์ หงษ์ยนต์. การพัฒนาการให้บริการห้องสมุดโรงเรียนบ้านตรวด อำเภอสว่างค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนคร เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- พันธทิพย์ งามสุตร. การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : พี เอ ลีฟวิ่ง, 2540.
- พิกุล ภูมิโคกรักษ์. เอกสารประกอบการสอน วิชาห้องสมุดโรงเรียน. นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2545.
- พิเชษฐ วันทากุล. การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนวัดสุทธจินดา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 1. พิมพ์ครั้งที่ 13. นนทบุรี : ประชุมช่างการพิมพ์, 2546.
- แมนมาส ขวลิท. การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.
- . เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. การวิจัยปฏิบัติการ. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537.

- รังสี พลสระคู. การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดด้านการบริการโรงเรียนบานตาแหลวโนนหมาก
แงว อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาคนควาอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. การอ่านและการพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2545.
- รัฐจวน อินทรกำแหง และนวลจันทร์ รัตนกร. ห้องสมุดโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
แสงจันทร์การพิมพ์, 2531.
- รุ่งเรือง สุขาภิรมย์. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา
นโยบายการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.บ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2543.
- โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”. รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีการศึกษา
2553. บุรีรัมย์ : โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”, 2553.
- ลมุล รัตตากร. การใช้ห้องสมุด. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2530.
- วันเพ็ญ แมนธนู. ปัจจัยที่ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดกลางสังกัด
เทศบาล นครขอนแก่น. การศึกษาคนควาอิสระ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น, 2550.
- วิจิตร อวทะกุล. การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วิชนี ศีลตระกูล. “ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน,” การศึกษานอกโรงเรียน. 27(152) : 16 – 18 ;
ตุลาคม - พฤศจิกายน, 2546.
- ศรีรัตน์ เจริญจันทร์. การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- ศิวกานต์ ประทุมสูตร. การอ่านเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี, 2540.
- ศุภชัย บ่อคำเกิด. การพัฒนาการให้บริการและการจัดกิจกรรมของห้องสมุดโรงเรียนสตรีราชินูทิศ
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นควาอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- ศุภพิพัฒน์ วรรณศิริ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการวัดเพื่อประกันคุณภาพภายใน
ของผู้บริหารโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, 2545.
- สนธิ ตั้งทวี. การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545.
- สมคิด บางโม. เทคนิคการอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2545.
- . เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. กรุงเทพฯ : จุณพัลลิกซ์, 2545.
- สมจิต พรหมเทพ. ห้องสมุดโรงเรียน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2542.
- สมเดช สีแสง. คู่มือบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2540
- สมบัติ จำปาเงินและสำเนียง มณีกาญจน์. หลักนักอ่าน. กรุงเทพฯ : คอมฟอร์ม, 2539.

- สมาน ลอยฟ้า. ความรู้เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์. สกลนคร : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยศรีสกลนคร, 2524.
- สมิต สัจฉกร. การประชุมเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้ง, 2543.
- สันติธร ยิ้มละมัย. กระบวนการบริหารงานบุคคลสำหรับพนักงานครูเทศบาล. ปริญญาพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.
- สายใจ หลวงเมือง. การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านหม้อทอง อำเภอดงขุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเอกสารที่ 33/2550. เลย : กลุ่มนิเทศและติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2, 2550.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539.
- . การบริหารบุคคลสำหรับบริหารสถานศึกษาโครงการพัฒนาการบริหารบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- . แนวทางการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.
- สำนักงานปฏิรูปการเรียนรู้. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ เอกสารชุดปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2544.
- สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น, 2542.
- . บรรยายสรุปสำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น, 2543.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. การส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาการณ, 2540.
- สุนิสา บุญศิลป์. พัฒนาระบบงานห้องสมุด โรงเรียนเทศบาล 2 วัดสว่างคงคา เทศบาลเมือง ภาพสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- สุพรรณิ วราทร. การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สุวิมล วองวานิช. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรไทย, 2544.

- เสนาะ ดิยาว์, สุปราณี ศรีฉัตรภูมิ และนิดา ชุมหวงศ์. การบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- อนันต์ ศรีอำไพ. เอกสารประกอบการเรียนวิชา 0501702 การบริหารทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรทางการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.
- อรพรรณ สุขสมัย. “สร้างนิสัยให้รักการอ่าน,” ท้องถิ่น. 25(2) : 73 – 77 ; กันยายน, 2541.
- อรพินทร์ กุลประภา. การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ธนบุรีการพิมพ์, 2542.
- อรัญญา อุดมศรี. สภาพและปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี. ปริญญาโท ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.
- อุทัยวรรณ ชิดสูงเนิน. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2533.
- Battle, Joel C. “The Effect of Information Literacy Instruction on Library Anxiety Among International Students,” Dissertation Abstracts International. 65(03) : 738 - A ; September, 2004.
- Greenan, Elizabeth Ann. “Together We’re Better : The Process of Collection Development in the Prince Edward Island Elementary School Library,” Masters Abstracts International. 41(2) : 357 ; April, 2003.
- Kemmis, S. and R. McTaggart. The Action Research Planner. Victoria : Deakin University, 1988.
- Nelson, Frank M. “Public Library Development and the Library Laws of Idaho : Historical Investigations,” Dissertation Abstracts International. 65(03) : 742 - A ; September, 2004.
- Oliver, Sheila Quinn. “The Role of the School Library Media Specialist in the Integration of Computer Technology in the High School Curriculum,” Dissertation Abstract International. 64(12) : 4343 - A ; January, 2004.
- Underwood, Linda Jean. “A Case Study of Four school Library Media Specialists Leadership in Louisiana,” Dissertation Abstracts International. 65(05) : 1580 - A ; November, 2004.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สถานที่บันทึก.....

เริ่มประชุมเชิงปฏิบัติการเวลา.....น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

1. สภาพปัญหา/อุปสรรค ในการส่งเสริมการอ่าน (จากการระดมความคิดเห็นในการสนทนา)

.....

2. ความต้องการ การพัฒนา (นโยบาย / หน่วยงาน / ครู / นักเรียน)

.....

3. แนวทางการปฏิบัติ (จากการระดมความคิดเห็นในการสนทนา)

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก
 (.....)

แบบสัมภาษณ์ครู
ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” กองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
- 1.2 ตำแหน่ง.....
- 1.3 ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
- 1.3 วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....
- 1.4 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

2. กรอบคำถามในการสัมภาษณ์

2.1 มีความรู้สึกต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่ารูปแบบของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ได้ จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มมากขึ้นหรือไม่

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่ารูปแบบของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนการสอนอย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

คำชี้แจง

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความ
ทางขวามือในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ที่	รายการ	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
1	ก่อนการเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการท่านมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มากน้อยเพียงใด					
2	ระหว่างการเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการท่านมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพิ่มขึ้น มากน้อยเพียงใด					
3	หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการท่านมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มากน้อยเพียงใด					
4	วิทยากรมีความรู้ ความสามารถ และเทคนิควิธีการถ่ายทอดเป็นที่น่าสนใจ					
5	ท่านสามารถเชื่อมโยงความรู้จากการประชุมไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้มากน้อยเพียงใด					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์
การศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่น

คำชี้แจง

แบบสอบถามความชู้ดนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของครูจากการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดีเด่น

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
- 1.2 ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
- 1.3 วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....
- 1.4 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

2. กรอบคำถาม

- 2.1 ท่านมีความรู้สึกต่อการศึกษาดูงานครั้งนี้้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

- 2.2 สถานที่ในการศึกษาดูงานครั้งนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ /ท่านได้รับความรู้มากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

- 2.3 ถ้าท่านมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานอีกครั้ง ท่านต้องการดูงานที่ไหน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

- 2.4 จากการศึกษาดูงานในครั้งนี้ ท่านจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานของท่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แบบสอบถาม
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด (กิจกรรมนักข่าวน้อย)
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มาก
 ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง น้อย
 ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
3. ระยะเวลาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านได้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านต้องการให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไป					

แบบสอบถาม
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด (กิจกรรมศิลปินรุ่นเยาว์)
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มาก
 ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง น้อย
 ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป					

แบบสอบถาม
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด (กิจกรรมหนูน้อยยอดนักอ่าน)
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มาก
 ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง น้อย
 ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป					

แบบสอบถาม
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด (กิจกรรมเล่านิทานมหาสนุก)
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มาก
 ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง น้อย
 ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป					

แบบสอบถาม
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด (กิจกรรมหนูน้อยเสียงทอง)
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มาก
 ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง น้อย
 ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป					

แบบสอบถาม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด (กิจกรรมเปิดพจนานุกรมชมความหมาย)

โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป					

แบบสอบถาม
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด (กิจกรรมห้านาทีที่ต้องอ่าน)
โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แต่ละข้อเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง มาก
 ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง น้อย
 ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการ	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหา / ความรู้ ในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนี้มากน้อยเพียงใด					
5. ท่านได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
6. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด					
7. ท่านมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้มากน้อยเพียงใด					
8. ท่านต้องการให้ทางห้องสมุดจัดกิจกรรมนี้ต่อไป					

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว 2347

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

8 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรันดร์ กุลพานันท์

ด้วย นางเกศกานดา ขำชัยภูมิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของ สมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ” โดยมี อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อนิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง คณะศึกษาศาสตร์
โทร. 0-4375-4322 ถึง 40 ต่อ 6076

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว 2347

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

8 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์สมพร บุ่งทอง

ด้วย นางเกศกานดา ขำชัยภูมิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของ สมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ” โดยมี อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อניתจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว 2347

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

8 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์จินตนา ลวดลาย

ด้วย นางเกศกานดา ขำชัยภูมิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของ สมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ” โดยมี อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อนิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว ๒๓๔๗

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

8 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์สมพงษ์ รินโธสง

ด้วย นางเกศกานดา ขำชัยภูมิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของ สมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ” โดยมี อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อนิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ว 2347

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

8 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์จริญญา จันทร์แดง

ด้วย นางเกศกานดา ขำชัยภูมิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการอ่านของ สมุดโรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ” โดยมี อาจารย์ ดร.จำปา จันทะสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อนิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ	นางเกศกานดา ขำชัยภูมิ
วันเกิด	วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2517
สถานที่เกิด	อำเภอ สุวรรณภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 9 บ้านหัวโทน ตำบลหัวโทน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร” สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหัวโทนมิตรภาพที่ 165ฯ ตำบลหัวโทน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2540	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) เกียรตินิยมอันดับ 2 วิชาเอก บรรณารักษศาสตร์ วิชาโท ภาษาไทย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ศ. 2555	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม